

SIGNATURLISTA FÖR REGIONSTYRELSENS OCH REGIONFULLMÄKTIGES
EGNA VERKSAMHETER 2021

Signatur	AnvändarID	Namn	Organisation
	RSI005	Rickard Simonsson	Regionkansliet
	NTI002	Niklas Tiedermann	Regionkansliet – Planering och administration
	KBJ005	Kristina Berglund	Regionkansliet – Nämnd-administration
	JFR015	June Fors	Regionkansliet – Nämnd-administration
	MBO027	Maria Boström	Regionkansliet – Nämnd-administration
	PMA007	Per Marcusson	Regionkansliet – Nämnd-administration
	NBA016	Nathalie Bäckbring	Regionkansliet – Nämnd-administration
	MJA101	Marita Jansson	Regionkansliet – Nämnd-administration
	PBA003	Pia Backteman	Regionkansliet – Hälso- och sjukvårdsstaben
	ASO007	Åge Sollien	Regionkansliet – Hälso- och sjukvårdsstaben
	LBL006	Liivi Blomqvist	Regionkansliet – Nämnd-Administration

29

Region Örebro läns miljöpris år
2021

21RS4145

Organ
Regionstyrelsen

Region Örebro läns miljöpris år 2021

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar

att delegera till regionstyrelsens ordförande att mot bakgrund av diskussionen vid styrelsemötet besluta om vem/vilka som ska få Region Örebro läns miljöpris 2021.

Sammanfattning

Varje år delas Region Örebro läns miljöpris ut till en eller flera verksamheter. I år är miljöpriset på 50 000 kronor och följande har nominerats:

1. Centrum för hjälpmedel
2. Utbildning och arbetsmarknad, Regional utveckling
3. Audiologiska kliniken, Örebro
4. Bygg och Verksamhetsservice Fastigheter Drift, USÖ
5. Tolk- och Översättarservice
6. Anna Ekvall och Anna Burman, Avd 26 Barn och ungdom

På sammanträdet kommer förslag om vem som ska få priset att redovisas. För att ett beslut inte ska riskera att avslöjas i förtid, genom att komma i protokollet, föreslås att styrelsen vid sitt sammanträde diskuterar, och informellt beslutar om vem priset ska gå till och sedan delegerar till ordföranden att fatta det formella beslutet.

Ärendebeskrivning

Region Örebro läns miljöpris har funnits sedan år 2003 och brukar delas ut i samband med regionens årliga miljödag. I år är prissumman på 50 000 kronor och kommer att delges pristagare på annat vis eftersom miljödagen som vi vanliga fall genomförs någon gång under maj har fått ställas in på grund av situationen med covid-19.

Följande kriterier finns framtagna som stöd för beslut om tilldelning av pris:

1. De(n) nominerade personen/avdelningen/enheten är anställd inom Region Örebro län
2. De(n) nominerade har genom sin insats påtagligt bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan
3. Insatsen ska ha genomförts under år 2020.
4. Insatsen bidrar till ett eller flera av nedanstående alternativ:
  - a. Effektivare resursanvändning, minskad energiförbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretsloppslösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material
  - b. Lösningen på ett problem eller område som kan utgöra ett gott föredöme och/eller kan få betydelse för andra delar av verksamheten inom Region Örebro län
  - c. Positiva effekter även inom andra hållbarhetsområden såsom jämställdhet, barnperspektiv, mångfald eller ekonomi

För att tilldelas priset krävs att samtliga kriterier 1- 3 är uppfyllda samt minst något av kriterierna 4a-4 c.

Bedömning

En sammanställning av nominerade finns bilagt ärendet. Vid en bedömning av de sex nomineringarna utifrån ovanstående kriterier framstår nominering xx som den bästa kandidaten.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

I princip är allt miljöarbete som sker i Region Örebro län gynnsamt för vår hälsa och visar ansvarstagande för våra barn i framtiden.

Ekonomiska konsekvenser

Finansiering av prissumman 50 000 kronor sker via Regionkansliet - Staben för hållbar utveckling.

Uppföljning

Staben för hållbar utveckling godkänner användningen av prispengarna.

Tjänsteställe, handläggare
Staben Hållbar utveckling, Marie Ström, Karin Runnels

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS4145

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen 2021-06-11 Miljöpriset 2021
Bilaga 1. Sammanställning av inkomna nomineringar.

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Regionkansliet - ekonomistaben

Sammanställning nomineringar miljöpriset år 2021

Det har inkommit sex nomineringar till Region Örebro läns miljöpris år 2021.
Nedan följer en sammanställning av innehållet i dessa nomineringar.

De nominerade är:

1. Centrum för hjälpmedel
2. Utbildning och arbetsmarknad, Regional utveckling
3. Audiologiska kliniken, Örebro
4. Bygg och Verksamhetsservice Fastigheter Drift, USÖ
5. Tolk- och Översätterservice
6. Anna Ekvall och Anna Burman, Avd 26 Barn och ungdom

1. Centrum för hjälpmedel

- Vem blir nominerad?

Namn:	Miljögruppen
Avdelning/enhet:	Centrum för hjälpmedel
Telefonnummer:	0196024236

Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:

Namn:	Cri Sirsjö
Avdelning/enhet:	Centrum för hjälpmedel
Telefonnummer:	0762324236

- **Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:**

Centrum för hjälpmedel tillhandahåller personliga hjälpmedel, hjälpmedel för att klara det dagliga livet till personer i Örebro län. På CFH arbetar ca 70 personer.
Som stöd för miljöarbetet på Centrum för hjälpmedel har vi en liten miljögrupp bestående av 5 personer som brinner lite extra för miljöarbete. Denna grupp gör varje år en miljöplan där vi har vissa satsningsområden samt information och utbildning till personalen.

- **Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)**

Ja

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

Avfall från hjälpmedelshantering

Vi producerar mycket avfall som vi under många år arbetat aktivt med så att vi fraktionerar/återvinner på bästa sätt.
De senaste 3-4 åren har vi sett en ökad användning av Litiumbatterier i våra hjälpmedel och under 2020 började vi få Litiumbatterier i retur för hantering och upptäckte då att det inte fanns några rutiner om hur vi skulle hantera dessa på ett säkert sätt.

Återvinningsföretagen hade till att börja med ingen officiell lösning

Vi kontaktade då StenaMetall och hörde efter hur de ansåg att man skulle göra.

Detta med Litiumbatterier var nytt även för Stena Metall. Efter diskussioner och faktainhämtning av kontaktperson hos Stena Metall enades vi om följande hantering som bilägges denna ansökan. Bilaga 1

Brandrisk

När ett litiumbatteri sväller ska batteriet läggas i ett vattenfyllt kärl som placeras utomhus för att minimera brandrisk.

Som en biprodukt av detta arbete utbildades vi och personalen i vikten av att fraktionera fyrkantiga voltbatterier som finns i ex brandvarnare på ett säkert sätt. Nämligen att alltid tejpa för polerna innan man slänger batteriet i för den avsett fraktion . För att därigenom minimera risk för antändning och brand.

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

Vi har lärt oss att hantera ett batteri som är väldigt bra vid användning men inte lika bra när det ska fraktioneras/slängas eller lämnas till återvinning..

Vi kan nu hantera dessa batterier för oss och miljön på ett säkert sätt. Vi har löst detta problem som är nytt för många användare och vill på detta sätt förmedla vår kunskap.

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material?
Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

Insatsen har framför allt bidragit till en säker hantering för miljön, brandsäkerhet samhället och personalen.

--

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Insatsen har bidragit till att vi även sett över hur vi kan hantera andra batterier på ett säkert sätt. Ex fyrkantiga voltbatterier och svullna batterier.
För nu även diskussioner med Regionens säkerhetsavdelning om detta.

- **Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald. Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Insatsen bidrar till framför allt säkerhet i hantering av i detta fall miljöfarligt/brandfarligt avfall på ett säkert sätt.

2. Utbildning och arbetsmarknad, Regional utveckling

- **Vem blir nominerad?**

Namn:	Utbildning och arbetsmarknad
Avdelning/enhet:	Regional utveckling

Telefonnummer:	019-6026376
-----------------------	-------------

- **Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:**

Namn:	Eva Sund
Avdelning/enhet:	Utbildning och arbetsmarknad
Telefonnummer:	019-6026376

- **Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:**

Samverkan med grundskola, gymnasieskola och universitetet.
Regionalt utvecklingscentrum, RUC som bedrivs av Örebro universitet, är en viktig samverkanspart för genomförandet.

Vi arbetar för att stärka vuxenutbildningen och göra det möjligt för alla, oavsett ålder, att utbilda sig. Det gör vi tillsammans med länets kommuner och utbildningsaktörer. En del av arbetet är att utveckla SFI. En annan del är att utveckla länets yrkesvuxutbildningar.

Kompetensförsörjning bygger på att företag och organisationer hittar rätt kompetens. Matchningen på arbetsmarknaden behöver stärkas och utvecklas. Region Örebro län bidrar till detta genom att samverka med länets utbildningsanordnare, arbetsgivarorganisationer och andra aktörer som på olika sätt vill bidra i det regionala utvecklingsarbetet.

Vård- och omsorgscollege är en certifierad samverkan mellan arbetsgivare, utbildningsanordnare och fackliga organisationer som tillsammans arbetar med kompetensförsörjning inom vård och omsorg. I Örebro län samverkar samtliga tolv kommuner, Region Örebro län, privata vårdföretag, Kommunal, Arbetsförmedlingen och utbildningsanordnare från ungdomsgymnasiet, vuxenutbildningen, yrkeshögskolan och Örebro universitet.

Samt driver två folkhögskolor och några olika projekt.
Vi är 10 medarbetare på kontoret.

--

- Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)

Ja

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

<ul style="list-style-type: none"> • sju av oss cyklar till jobbet och resten åker oftast kollektivt • vi har alla ett personligt resekort för att ta oss ut i länet för diverse olika förrättningar såsom nätverksmöten, utbildningar planeringsmöten etc. • vi har köpt en vikbar cykel, hjälm, varselväst för att kunna cykla från tågstation eller busshållplats när vi åker ut, • på våra arbetsplatser har vi utrustat oss med webbkameror och trådlösa headset både på kontorsarbetsplatsen och hemarbetsplatsen så att det ska vara lättare att arbeta på bägge ställena. • Vi har personlig validering vid alla ev utskrifter på kontoret så att det inte blir utskrifter liggande. • Vi har förinställt svart/vit och dubbelsidig utskrift. • Vi har upphandlat en kurs för att bli bättre digitala mötesledare då projekt och nätverksmöten ska kunna erbjudas resfritt. • Resfria utbildningar genomförs och en gissning är att det kommer att bli så även efter pandemin då både miljö och tid väsentligt sparas.
--

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

<ul style="list-style-type: none"> • Resfria utbildningar och möten • Ta oss runt i länet med buss och tåg och vikbar cykel • Lätt att ta sig till kontoret om man måste arbeta där då vi har dubbla uppsättningar av utrustning och endast behöver ta med datorn i en ryggsäck. • Vi är försiktiga med kopiering och utskrifter och har haft en intern utbildning i att jobba smart i datorn.
--

- Vi har varit aktiva i att bygga en studio där enskilda områdesmedarbetare kan led konferenser och seminarier på ett enkelt, kreativt och inspirerande sätt. Då blir även dessa resfria.

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material? Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

De insatser vi gjort stödjer såväl ett hållbart arbetsliv som en mer hållbar miljö. Vi tio försöker gemensamt utveckla miljöarbetet genom att fördjupa oss i båda dessa delar. Genom att erbjuda resfria alternativ vid möten, projektarbeten, seminarier och konferenser mm kan alla delar av länet medverka på samma villkor. På Områdesplaneringsdagar har vi cyklat och i något fall samåkt i bil.

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Ja det är flera områden som köpt in cyklar av olika sorter. Några har skaffat personliga reskort. Vi har validering på kopieringsapparaterna för alla. Studio ligger öppen för bokning i Outlook.

--

- **Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald. Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Ja det tycker vi.

Vi har genom utbildning fått högre kvalitet på våra resfria sammankomster. Vi behöver inte forsla webkameror och headset när vi ibland färdas mellan hemarbetsplatsen och kontorsarbetsplatsen och kan därmed lätt cykla eller åka kollektivt istället för att packa in i en bil och köra. Då spar vi både miljö och privat ekonomi.

De sociala aspekterna är att genom att vara goda förebilder för Regionen i vårt län sprida modeller för nya arbetssätt och arbetsformer.

3. Audiologiska kliniken, Örebro

- **Vem blir nominerad?**

Namn:	Audiologiska kliniken Örebro
Avdelning/enhet:	
Telefonnummer:	019-60 21580

- **Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:**

Namn:	Hasan Hadzic
Avdelning/enhet:	Audiologiska kliniken Örebro

Telefonnummer:	019-60 21454
-----------------------	--------------

- **Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:**

Audiologiska kliniken erbjuder behandling och rehabilitering/rehabilitering och teknisk hörselvård till personer i alla åldrar med hörselskador (hörselnedsättning, tinnitus, yrsel m.fl.). Omhändertagandet innefattar diagnosticering, utredning, behandling och rehabilitering/rehabilitering samt uppföljning utifrån individens behov med syfte att förbättra kommunikation och interaktion samt att främja bästa möjliga funktionsförmåga och god livskvalitet.

Audiologiska kliniken som universitetssjukhus bedriver även utbildning och forskning, vilket görs tillsammans med Audiologiskt Forskningscentrum.

Audiologiska kliniken förutom hälso- och sjukvårdande insatser till invånare i regionen tillhandahåller insatser till personer som inte bor i regionen och söker insatser enligt gällande författning, avtal och regler om specialistvård och/eller valfrihet i vården.

- **Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)**

JA

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

År 2020 var ett annorlunda år. Som följd av Corona hade vi färre antal besök och mer tid för andra aktiviteter på kliniken. Det var även första året med abonnemangavgift för hjälpmedel. De hjälpmedel som annars brukar hamna i byråådan återlämnades till kliniken, vilket skapade möjligheter för ett miljöförbättrande arbete.

Alla inkomna hjälpmedel (hörselapparater och olika typer av hörhjälpmedel) kontrollerades, de nyare reconditionerades och användes på nytt vilket kraftigt minskade behovet av att köpa nya hjälpmedel för samma ändamål. Istället för att ligga kvar i byråådan och med tiden skrotas, användes återlämnade hjälpmedel på nytt till nya patienter. Detta hade mycket positiv effekt för både miljö, klinikkens- och Regionens ekonomi.

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

Genom att rekonditionera återlämnade hörhjälpmedel i större skala och förskriva dem på nytt minskades behov att köpa nya hjälpmedel för samma ändamål. Detta arbete sparade resurser i flera steg av hjälpmedels livscykel, från tillverkning, transport, emballage och skrotning.

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material? Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

I jämförelse med 2019 rekonditionerades nästan tre gånger fler hörhjälpmedel och dess andel i nya förskrivningar ökade med 50 % vilket genererade besparingar på nästan 700.000 kronor under 2020.

Det är viktigt att betona att pga Corona fick ca 25 % färre patienter hörhjälpmedel förskrivna. Besparingarna skulle annars kunna bli ännu större.

I jämförelse med 2019 ökade antal rekonditionerade hörapparater med 45% till ett värde av ca 600.000 kronor. Andelen rekonditionerade hörapparater som förskrevs på nytt ökade med 80% i jämförelse med året innan till ett värde på nästan 600.000 kronor.

Ökningen ovan har sin förklaring i att förra året ändrades rutiner för hantering av förskrivna hörapparater på vår hörseltekniska mottagning. De flesta bakom örat hörapparater ersätts nu med en rekonditionerad **ersättnings** hörapparat. Den trasiga hörapparaten repareras och flyttas nu till ett ersättningslager. Tidigare fick patienten en lånehörapparat under tiden den väntade på reparation av "sin hörapparat". Med dessa nya rutiner sparas en hörapparatreparation per utprovad ersättnings hörapparat vilket motsvarar en och en halv månads tekniker tjänst.

Uppgifter är tagna från vårt lagerhållningssystem Sesam.

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Att rekonditionera återlämnade hjälpmedel och använda dem på nytt är ett etablerat arbetssätt i Rehabilitering och Hjälpmedel. På grund av Corona frigjordes fler resurser i alla yrkeskategorier på kliniken för detta miljöarbete. Detta tillsammans med att fler hjälpmedel återlämnades till kliniken möjliggjorde att volymen av rekonditionerade hjälpmedel ökat.
Rekonditionerade hjälpmedel visade sig vara en "guldgruva" som när de togs hand om på rätt sätt var bra för både ekonomi och miljö.

- **Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald. Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Klinikens ekonomi påverkades mycket positivt. Genom återanvändning av rekonditionerade hjälpmedel sparade kliniken minst 1,3 miljon kronor, vilket skulle vara kostnaden om nya hjälpmedel köptes in.

Att ändra arbetssättet och i största möjliga mån lämna ersättnings hörapparater istället för lånehörapparater sparar tid (oftast ett besök) för patienten genom att denne inte behöver komma på nytt för att få "sina" reparerade eller lämna lånehörapparater tillbaka.

Kliniken sparar tid genom att vi inte behöver reparera både patientens och lånehörapparaten för varje patient.

4. Bygg och Verksamhetsservice Fastigheter Drift, USÖ

Nominering miljöpriset (fyll i rutorna nedan).

- **Vem blir nominerad?**

Namn:

Avdelning/enhet:	Bygg och Verksamhetsservice Fastigheter Drift
Telefonnummer:	019-6027746

- **Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:**

Namn:	Victoria Jakobsson
Avdelning/enhet:	Tf Gruppchef Bygg och Verksamhetsservice (from 1 /4-2021 är jag utrustningsansvarig)
Telefonnummer:	019-6027443

- **Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:**

Bygg på USÖ ansvarar för beställningar/felanmälan av mindre byggserviceärende samt drift och underhåll på USÖ.

Varje dag skickar verksamheter på Hälso- och sjukvården in beställningar/upsättning av hyllplan, sprithållare, garderober, krokar med mera. Anledningen är att de kan finnas hygieniska krav, eller att de behöver mer yta eller någon annan mindre förändring då de kanske byter rum med varandra.

- **Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)**

JA

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

Under 2020 har vi satsat på att rensa ut och strukturera våra materialförråd för att endast de produkter som används och omsätts ska finnas tillgängliga. När en

verksamhet önskar att ta bort diverse väggfasta material som garderober, hyllplan, deinfektionshållare, hållare, krokar, så sparas det för att kunna återanvända hos en annan verksamhet.

Vi har även en finsnickare som tar tillvara på material som inte kan användas i sin helhet exempelvis massiva skivor från trasiga möbler, som fungerar att använda för specialbeställningar av hyllor, bänkar osv som HS beställer.

Vi har även dialog med byggprojektledare och tar tillvara på väggfast material i byggprojekt som vi kan återanvända. Exempelvis har vi tagit tillvara på stora mängder av material så som garderober, hyllplan, wb-tavlor, konsoller, sparring, sprithållare från akutmottagningen, som vi kan återanvända hos annan verksamhet.

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

Vi minskar hela Hälso- och sjukvårdens miljöpåverkan, då vi återanvänder material ex hyllplan, konsoller, garderober mm för att i mindre utsträckning behöva köpa nytt.

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material? Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

Vi har tyvärr inte fört en logg på hur stor besparingen vi gjort, men i och med den stora andelen av beställningar som kommer in och vår omsättning av garderober, hyllplan, konsoller med mera så minskar vi användningar av nytt material.

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Återbruk kan appliceras på de andra sjukhusen också. (om det inte redan gör det)
Jag vet inte hur de arbetar och vilka förutsättningar som finns där.

- **Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald. Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Det kommer in mellan 1-15 beställningar varje dag av olika digniteter, att kunna återbruka och använda diverse material igen så som hyllplan, garderober, sprithållare blir en stor kostnadsbesparing för Hälso- och sjukvården. Att inte behöva beställa och vänta på material innebär även att vi till viss mån kan minska ledtiderna.

Under våren 2020, när Covid-19 blev aktuellt, använde vi i stor utsträckning befintligt material som innebär att verksamheterna omgående kunde få hjälp med uppsättning av hyllor, garderober, krokar för att de på ett hygieniskt och säkert sätt skulle kunna ta hand om patienterna.

5. Tolk- och Översättarservice

- **Vem blir nominerad?**

Namn:	Tolk- och översättarservice (TÖS)
Avdelning/enhet:	Tolk- och översättarservice (TÖS)

Telefonnummer:	019-602 31 55 (TÖS) / 019-602 31 44 (områdeschef)
-----------------------	---

- **Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:**

Namn:	Kajsa Milstam
Avdelning/enhet:	Företagshälsa och tolkförmedling
Telefonnummer:	019-602 31 48

- **Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:**

Syftet med Tolk- och översättservice verksamhet är att skapa förutsättningar för rättsäker myndighetsutövning i kontakten med länsinvånare som inte behärskar svenska samt bidra till ökad integration. Det gör vi genom att förmedla tolk- och översättartjänster och genom att sprida kunskap om det tolkade samtalet och kulturmöten.

- **Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)**

JA

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

I mars år 2020 avskaffades pappersrekvisitioner vid platsuppdrag för tolkar. Det huvudsakliga syftet med förändringen var att minska miljöpåverkan och sänka kostnader för inköp av rekvisitioner. Tidigare har rekvisitioner använts som underlag för tolkarnas tidrapportering, men det görs nu enbart digitalt. Uppföljande regelbundna stickkontroller utförs för att säkerställa att de digitala underlagen är korrekta.

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

Genom att inte använda pappersrekvisitioner vid tolkuppdrag har miljöpåverkan minskats:

- **Utebliven transport av rekvisitioner:** Transporten innefattar både leverans av tryckta rekvisitioner till TOS, samt de resor när tolkar hämtat rekvisitioner och vid behov kasserat gamla rekvisitioner i slutna sekretesskärl på förmedlingen.
- **Minskad pappersförbrukning**
- **Minskad avfallsmängd**

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material? Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

Ja. Avskaffandet av rekvisitioner har direkt minskat både verksamhetens pappersförbrukning och de transporter som tidigare krävdes för att leverera tryckta rekvisitioner samt att distribuera dem till tolkarna.

År 2018-2019 beställdes totalt ca 125 000 pappersrekvisitioner, det vill säga i genomsnitt 62 500 rekvisitioner per år. Kostnaden var under dessa år i genomsnitt ca 36 000kr/år. Dessa resurser har sparats sen avskaffandet.

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

-

- Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald.
Beskriv i så fall på vilket sätt:

Avskaffandet av rekvisitioner har inneburit en minskad kostnad för verksamheten samtidigt som kvaliteten bibehålls. Det nya arbetssättet har också inneburit minskad administration för tolkar och tolkanvändare.

6. Anna Ekvall och Anna Burman, Avd 26 Barn och ungdom

- Vem blir nominerad?

Namn:	Anna Ekvall Anna Burman
Avdelning/enhet:	26
Telefonnummer:	019-6021145

- Den nominerade personen/avdelningen/enheten nomineras av:

Namn:	Mia Zackari
Avdelning/enhet:	26
Telefonnummer:	019-6021145

- Kort generell beskrivning av enhetens/avdelningens/personens verksamhet eller uppdrag:

Barn och ungdomsavdelningen avd 26
Hygien ombud på Avdelningen.

- **Genomfördes det miljöförbättrande arbetet under 2020? (JA eller NEJ)**

ja

- **Beskriv det miljöförbättrande arbetet som nomineras (vad har gjorts):**

De arbetade fram så vi inte behövde kasta så mycket engångs material efter varje patient tvättlappar blöjor i alla dess storlekar, muggar, sugrör mm på varje rum.
Vi hade skåp på rummen som vi fyllde på hela tiden och när patienten gick hem fick vi kasta det som var i skåpet. Nu har vi tagit bort dörrarna på skåpen och bara tar in till den patient som kommer. Mindre svinn och bättre för miljön.

- **Beskriv på vilket sätt de/den nominerade genom sin insats bidragit till att minska verksamhetens miljöpåverkan:**

Mindre svinn och bättre för miljön.

- **Har insatsen bidragit till effektivare resursanvändning, minskad energi-förbrukning, minskad användning av farliga kemikalier, kretslopps-lösningar och/eller främjande av förnybara råvaror och material?
Beskriv i så fall på vilket sätt nedan. (Om det finns konkreta resultat/beräkningar av miljöförbättringen så presentera även dessa här.)**

Mindre svinn en bättre förbrukning av engångsvaror.

- **Har insatsen uppmuntrat och inspirerat andra till att agera med större miljöhänsyn eller miljöeffektivitet, och/eller är insatsen applicerbar inom flera verksamheter och arbetssätt? Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Ja resten av personalen tänker efter innan de tar in något "onödigt" på rummen.

- **Har insatsen integrerats med eller bidrar positivt till andra strategiska frågor som kvalitet, säkerhet, ekonomi, eller inom sociala aspekter som jämställdhet, barnperspektiv eller mångfald. Beskriv i så fall på vilket sätt:**

Detta har bidragit att ekonomin blir bättre då vi inte kastar så mycket

30

Mälardalstaxan, etapp 2

21RS4722

Organ
Regionstyrelsen

Mälardalstaxan, etapp 2

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige besluta

att godkänna förslag från Mälardalstrafiks styrelse,

att övergripande resevillkor, produkter och priser fastställs i enlighet med förslag,

att tilläggsavgift om 1.500 kronor ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag, samt

att Mälardalstrafik MÅLAB AB föreslås få genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av Mälardalstrafiks styrelse årligen antagen budget.

Sammanfattning

De regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Örebro och Västmanland, (i ärendet benämnda RKTm), ingick år 2014 ett avtal om att tillsammans etablera en ny regionaltågstrafik och nya pendlarbiljetter, Mälardalstaxan, som gäller både i regionaltågstrafiken och i den anslutande och parallella lokala spår- och busstrafiken.

Mälardalstaxan infördes hösten 2017 i form av periodbiljetter med tillhörande resevillkor. Till följd av ny affärsmodell för regionaltågstrafiken kommer Mälardalstrafik från och med 12 december 2021 (T22) att ansvara för hela produktsortimentet på de sträckor som omfattas av Mälardalstrafik upphandlade trafik. Till följd av detta ingår även enkelbiljetter med tillhörande resevillkor i Mälardalstrafiks sortiment från T22.

Inför Etapp 2 har ett arbete genomförts med att ta fram förslag till resevillkor, produkter och priser för Mälardalstaxan Etapp 2. Detta ärende redogör för förslag till

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, Sofie Östlund

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS4722

övergripande resevillkor, produkter och priser samt ett antal övriga förutsättningar exempelvis hantering av kampanjer och tilläggsavgifter.

Beredning

Samhällsbyggnadsnämnden har vid sitt sammanträde den 19 maj 2021 behandlat ärendet.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår regionstyrelsen föreslå regionfullmäktige besluta att godkänna förslag från Mälardalstrafiks styrelse, att övergripande resevillkor, produkter och priser fastställs i enlighet med förslag, att tilläggsavgift om 1.500 kronor ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag, samt att Mälardalstrafik MÅLAB AB föreslås få genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av Mälardalstrafiks styrelse årligen antagen budget.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Inga konsekvenser.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär att Mälardalstrafik får göra kampanjer och marknadsföra trafiken. Med det nya avtalet i etapp 2 påverkar biljettintäkterna regionen mer direkt än det gjorde tidigare. Alla aktiviteter som kommer gynna resandet kommer gynna regionens ekonomi. Det är därför ur ett ekonomiskt perspektiv viktigt att Mälardalstrafik får marknadsföra trafiken.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen 2021-06-11

Handlingar från Mälardalstrafik för beredning och beslut i regionfullmäktige. Beslut om Mälardalstaxan Etapp 2.

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Regionfullmäktige

Ärende 8 - Beslut om Mälardalstaxan Etapp 2

Bilaga: Prismatris för period- och enkelbiljetter

Sammanfattning

Inför Etapp 2 har ett arbete genomförts med att ta fram förslag till resevillkor, produkter och priser för Mälardalstaxan Etapp 2. Detta ärende redogör för förslag till övergripande resevillkor, produkter och priser samt ett antal övriga förutsättningar exempelvis hantering av kampanjer och tilläggsavgifter.

Styrelsen föreslås besluta,

att övergripande resevillkor, produkter och priser fastställs i enlighet med förslag

att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag

att ge vd i uppdrag att fastställa mer detaljerade köp- och resevillkor samt taxehandbok inom ramen för styrelsens beslut

att Mälardalstrafik MÅLAB AB föreslås få genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland att godkänna styrelsens beslut att fastställa övergripande resevillkor, produkter och priser i enlighet med förslag, att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag samt att Mälardalstrafik MÅLAB AB får genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget.

Inledning

De regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Örebro och Västmanland, (nedan benämnda RKTМ), ingick år 2014 ett avtal om att tillsammans etablera en ny regionalstågstrafik och nya pendlarbiljetter, Mälardalstaxan, som gäller både i regionalstågstrafiken och i den anslutande och parallella lokala spår- och busstrafiken.

Mälardalstaxan infördes hösten 2017 i form av periodbiljetter med tillhörande resevillkor. Till följd av ny affärsmodell för regionalstågstrafiken kommer Mälardalstrafik från och med 12 december 2021 (T22) att ansvara för hela produktsortimentet på de sträckor som omfattas av Mälardalstrafik upphandlade trafik. Till följd av detta ingår även enkelbiljetter med tillhörande resevillkor i Mälardalstrafiks sortiment.

Principiell utformning av Mälardalstaxan

Det framtagna förslaget till Mälardalstaxa utgår från de principer som anges i Samverkansavtalets Bilaga D Principer för prissättning.

Vidare ska principerna i Mälardalstaxan ta hänsyn till de förutsättningar avseende återföring av intäkter som anges i Samverkansavtalets Bilaga C Finansiering.

Förslaget till prissättning är skapad utifrån Samverkansavtalets krav att vara lättbegriplig och logisk samt att prisnivån i jämförbara relationer bör vara likartad. I princip gäller samma förutsättningar för övergripande resevillkor och prissättning av periodbiljett som för enkelbiljett. Periodbiljett kan förutsatt att särskilda avtal för detta har upprättats, säljas till/från stationer och för sträckor som inte omfattas av Mälardalstrafiks upphandlade trafik medan enkelbiljett av Mälardalstrafik endast säljs för sträckor som trafikeras inom ramen för Mälardalstrafiks trafikavtal.

Den föreslagna utformningen av Mälardalstaxan innebär en relationsbaserad prissättning ”station till station”, där priset i grunden styrs av avståndet mellan regionalstågsstationerna för en given färdväg. För bytesresor redovisas den närmsta eller trafikalt mest naturliga resvägen även om det i teorin går att resa på flera olika sätt i många relationer. Detta gäller även eventuellt nya relationer.

För periodbiljettsgiltigheten i RKTМ-trafiken, dvs all upphandlad trafik *förutom* de regionalståg Mälardalstrafik sluter avtal om är utgångspunkten att giltigheten utformas som ett geografiskt zonsystem motsvarande en zon för respektive läns trafikområde. En periodbiljett för en sträcka gäller för RKTМ-resor i zonerna längs sträckan oavsett start- eller slutstation.

Det innebär exempelvis att för en periodbiljett som säljs Eskilstuna-Kungsör ingår giltighet i all busstrafik under varumärket Sörmlandstrafiken samt all busstrafik under varumärket VL. Däremot gäller biljetten inte för resa med regionalståg mellan Kungsör och Arboga eller Eskilstuna och Strängnäs.

Zongränserna för anslutande trafik kan över tid komma att behöva justeras, exempelvis i samband med att ändringar av zonsystem görs för den lokala trafiken inom ett län.

Därutöver föreslås respektive RKTМ kunna fatta beslut om avsteg från grundprinciper förutsatt att de RKTМ som är direkt berörda av intäkter, i enlighet med bilaga C, för den aktuella relationen är överens om detta. I princip innebär detta att ex RKTМ i Sörmland kan besluta om avsteg från grundpriset för sträckan Gnesta-Flen medan RKTМ Sörmland och RKTМ Stockholm gemensamt kan besluta om avsteg från grundprincipen för sträckan Gnesta-Södertälje C. Även dessa avsteg behöver i huvudsak följa grundprincipen för prissättning.

Övergripande resevillkor och sortiment i Mälardalstaxan

Resevillkor för resande i kollektivtrafik utformas dels med hänsyn till de krav som ställs för trafikslaget (till exempel regler om att ta med cykel där praktiska möjligheter kan skilja mellan buss och regionaltåg), betalsystemets begränsningar (t ex hur ett köp går till eller hur validering ska ske) och villkor kopplade till den aktuella biljettypen (t ex rätt att ta med barn utan kostnad eller villkor för resegaranti).

Resevillkor för Mälardalstaxan och Mälardalstrafiks trafik ska harmonisera med den regionala kollektivtrafiken snarare än den interregionala. I den mån skillnader finns mellan länen eftersträvas en harmonisering med SL-trafiken, då huvuddelen av de resenärer som gör parallella och anslutande resor kommer att göra detta med SL:s trafik.

Från SL:s reseregler finns några undantag, exempelvis villkor för barn och seniorer.

Biljetterna i Mälardalstaxan föreslås säljas till helt respektive reducerat pris, där biljetter för reducerat pris kan användas av barn upp till och med 6 år, ungdomar från 7 till och med 19 år samt studenter med minst 75 procent studietakt. Priset för biljetter till reducerat pris utgörs av 75 procent av priset för en biljett till helt pris.

Resenär med giltig biljett har rätt att ta med två barn upp till och med 6 år utan avgift.

För åldersgränsen 19 år gäller datum för biljettens inköp. För att berättigas att resa till reducerat pris som student ska resenär vid aktuell resa kunna visa upp giltig studentlegitimation.

Mer detaljerade resevillkor för Mälardalstaxan och resande med Mälardalstrafiks tåg fastställs av Mälardalstrafik vid senare tillfälle.

Mälardalstaxans sortiment ska utgöras av periodbiljetter avsedda för arbets-, studie och annat vardagligt resande samt enkelbiljetter giltig för specifik avgång. Sortiment för periodbiljetter omfattar 30-dagarsbiljett, 90-dagarsbiljett och 365-dagarsbiljett.

Geografisk giltighet periodbiljett:

1. **Periodbiljett Sträcka:** Gäller för resa mellan två stationer samt mellanliggande stationer. För varje relation finns en definierad tågsträcka för vilken biljetten är giltig. Vissa sträckor kan gälla för två alternativa vägar. Lokal giltighet i respektive läns lokala buss- och spårtrafik omgivande giltiga stationer ingår.
2. **Periodbiljett Alla Sträckor:** Samtliga sträckor som omfattas av periodbiljettsgiltighet samt samtliga ingående regioners lokala buss- och spårtrafik. Om priset för en Movingo Sträcka uppnår takpris blir periodbiljetten automatiskt uppgraderad att gälla Alla sträckor. Det är också möjlighet att välja att köpa till giltighet för Alla sträckor, priset är då takpris minus priset för aktuell sträcka. Tillägg för Arlanda C enligt punkt 4 krävs fortsatt för resor till/från Arlanda.
3. **Periodbiljett Län:** Giltig på alla sträckor inom ett län samt inom länets egna trafiksystem. Respektive län väljer om produkten ska erbjudas samt prisnivå. För att undvika barriäreffekter mellan län ska priset som lägst vara i nivå med golvpris. Vid införande av periodbiljett Län ersätter detta periodbiljett Sträcka enligt punkt 1 för relationer inom det aktuella länet.
4. **Arlandatillägg:** För resor till Arlanda C tas ett särskilt tillägg ut oavsett biljettyp som följd av den stationsavgift som tas ut av A-train.

Mälardalstrafik behöver säkerställa att köp av biljetter är enkelt och att biljetter kan betalas via för tillfället vanligast förekommande betalsätt. Resenärer åläggs att ha biljett innan avresa. Ingen försäljning sker ombord.

Prissättning

Enkel- och periodbiljett prissätts utifrån princip om avståndsbaserad prissättning mellan station och station. Avrundning görs uppåt/nedåt till närmsta 10 kr för periodbiljett och avrundning uppåt för enkelbiljett till närmsta 5 kr.

För relationer utanför centrala Stockholm har tåget en lägre konkurrenskraft gentemot bilen, där bilister slipper ta hänsyn till köer, trängselskatt och parkeringsproblem. Till följd av detta har alla biljetter som inte gäller för resor till/från Flemingsberg, Stockholm C och Sundbyberg ett avdrag.

Produkt	Princip för prissättning för resor centrala Stockholm	Princip för prissättning för reserelationer utanför centrala Stockholm
Enkelbiljett	20 kr + 1,2 kr km	10 kr + 1,2 kr/km
30-dagar	800 kr + 20 kr/km	400 kr + 20 kr/km
90 dagar	Pris 30 dagar x 2,9	Pris 30 dagar x 2,9
365 dagar	Pris 30 dagar x 10,5	Pris 30 dagar x 10,5

I nedan tabell redovisas exempel på prissättning och giltighet för två relationer.

Sträckan Stockholm C – Nyköping C är 102 km.

1. En enkelbiljett på sträckan kostar 150 kr (20 kr + 1,2 kr x 102 km), avrundat uppåt till närmsta 5 kr. Reducerat pris kostar till 115 kr.
2. En 30-dagars periodbiljett på sträckan kostar 2 840 kr (800 kr + 20 kr x 102 km). Reducerat pris kostar 2 130 kr.
3. En 90-dagars periodbiljett på sträckan kostar 8 240 kr (2 840 x 2,9, avrundat till närmsta 10-tal). Reducerat pris kostar 6 180 kr (2 130 x 2,9, avrundat till närmsta 10-tal).
4. En 365-dagars periodbiljett på sträckan kostar 29 820 kr (2 840 x 10,5, avrundat till närmsta 10-tal). Reducerat pris kostar 22 370 kr (2 130 x 10,5, avrundat till närmsta 10-tal).

Periodbiljett (2-5 ovan) gäller i:

- Av Mälardalstrafik avtalad regionaltågstrafik på Nyköpingsbanan mellan Stockholm C, Flemingsberg, Södertälje Syd, Vagnhärad och Nyköping C
- SL:s trafik inom Stockholms län
- Sörmlandstrafikens trafik inom Södermanlands län

Sträckan Västerås C – Örebro C är 98 km

1. Enkelbiljett säljs ej av Mälardalstrafik då sträckan inte ingår i Mälardalstrafik upphandlade trafik.
2. En 30-dagars periodbiljett på sträckan kostar 2 360 kr (400 kr + 20 kr x 98km). Reducerat pris kostar 1 770 kr.
3. En 90-dagars periodbiljett på sträckan kostar 6 840 kr. Reducerat pris kostar 5 130 kr.
4. En 365-dagars periodbiljett på sträckan kostar 24 780 kr. Reducerat pris kostar 18 590 kr.

Periodbiljett (2-5 ovan) gäller i:

- Avgångar med av Mälardalstrafik upprättade periodkortsavtal på Mälärbanan mellan Västerås C, Köping, Arboga och Örebro C.
- Av Mälardalstrafik avtalad regionaltågstrafik på Svealandsbanan mellan Arboga och Örebro C.
- VL:s trafik inom Västmanlands län.
- Länstrafikens Örebros trafik inom Örebro län.

I bilaga redovisas matriser med priser mellan alla relationer. Priserna avser enkelbiljett samt 30-dagars periodbiljetter, inklusive moms.

Prisgolv

Prisgolv för 30-dagars periodbiljett, oavsett kilometeravstånd, uppgår till 1 100 kr alternativt RKTMs pris för motsvarande biljett ifall dessa är högre. Syftet med golvet är att säkerställa att Mälardalstaxans biljetter inte får ett lägre pris än en RKTMs biljett med motsvarande giltighet.

Besluten hos ägarna föreslås utformas så att Mälardalstrafik vid behov kan höja priset på biljetter i Mälardalstaxan, ifall motsvarande höjning görs av en RKTMs biljett med motsvarande giltighet.

Prisgolv för lägsta pris enkelbiljett är 50 kr.

Takpris

Takpris för 30-dagarsbiljett uppgår till 3 200 kr. Vid takpris blir biljetten automatiskt giltig för alla relationer inom Mälardalstaxans område (alla sträckor och alla anslutande zoner).

För biljetter som kostar mindre än takpris kan biljetten frivilligt uppgraderas till takpris motsvarande priset för takpris minus pris för aktuell relation. Exempelvis kan en biljett Nyköping C – Stockholm C uppgraderas till giltighet för Alla Sträckor för en kostnad motsvarande 360 kr (3 200 kr – 2 840 kr).

Takpris för enkelbiljett uppgår till 250 kr.

Tillägg för Arlanda C

Ett särskilt tillägg föreslås finnas för biljetter till/från Arlanda, på motsvarande sätt som idag gäller för resor med SL:s pendeltåg. Tillägget motiveras av de speciella villkor med av- och påstigningsavgifter till infrastrukturförvaltaren A-Train som gäller för Arlanda C. Besluten hos ägarna föreslås utformas så att Mälardalstrafik kan justera priset på biljetter med giltighet för Arlanda C utifrån aktuella kostnader för av- och påstigande. För en SL 30-dagarsbiljett är Arlandatillägget idag 300 kr. För en SL enkelbiljett är Arlandatillägget idag 120 kr.

Resegaranti

Avtalade trafikföretag åläggs att tillämpa en resegaranti för Mälardalstaxan motsvarande den resegaranti som gäller för operatörernas egna biljetter. För RKTMs trafik gäller den resegaranti som finns i respektive län.

Tilläggsavgifter

Tilläggsavgift om 1 500 kr utställs i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resenär som inte kan uppvisa giltig biljett och det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i nämnda lag. Vid accepterad tilläggsavgift har resenären möjlighet att resa till avgångens ändstation. Resenär som motsätter sig tilläggsavgift anses ha förbrukat sin möjlighet att resa med tåget.

Kampanjer

Därutöver föreslås att Mälardalstrafik erhåller rätt att fastställa tillfälliga priser inom ramen för marknadsaktiviteter och kampanjer för utvalda sträckor.

PROTOKOLL

Fört vid sammanträde med styrelsen för
Mälardalstrafik MÄLAB AB onsdag den 9
December 2020 kl. 13.00 - 15.30
Kollektivtrafikens hus, Stockholm samt via Teams

Närvarande

Ledamöterna: Kristoffer Tamsons (ordförande), Monica Johansson, Jens Sjöström, Johan Örjes, Tomas Högström, Tommy Levinsson, Julie Tran, Jan Owe-Larsson, Nina Höjjer, Magnus Leivik, Oskar Svärd, Bengt-Olov Eriksson.

Suppleanterna: Bawer Kevir, Daniel Portnoff, Mattias Claesson, Helena Proos, Jenny Landernäs, Per Larsson, Martin Tollén, Magnus Lagergren, Jenny Lundström, Tomas Eriksson.

Tjänstemännen: David Lagneholm, Arne Andersson, Sofia Malander, Johan Ljung, Kenneth Hagström, Mats Ellman, Göran Gullbrand, Mattias Askerson, Stefan Adolfsson vid §§ 60 - 70 Johan Wadman, Helena Ekroth, Ulla Markström, Mona Dalmats, Charlotte Harald vid §§ 60 - 72, Oskar Jonsson vid §§ 67 - 68.

§ 60 Godkännande av dagordning

Ordförande öppnade sammanträdet och föreslagen dagordning godkändes.

§ 61 Val av justeringsmän

Styrelsen beslutade

att utse Monica Johansson till att jämte ordförande justera dagens protokoll.

§ 62 Val av styrelsesekreterare

Styrelsen beslutade

att utse Mona Dalmats till styrelsens sekreterare.

§ 63 Godkännande av protokoll från föregående sammanträde

Styrelsen beslutade

att godkänna protokoll från sammanträdet den 14 oktober 2020.

§ 64 Verksamhetsrapport nr 4 2020

Vd Helena Ekroth informerade om bolagets aktuella verksamhet gällande trafik, ekonomi med utfall och prognos samt övrig pågående intern verksamhet.

Styrelsen beslutade

att notera lämnad information.

§ 65 Information från vd

Vd gav styrelsen en kort utblick inför 2021 i frågor rörande årsplan och hur kansliet arbetar vidare med etableringen av Etapp 2 och för måluppfyllelse.

Styrelsen beslutade

att notera lämnad information.

§ 66 Beslut om aktieköp i Samtrafiken i Sverige AB

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att köpa 30 aktier i Samtrafiken i Sverige AB till kostnad av 60 000 kr.

att ge VD i uppdrag att teckna Samtrafikens Konsortialavtal "KA-05".

§ 67 Beslut om Mälardalstaxan Etapp 2

Oskar Johnsson, Region Västmanland redogjorde för resevillkor, produkter och priser för Mälardalstaxan Etapp 2.

Styrelsen beslutade

att övergripande resevillkor, produkter och priser fastställs i enlighet med förslag

att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag.

att ge vd i uppdrag att fastställa mer detaljerade köp- och resevillkor samt taxehandbok inom ramen för styrelsens beslut

att Mälardalstrafik MÄLAB AB föreslås få genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland att godkänna styrelsens beslut att fastställa övergripande resevillkor, produkter och priser i enlighet med förslag, att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag samt att Mälardalstrafik MÄLAB AB får genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget.

§ 68 Beslut om Tilläggsavtal 2 till Samverkansavtalet

Vd Helena Ekroth redogjorde på en övergripande nivå om bakgrund, process och innehåll i

Tilläggsavtal 2 till Samverkansavtalet. Göran Gullbrand redovisade Bilaga B Trafikplan Etapp 2 och Oskar Johnsson, Region Västmanland redovisade särskilt om Bilaga C -Finansiering intäkts- och kostnadsfördelningsmodellen samt lyfte innehåll i Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2.

Vid sammanträdet lyftes nytt förslag till beslut.

Styrelsen beslutade

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland, var för sig besluta ingå det tilläggsavtal som uppdaterar bilagorna Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2, Bilaga C – Finansiering Etapp 2, Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2, Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2 och Bilaga G – Affärsplan Etapp 2.

§ 69 Beslut om arbetsordning för styrelse och VD för år 2021

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att fastställa arbetsordning för styrelse och VD för år 2021 enligt bifogat förslag.

§ 70 Beslut om delegationsordning

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att fastställa delegationsordning för Mälardalstrafik MÄLAB AB.

§ 71 Beslut om tilldelning Mälartåg Etapp 2

Ulla Markström redogjorde för arbetet med utvärdering av anbud och förslag till tilldelning av uppdraget.

Styrelsen beslutade

att tilldela MTR Jota AB uppdraget Mälartåg Etapp 2.

att uppdra åt VD att teckna nödvändiga avtal och i övrigt verkställa beslutet.

att förklara ärendet omedelbart justerat.

§ 72 Övriga frågor

Inga övriga frågor förelåg för diskussion varvid mötet avslutades.

Vid protokollet

Mona Dalmats

Justerat

Kristoffer Tamsons

Monica Johansson

This documents contains 4 pages before this page

Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

JOHANSSON MONICA

38b023bb-5e54-4324-a246-13de3b95c8ce - 2021-01-27 19:48:30 UTC +02:00
BankID - 670312d9-4a16-4cd4-aeec-3040a4c5b756 - SE

Margareta Dalmats Mona

3aa19cf3-34a4-430e-aa1d-49ece56fd026 - 2021-01-27 21:49:56 UTC +02:00
BankID - f370e774-d998-4fac-a8d3-fd814c9c6f0a - SE

TAMSONS KRISTOFFER

0c66269e-374b-453b-82d2-d1f5711b26de - 2021-01-28 17:22:00 UTC +02:00
BankID - f5a1152a-8c31-4e0e-878e-8e4252733a71 - SE

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

31

Tilläggsavtal 2 till
samverkansavtal om
utveckling av
regionaltågstrafiken i östra
Sverige avseende
uppdateringar inför etapp 2
Mälardalstrafik
21RS2000

Organ
Regionstyrelsen

Tilläggsavtal 2 till samverkansavtal om utveckling av regionalstågstrafiken i östra Sverige avseende uppdateringar inför etapp 2 Mälardalstrafik

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår, under förutsättning att övriga ägare fattar beslut för sin del, regionfullmäktige besluta

att ingå det tilläggsavtal som uppdaterar följande bilagor:

- Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2
- Bilaga C – Finansiering Etapp 2
- Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2
- Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2
- Bilaga G – Affärsplan Etapp 2.

Sammanfattning

Mälardalstrafik AB ägs av Region Stockholm, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro län och Region Östergötland (nedan Parterna). Den trafik som Mälardalstrafik organiserar regleras i ett samverkansavtal, som ingåtts mellan de kollektivtrafikansvariga i Mälardalen. Samverkansavtalet beskriver översiktligt vilken trafik som ska bedrivas, hur det ska gå till och hur kostnaderna ska fördelas. Mellan Mälardalstrafik och ägarkretsen finns i nästa steg tecknat ett uppdragsavtal, som reglerar Mälardalstrafiks uppdrag i förhållande till ägarkretsen.

Uppdragsavtalet utgör också en bilaga (bilaga A) i samverkansavtalet. Samverkansavtalet om utveckling av regionalstågstrafiken i Östra Sverige ("Samverkansavtalet") tecknades mellan Mälardalstrafiks ägare den 22 juni 2015. Därefter har Tilläggsavtal 1 tecknats under 2019 som inledande förberedelser inför Etapp 2. Behov av att säkerställa genomförandet av Etapp 2 ger skäl till bifogat framlagt förslag om Tilläggsavtal 2 innehållande uppdateringar av vissa bilagor. De bilagor som föreslås uppdateras är följande bilagor:

Bilaga B- Trafikutbud Etapp 2
Bilaga C – Finansiering Etapp 1 ersätts av Bilaga C – Finansiering Etapp 2
Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 1 ersätts av Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2
Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 1 ersätts av Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2
Bilaga G – Affärsplan Etapp 2 ersätts av ny Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Bilaga A kvarstår och Bilaga E är sedan tidigare uppdaterad. Bilaga H ligger fast. Samverkansavtalet ska i övrigt bestå oförändrat. Tilläggsavtalet är villkorat av att de beslutande församlingarna hos Parterna, ställer sig bakom Tilläggsavtalet. Tilläggsavtalet är bindande först när samtliga beslutande församlingar har beslutat att tillträda Tilläggsavtalet.

Ärendebeskrivning

Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2

Bilagan är uppdaterad med trafikutbud i enlighet med etapp 2 för Mälartågslinjerna samt beskrivning av vilken trafik som är aktuell för avtal med Movingo-giltighet samt beskrivning av regionala krav för trafiken som ska uppfyllas avseende exempelvis trafikutbud och uppehållsmönster.

Med Mälartågslinjer menas att Mälardalstrafik ingår i trafikavtal med trafikutövare som planeras gälla under perioden december 2021 till december 2029. Till dessa linjer tillhandahåller Mälardalstrafik egna fordon och definierar utbud i enlighet med bilaga B. Förutom förändringar i trafikutbudet jämfört med Etapp 1 är den största förändringen i Etapp 2 att Region Uppsalas trafiksystem Upptåget uppgår till Mälardalstrafiks tågsystem och trafikavtal.

Två av fem Mälartågslinjer trafikerar Örebro län: Svealandsbanan mellan Örebro, Eskilstuna, Stockholm och Uppsala med uppehåll i Arboga och Kungsör samt Sörmlandspilen mellan Hallsberg och Stockholm med uppehåll i bland annat Vingåker och Katrineholm.

Därutöver trafikeras Örebro län av Mälärbanan mellan Laxå, Örebro, Västerås och Stockholm med uppehåll i Arboga Köping och Västerås. Denna sträcka är aktuell för Movingoavtal.

Bilaga C - Finansiering

Bilagan beskriver principer för finansiering av trafik och fördelning av intäkter mellan Mälardalstrafiks ägare. Principerna har tagits fram gemensamt av ägarna till Mälardalstrafik och utgår från att principerna ska:

- Gå att förstå, vara enkel att hantera och vara rättvis - i den ordningen
- Styra mot ett effektivt resursutnyttjande

- Fungera för kort- och långsiktig utveckling

Principerna för finansiering utgår från följande fyra huvudpunkter:

1. Indelning görs i linjer och linjesträckor där respektive ägare bär kostnader och tilldelas intäkter för definierade linjesträckor.
2. Intäkter från försäljning av enkelbiljetter återförs fullt ut till ägarna utifrån den sträcka som biljetten har sålts i enlighet med punkt 1. För periodbiljetter återförs på motsvarande sätt 90 procent av intäkterna till den sträcka som biljetten har sålts medan 10 procent fördelas till ägarna utifrån en särskild pott som ska kompensera för att Movingo har giltighet inom respektive ägares lokala trafiksystem.
3. Mälardalstrafiks kostnader ses som en helhet som fördelas fullt ut till de linjer som definieras som Mälartågslinjer. För de linjer som berör mer än en ägare fördelas därefter kostnader mellan ägarna utifrån indelning enligt punkt 1.
4. Undantaget från punkt 3 är kostnader för att köpa kapacitet av externa trafikutövare, så kallade Movingoavtal. Eventuella kostnader för dessa och eventuell fördelning mellan berörda ägare fördelas enligt särskilda överenskommelser.

För Region Örebro län är bedömningen att de nya principerna för finansiering bättre avspeglar den nytta och behov som regionalstågstrafiken bidrar till för länet jämfört med de principer som använts under etapp 1.

Bilaga D – Principer för prissättning

Bilagan hanterar principer för prissystem, produktutbud och övergripande resevillkor för Mälardalstaxan. För produkter i Mälardalstaxan ska prissättningen utformas utifrån nedanstående riktlinjer.

- Mälardalstaxan och prissättningen av dess produkter ska bidra till att trafiken uppfattas som ett länsövergripande och sammanhållet trafiksystem. Prissättningen ska vidare kunna uppfattas som lättbegriplig och logisk och prisnivån i jämförbara relationer bör vara likartad.
- För att undvika oönskad överströmning mellan Mälardalstaxan och parternas egna prissystem ska priset på produkterna i Mälardalstaxan som lägst vara samma som priset för produkter i parternas trafik med motsvarande geografisk giltighet.

Prissättningen är avståndsbaserad som princip och utgår från en grundavgift plus en kostnad per kilometer. För reserelationer utanför Stockholm är grundavgiften halverad.

I enlighet med bilaga D kan respektive ägare, som direkt berörs av den intäkt som biljetten generar, i enlighet med bilaga D komma överens om avsteg från grundprincip för prissättning för enstaka reserelationer.

Bilaga F – Planeringsprocess

Bilagan behandlar relationen mellan Mälardalstrafik och dess ägare och beskriver kortfattat process för planering och uppföljning samt samverkan med ägare och andra parter såsom AB Transitio, Trafikverket, Samtrafiken etcetera.

Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Bilagan beskriver affärsmodell/-plan för hur Mälardalstrafik ska ingå trafikavtal och periodkortsavtal under Etapp 2.

Beredning

Samhällsbyggnadsnämnden har vid sitt sammanträde den 19 maj 2021 behandlat ärendet.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, under förutsättning att övriga ägare fattar beslut för sin del, regionstyrelsen föreslå regionfullmäktige besluta

att ingå det tilläggsavtal som uppdaterar följande bilagor:

Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2

Bilaga C – Finansiering Etapp 2

Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2

Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2

Bilaga G – Affärsplan Etapp 2.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Den utökning av trafiken som beslutet innebär förväntas ha positivt utfall för såväl miljön som för barn och vuxna.

Ekonomiska konsekvenser

För Region Örebro län är bedömningen att de nya principerna för finansiering bättre avspeglar den nytta och behov som regionaltågstrafiken bidrar till för länet jämfört med de principer som använts under etapp 1. Kostnadsfördelningen i den nya fördelningsmodellen är i högre grad kopplad till hur många som åker med tåget jämfört med tidigare fördelningsmodell där kilometerproduktionen gav större tyngd.

Kostnader och intäkter hanteras inom samhällsbyggnadsnämndens budget.

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, Sofie Östlund

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2000

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyreslen 20201-06-11

Handlingar från Mälardalstrafik

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Regionfullmäktige

Tjänsteställe, handläggare
Allmän och strategisk Kollektivtrafik, Sofie Östlund

Sammanträdesdatum
2021-05-19

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2000

Organ
Samhällsbyggnadsnämnden

Tilläggsavtal 2 till samverkansavtal om utveckling av regionalstågstrafiken i östra Sverige avseende uppdateringar inför etapp 2 Mälardalstrafik

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, under förutsättning att övriga ägare fattar beslut för sin del, regionstyrelsen att föreslå regionfullmäktige besluta

att ingå det tilläggsavtal som uppdaterar följande bilagor:

- Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2
- Bilaga C – Finansiering Etapp 2
- Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2
- Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2
- Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Sammanfattning

Mälardalstrafik AB ägs av Region Stockholm, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro län och Region Östergötland (nedan Parterna). Den trafik som Mälardalstrafik organiserar regleras i ett samverkansavtal, som ingått mellan de kollektivtrafikansvariga i Mälardalen. Samverkansavtalet beskriver översiktligt vilken trafik som ska bedrivas, hur det ska gå till och hur kostnaderna ska fördelas. Mellan Mälardalstrafik och ägarkretsen finns i nästa steg tecknat ett uppdragsavtal, som reglerar Mälardalstrafiks uppdrag i förhållande till ägarkretsen.

Uppdragsavtalet utgör också en bilaga (bilaga A) i samverkansavtalet. Samverkansavtalet om utveckling av regionalstågstrafiken i Östra Sverige ("Samverkansavtalet") tecknades mellan Mälardalstrafiks ägare den 22 juni 2015. Därefter har Tilläggsavtal 1 tecknats under 2019 som inledande förberedelser inför Etapp 2. Behov av att säkerställa genomförandet av Etapp 2 ger skäl till bifogat framlagt förslag om Tilläggsavtal 2 innehållande uppdateringar av vissa bilagor. De bilagor som föreslås uppdateras är följande bilagor:

Tjänsteställe, handläggare
Allmän och strategisk Kollektivtrafik, Sofie Östlund

Sammanträdesdatum
2021-05-19

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2000

Bilaga B- Trafikutbud Etapp 2

Bilaga C – Finansiering Etapp 1 ersätts av Bilaga C – Finansiering Etapp 2

Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 1 ersätts av Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2

Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 1 ersätts av Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2

Bilaga G – Affärsplan Etapp 2 ersätts av ny Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Bilaga A kvarstår och Bilaga E är sedan tidigare uppdaterad. Bilaga H ligger fast. Samverkansavtalet ska i övrigt bestå oförändrat. Tilläggsavtalet är villkorat av att de beslutande församlingarna hos Parterna, ställer sig bakom Tilläggsavtalet. Tilläggsavtalet är bindande först när samtliga beslutande församlingar har beslutat att tillträda Tilläggsavtalet.

Ärendebeskrivning

Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2

Bilagan är uppdaterad med trafikutbud i enlighet etapp 2 för Mälartågslinjerna samt beskrivning av vilken trafik som är aktuell för avtal med Movingo-giltighet samt beskrivning av regionala krav för trafiken som ska uppfyllas avseende exempelvis trafikutbud och uppehållsmönster.

Med Mälartågslinjer menas att Mälardalstrafik ingår i trafikavtal med trafikutövare som planeras gälla under perioden december 2021 till december 2029. Till dessa linjer tillhandahåller Mälardalstrafik egna fordon och definierar utbud i enlighet med bilaga B. Förutom förändringar i trafikutbudet jämfört med Etapp 1 är den största förändringen i Etapp 2 att Region Uppsalas trafiksystem Upptåget uppgår till Mälardalstrafiks tågssystem och trafikavtal.

Två av fem Mälartågslinjer trafikerar Örebro län: Svealandsbanan mellan Örebro, Eskilstuna, Stockholm och Uppsala med uppehåll i Arboga och Kungsör samt Sörmlandspilen mellan Hallsberg och Stockholm med uppehåll ibland annat Vingåker och Katrineholm.

Därutöver trafikerar Örebro län av Mälärbanan mellan Laxå, Örebro, Västerås och Stockholm med uppehåll i Arboga Köping och Västerås. Denna sträcka är aktuell för Movingoavtal.

Bilaga C - Finansiering

Bilagan beskriver principer för finansiering av trafik och fördelning av intäkter mellan Mälardalstrafiks ägare. Principerna har tagits fram gemensamt av ägarna till Mälardalstrafik och utgår från att principerna ska:

- Gå att förstå, vara enkel att hantera och vara rättvis - i den ordningen
- Styra mot ett effektivt resursutnyttjande
- Fungera för kort- och långsiktig utveckling

Principerna för finansiering utgår från följande fyra huvudpunkter:

1. Indelning görs i linjer och linjesträckor där respektive ägare bär kostnader och tilldelas intäkter för definierade linjesträckor.
2. Intäkter från försäljning av enkelbiljetter återförs fullt ut till ägarna utifrån den sträcka som biljetten har sålts i enlighet med punkt 1. För periodbiljetter återförs på motsvarande sätt 90 procent av intäkterna till den sträcka som biljetten har sålts medan 10 procent fördelas till ägarna utifrån en särskild pott som ska kompensera för att Movingo har giltighet inom respektive ägares lokala trafiksystem.
3. Mälardalstrafik kostnader ses som en helhet som fördelas fullt ut till de linjer som definieras som Mälartågslinjer. För de linjer som berör mer än en ägare fördelas därefter kostnader mellan ägarna utifrån indelning enligt punkt 1.
4. Undantaget från punkt 3 är kostnader för att köpa kapacitet av externa trafikutövare, så kallade Movingoavtal. Eventuella kostnader för dessa och eventuell fördelning mellan berörda ägare fördelas enligt särskilda överenskommelser.

För Region Örebro län är bedömningen att de nya principerna för finansiering bättre avspeglar den nytta och behov som regionalstågstrafiken bidrar till för länet jämfört med de principer som använts under etapp 1.

Bilaga D – Principer för prissättning

Bilagan hanterar principer för prissystem, produktutbud och övergripande resevillkor för Mälardalstaxan. För produkter i Mälardalstaxan ska prissättningen utformas utifrån nedanstående riktlinjer.

- Mälardalstaxan och prissättningen av dess produkter ska bidra till att trafiken uppfattas som ett länsövergripande och sammanhållet trafiksystem. Prissättningen ska vidare kunna uppfattas som lättbegriplig och logisk och prinsnivån i jämförbara relationer bör vara likartad.
- För att undvika oönskad överströmning mellan Mälardalstaxan och parternas egna prissystem ska priset på produkterna i Mälardalstaxan som lägast vara samma som priset för produkter i parternas trafik med motsvarande geografisk giltighet.

Tjänsteställe, handläggare
Allmän och strategisk Kollektivtrafik, Sofie Östlund

Sammanträdesdatum
2021-05-19

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2000

Prissättningen är avståndsbaserad som princip och utgår från en grundavgift plus en kostnad per kilometer. För reserelationer utanför Stockholm är grundavgiften halverad.

I enlighet med bilaga D kan respektive ägare, som direkt berörs av den intäkt som biljetten generar, i enlighet med bilaga D komma överens om avsteg från grundprincip för prissättning för enstaka reserelationer.

Bilaga F – Planeringsprocess

Bilagan behandlar relationen mellan Mälardalstrafik och dess ägare och beskriver kortfattat process för planering och uppföljning samt samverkan med ägare och andra parter såsom AB Transitio, Trafikverket, Samtrafiken etc.

Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Bilagan beskriver affärsmodell/-plan för hur Mälardalstrafik ska ingå trafikavtal och periodkortsavtal under Etapp 2.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Den utökning av trafiken som beslutet innebär förväntas ha positivt utfall för såväl miljön som för barn och vuxna.

Ekonomiska konsekvenser

För Region Örebro län är bedömningen att de nya principerna för finansiering bättre avspeglar den nytta och behov som regionalstågstrafiken bidrar till för länet jämfört med de principer som använts under etapp 1. Kostnadsfördelningen i den nya fördelningsmodellen är i högre grad kopplad till hur många som åker med tåget jämfört med tidigare fördelningsmodell där kilometerproduktionen gav större tyngd.

Kostnader och intäkter hanteras inom samhällsbyggnadsnämndens budget.

Beslutsunderlag

Handlingar från Mälardalstrafik för beredning och beslut i regionfullmäktige (21RS2000-1).

Johan Ljung
Områdeschef trafik och samhällsplanering

Skickas till:

Mälardalstrafik AB

PROTOKOLL

Fört vid sammanträde med styrelsen för
Mälardalstrafik MÄLAB AB onsdag den 9
December 2020 kl. 13.00 - 15.30
Kollektivtrafikens hus, Stockholm samt via Teams

Närvarande

Ledamöterna: Kristoffer Tamsons (ordförande), Monica Johansson, Jens Sjöström, Johan Örjes, Tomas Högström, Tommy Levinsson, Julie Tran, Jan Owe-Larsson, Nina Höjjer, Magnus Leivik, Oskar Svärd, Bengt-Olov Eriksson.

Suppleanterna: Bawer Kevir, Daniel Portnoff, Mattias Claesson, Helena Proos, Jenny Landernäs, Per Larsson, Martin Tollén, Magnus Lagergren, Jenny Lundström, Tomas Eriksson.

Tjänstemännen: David Lagneholm, Arne Andersson, Sofia Malander, Johan Ljung, Kenneth Hagström, Mats Ellman, Göran Gullbrand, Mattias Askerson, Stefan Adolfsson vid §§ 60 - 70 Johan Wadman, Helena Ekroth, Ulla Markström, Mona Dalmats, Charlotte Harald vid §§ 60 - 72, Oskar Jonsson vid §§ 67 - 68.

§ 60 Godkännande av dagordning

Ordförande öppnade sammanträdet och föreslagen dagordning godkändes.

§ 61 Val av justeringsmän

Styrelsen beslutade

att utse Monica Johansson till att jämte ordförande justera dagens protokoll.

§ 62 Val av styrelsesekreterare

Styrelsen beslutade

att utse Mona Dalmats till styrelsens sekreterare.

§ 63 Godkännande av protokoll från föregående sammanträde

Styrelsen beslutade

att godkänna protokoll från sammanträdet den 14 oktober 2020.

§ 64 Verksamhetsrapport nr 4 2020

Vd Helena Ekroth informerade om bolagets aktuella verksamhet gällande trafik, ekonomi med utfall och prognos samt övrig pågående intern verksamhet.

Styrelsen beslutade

att notera lämnad information.

§ 65 Information från vd

Vd gav styrelsen en kort utblick inför 2021 i frågor rörande årsplan och hur kansliet arbetar vidare med etableringen av Etapp 2 och för måluppfyllelse.

Styrelsen beslutade

att notera lämnad information.

§ 66 Beslut om aktieköp i Samtrafiken i Sverige AB

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att köpa 30 aktier i Samtrafiken i Sverige AB till kostnad av 60 000 kr.

att ge VD i uppdrag att teckna Samtrafikens Konsortialavtal "KA-05".

§ 67 Beslut om Mälardalstaxan Etapp 2

Oskar Johnsson, Region Västmanland redogjorde för resevillkor, produkter och priser för Mälardalstaxan Etapp 2.

Styrelsen beslutade

att övergripande resevillkor, produkter och priser fastställs i enlighet med förslag

att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag.

att ge vd i uppdrag att fastställa mer detaljerade köp- och resevillkor samt taxehandbok inom ramen för styrelsens beslut

att Mälardalstrafik MÅLAB AB föreslås få genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland att godkänna styrelsens beslut att fastställa övergripande resevillkor, produkter och priser i enlighet med förslag, att tilläggsavgift om 1500 kr ska ställas ut i enlighet med lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik till resande utan giltig biljett och där det inte föreligger förmildrande skäl i enlighet med § 2 i enlighet med ovan nämnda lag samt att Mälardalstrafik MÅLAB AB får genomföra marknadsaktiviteter och kampanjer för att öka attraktiviteten i trafiksystemet enligt av styrelsen årligen antagen budget.

§ 68 Beslut om Tilläggsavtal 2 till Samverkansavtalet

Vd Helena Ekroth redogjorde på en övergripande nivå om bakgrund, process och innehåll i

Tilläggsavtal 2 till Samverkansavtalet. Göran Gullbrand redovisade Bilaga B Trafikplan Etapp 2 och Oskar Johnsson, Region Västmanland redovisade särskilt om Bilaga C -Finansiering intäkts- och kostnadsfördelningsmodellen samt lyfte innehåll i Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2.

Vid sammanträdet lyftes nytt förslag till beslut.

Styrelsen beslutade

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland, var för sig besluta ingå det tilläggsavtal som uppdaterar bilagorna Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2, Bilaga C – Finansiering Etapp 2, Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2, Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2 och Bilaga G – Affärsplan Etapp 2.

§ 69 Beslut om arbetsordning för styrelse och VD för år 2021

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att fastställa arbetsordning för styrelse och VD för år 2021 enligt bifogat förslag.

§ 70 Beslut om delegationsordning

Ingen muntlig föredragning gavs av ärendet. Redovisas enligt utskickade handlingar.

Styrelsen beslutade

att fastställa delegationsordning för Mälardalstrafik MÄLAB AB.

§ 71 Beslut om tilldelning Mälartåg Etapp 2

Ulla Markström redogjorde för arbetet med utvärdering av anbud och förslag till tilldelning av uppdraget.

Styrelsen beslutade

att tilldela MTR Jota AB uppdraget Mälartåg Etapp 2.

att uppdra åt VD att teckna nödvändiga avtal och i övrigt verkställa beslutet.

att förklara ärendet omedelbart justerat.

§ 72 Övriga frågor

Inga övriga frågor förelåg för diskussion varvid mötet avslutades.

Vid protokollet

Mona Dalmats

Justerat

Kristoffer Tamsons

Monica Johansson

This documents contains 4 pages before this page

Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

JOHANSSON MONICA

38b023bb-5e54-4324-a246-13de3b95c8ce - 2021-01-27 19:48:30 UTC +02:00
BankID - 670312d9-4a16-4cd4-aeec-3040a4c5b756 - SE

Margareta Dalmats Mona

3aa19cf3-34a4-430e-aa1d-49ece56fd026 - 2021-01-27 21:49:56 UTC +02:00
BankID - f370e774-d998-4fac-a8d3-fd814c9c6f0a - SE

TAMSONS KRISTOFFER

0c66269e-374b-453b-82d2-d1f5711b26de - 2021-01-28 17:22:00 UTC +02:00
BankID - f5a1152a-8c31-4e0e-878e-8e4252733a71 - SE

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

Ärende 9 - Beslut om Tilläggsavtal 2 till Samverkansavtalet

Bilagor: Förslag till Tilläggsavtal 2

Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2

Bilaga C – Finansiering Etapp 2

Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2

Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2

Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Sammanfattning

Samverkansavtal om utveckling av regionaltågstrafiken i Östra Sverige ("Samverkansavtalet") ingicks mellan Parterna den 22 juni 2015. Därefter har Tilläggsavtal 1 tecknats under 2019 som inledande förberedelser inför Etapp 2. Behov av att säkerställa genomförandet av Etapp 2 ger skäl till nedan framlagt förslag om Tilläggsavtal 2 innehållande uppdateringar av vissa bilagor.

Styrelsen föreslås besluta,

att ingå de tilläggsavtal som uppdaterar bilagorna Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2, Bilaga C – Finansiering Etapp 2, Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2, Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2 och Bilaga G – Affärsplan Etapp 2.

att föreslå ägarregionerna Region Stockholm, Region Uppsala, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Örebro län samt Region Västmanland att godkänna styrelsens beslut.

Tilläggsavtal 2 till samverkansavtal om utveckling av regionaltågstrafiken i Östra Sverige avseende uppdateringar inför Etapp 2

Tilläggsavtal 2 (i det följande "Tilläggsavtalet") träffat mellan de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Stockholm, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Örebro samt Östergötlands län (gemensamt "Parterna") om bilageförändringar till det Samverkansavtal om utveckling av regionaltågstrafiken i Östra Sverige ("Samverkansavtalet") som ingicks mellan Parterna den 22 juni 2015. Förändringarna som följer av Tilläggsavtalet ska gälla för den trafik som omfattas av Etapp 2. De berörda bilagorna i sina äldre lydelse ska alltså vara gällande för den trafik som omfattas av Etapp 1.

Parterna är överens om att

- > Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2 ersätts av ny Bilaga B – Trafikutbud Etapp 2
- > Bilaga C – Finansiering Etapp 1 ersätts av Bilaga C – Finansiering Etapp 2
- > Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 1 ersätts av Bilaga D – Principer för prissättning Etapp 2
- > Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 1 ersätts av Bilaga F – Planeringsprocess Etapp 2
- > Bilaga G – Affärsplan Etapp 2 ersätts av ny Bilaga G – Affärsplan Etapp 2

Därutöver är parterna överens om att Bilaga A kvarstår. Bilaga E är sedan tidigare uppdaterad. Bilaga H ligger fast.

Samverkansavtalet ska i övrigt bestå oförändrat.

Tilläggsavtalet är villkorat av att de beslutande församlingarna hos Parterna, ställer sig bakom Tilläggsavtalet. Tilläggsavtalet är bindande först när samtliga beslutande församlingar har beslutat att tillträda Tilläggsavtalet.

Tilläggsavtalet har upprättats i sex (6) exemplar, av vilka Parterna har tagit var sitt.

REGION STOCKHOLM, ORGNR 232100-0016

_____
Namn:

_____
Ort/datum:

REGION UPPSALA, ORGNR 232100-0024

_____
Namn:

_____
Ort/datum:

REGION ÖREBRO LÄN, ORGNR 232100-0164

_____
Namn:

_____
Ort/datum

REGION VÄSTMANLAND, ORGNR 232100-0172

_____
Namn:

_____
Ort/datum

REGION SÖRMLAND, ORGNR 232100-0032

_____
Namn:

_____
Ort/datum

REGION ÖSTERGÖTLAND, ORGNR 232100-0040

_____
Namn:

_____
Ort/datum

Bilaga B -Mälardalstrafiks Trafikplan med trafikutbud i Etapp 2

December 2020

Mälardalstrafik, Mälardalstrafik MÅLAB AB, bildades 1991, då som Tåg i Mälardalen. Bolaget ägs numera av regionerna Stockholm, Sörmland, Uppsala, Västmanland, Örebro län och Östergötland. Mälardalstrafiks verksamhet är att handlägga frågor av gemensamt intresse för ägarna vad gäller regionalstågstrafik, särskilt i Mälardalregionen. Bolagets ändamål är att bidra till ägarnas fullgörande av sina uppgifter som regionala kollektivtrafikmyndigheter, innefattande även fullgörande av i behörig ordning lämnad befogenhet att upphandla och ingå avtal om allmän trafik samt upphandling och tillhandahållande av andra persontransport- och samordningstjänster inom ramen för ägarnas beslut och kommunala kompetens.

Denna Trafikplan avser Etapp 2 med start i december år 2021. Trafikplanen är tillika bilaga B i det Samverkansavtal mellan ägarna som reglerar uppdrag och utveckling.

Trafikplanen beskriver det trafikutbud i det storregionala stornätet i Mälardalen som ägarna sedan tidigare kommit överens om att genomföra inom ramen för Mälartågslinjerna. Därutöver kompletteras med inriktningen för övrig tågtrafik som planeras att bedrivas inom avtal om Movingo, samt den busstrafik som beslutats ingå i Movingo-systemet.

Trafiken i nedanstående beskrivning ska ses svara upp mot regionens behov över de inledande åren och vara gällande från tidtabellsskiftet i december 2021.

På Mälartågslinjerna ses att trafikutbudet är gällande för hela avtalsperioden inom det trafikavtal som tecknas för perioden fram till 2029, under förutsättning att ägarna inte fattar beslut om förändringar.

Trafiken ingående i Movingo-avtalen bedrivs historiskt utan ekonomiskt stöd för trafikutbudet och utvecklingen på dessa linjer är därmed mer osäker. Pågående utredningar kan leda till en utveckling som går mot ett utökat trafikutbud på hela eller delar av dessa linjer, och ses i första hand avse

tidshorizonten efter 2023–2024. Det innebär också att avtalen för trafiken inom Movingo-linjerna från december 2021, planeras gälla för en kortare tidsperiod (2–5 år).

Utbudet i Trafikplanen ska samtidigt ses vara ett grundutbud som under perioden successivt kan komma att justeras i takt med att resandet och trafikbehoven förändras.

Nedanstående bild visar Mälardalstrafiks styrmodell som utgör basen i uppdrag, vision, värdegrund och kundlöften. Utförligare innehåll och mer om verksamhetsmålen kan läsas i Mälardalstrafiks verksamhetsplan.

Figur: Det strategiska ramverket för Mälardalstrafik vägleder verksamheten i riktning mot visionen.

Mål, behov och förutsättningar

De kollektivtrafikansvariga i Stockholm – Mälardalstrafik ingick hösten 2012 en *Avsiktsförklaring* att etablera ny regionaltågstrafik med ett storregionalt stornät för arbets- och vardagsresande. Syftet var att dra nytta av den regionala medfinansieringen av Citybanan och bidra till att uppnå de regionala målen för transportsystemet, de så kallade EBS-målen, som de länsplane- och kollektivtrafikansvariga kommit överens om. Avsiktsförklaringen drog också upp riktlinjer för hur trafiken skulle genomföras. I detta ingick att främja utvecklingen av ett gränslöst och sammanhållet trafikutbud, exempelvis genom ett länsöverskridande prissystem.

Det storregionala trafiksystemet utgår från de övergripande mål som satts upp för transportsystemet. De regionala målen har dels samlats i de styrdokument som fastställs inom ramen

för En Bättre Sits (EBS), dels genom tidigare versioner samt i den reviderade systemanalysen som fastställdes i oktober 2020. EBS administreras av Mälardalsrådet och inkluderar den politiska ledningen samt med stöd från tjänstemän i regionen. Dels är mål utpekade för regionalstågstrafiken i trafikförsörjningsprogrammen som Mälardalstrafiks ägare fastställer.

EBS Systemanalys som fastställdes i oktober 2020 pekar på följande övergripande mål. Dessa beskrivs mer i detalj i nämnda systemanalys.

Målet är att skapa ett transportsystem:

- *där regionens och nationens internationella konkurrenskraft utvecklas och bidrar till attraktivitet för de samverkande länen i Stockholm-Mälardalenregionen*
- *där utvecklingen är långsiktigt hållbar – ekonomiskt, socialt och ekologiskt*
- *där samverkan, helhetsyn och utnyttjande av alla fyra trafikslagen leder till effektivitet*
- *där flerkärnighet och en förstord arbetsmarknad främjar regional utveckling*

Den regionala tågtrafiken utgör ryggraden i detta transportsystem. Dess särskilda bidrag till transportsystemet är att:

- *skapa förutsättningar för en fortsatt regionförstoring*
- *möjliggöra ett ökat arbets-, studie- och övrigt vardagsresande i en expanderande region som är långsiktigt hållbart*
- *främja en samhälls- och stadsutveckling i goda lägen för kollektivtrafik*
- *bidra till att göra kollektivtrafiksystemet i sin helhet konkurrenskraftigt och attraktivt*

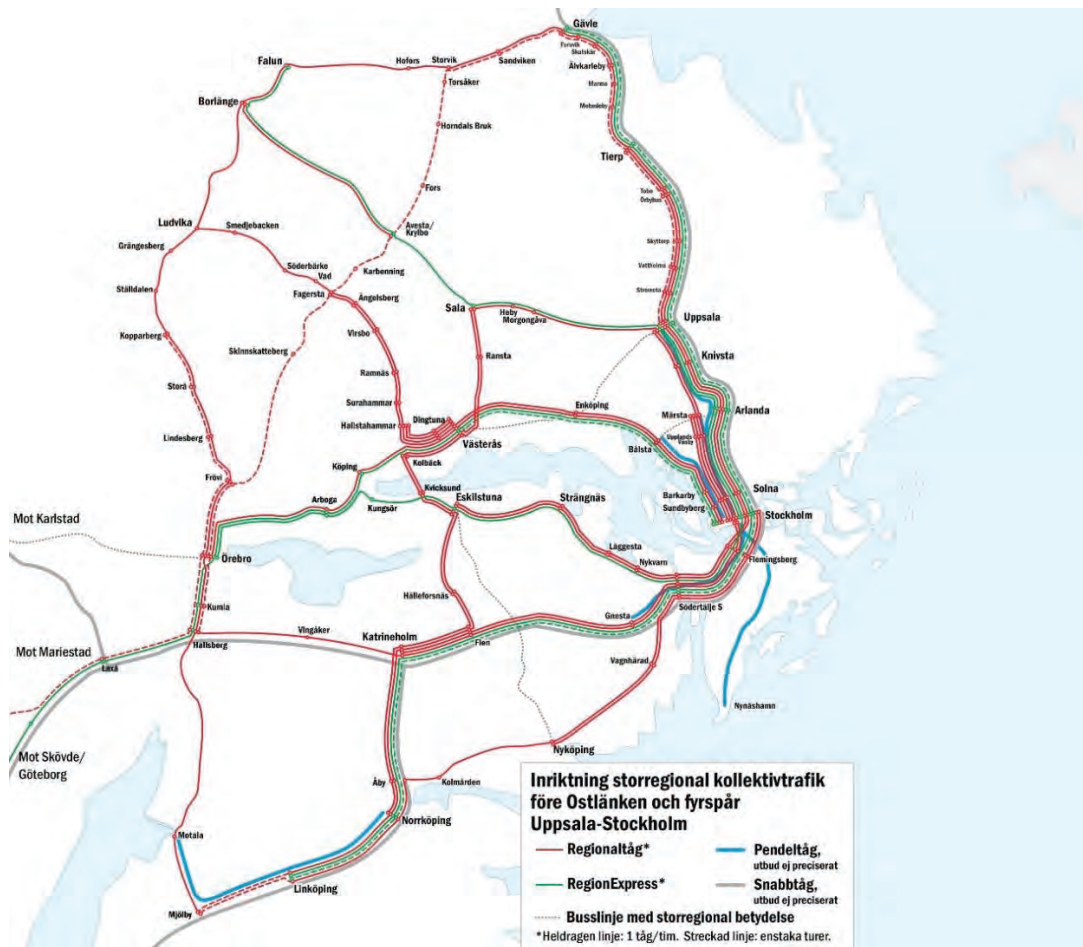
Nedan redovisas de funktioner som den regionala tågtrafiken bör ha för att kunna sträva mot målbilden:

- *Sammanhållet system över geografiska och organisatoriska gränser*
- *Kvalitet, förutsägbarhet och långsiktighet i trafikutbudet*
- *Särskild tillgänglighet till Stockholm och Arlanda samt kopplingar till nationell kollektivtrafik*
- *Möjliggöra arbetspendling mellan storregionala kärnor på restid <45 min*
- *Basutbud med timestrafik på alla regionala länkar*
- *Särskild inriktning på arbets- och vardagsresor samt resmöjligheter för fritid och rekreation*
- *Möjligt att utnyttja för alla resenärgrupper*
- *Kapacitet att klara ett fortsatt ökat resande*
- *Attraktivitet och konkurrenskraft i förhållande till bilresande*

EBS Systemanalys har pekat ut inriktningen för den storregionala kollektivtrafiken både före och efter att Ostlänken respektive fyrspar Uppsala – Stockholm är utbyggd. Tidshorisonten i denna Trafikplan utgår från den utpekade inriktningen före dessa nämnda objekt. Inriktningen är också vägledande för trafikutbudets utformning.

Resandet inom Stockholm-Mälardalenregionen är omfattande, arbets- och studiependlingen både inom länen och över länsgräns är stort. Resandet till Stockholm dominerar samtidigt pendlingen över länsgränsen.

Se infogade figurer 5a respektive 18a från systemanalysen.

Figur 18a. Inriktning storregional kollektivtrafik före Ostlänken och fyrspar Uppsala – Stockholm.

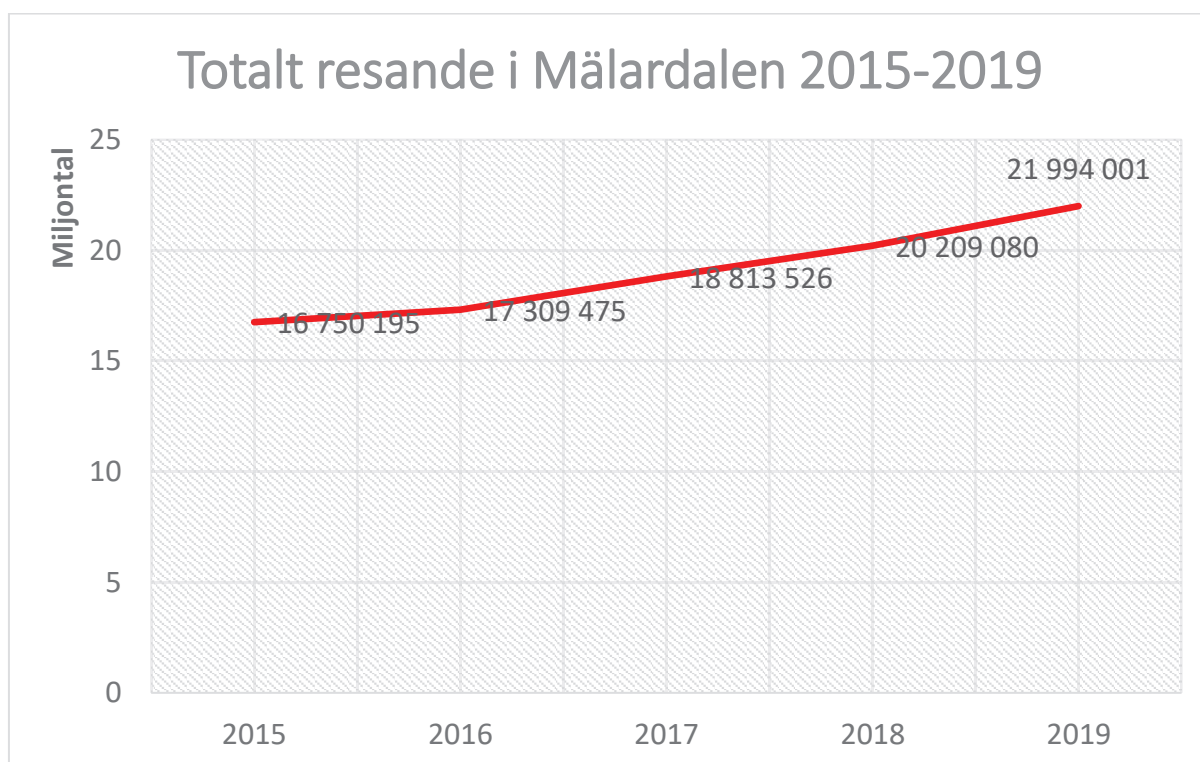
Figur 5a: Arbetspendling i Stockholm-Mälardalen och Stockholms län 2018. Källa: EBS Systemanalys.

Resandeutveckling

Resandeutvecklingen i det storregionala trafiksystemet har varit stort under många år. Nedanstående tabell visar en resandeutveckling på ca trettio procent totalt under åren 2015–2019.

I de aktuella trafikplanerna har det tagits höjd för att möta en viss fortsatt resandeutveckling. Covid-19 pandemin har dock påverkat resande kraftigt under 2020. Det finns därmed skäl att följa konsekvenserna hur detta kan komma att påverka resandeutvecklingen och om detta motiverar förändringar i aktuella planer.

Mälardalsregionen har samtidigt en kraftig befolkningstillväxt, i kombination med en omställning mot ett resande i mer hållbara transportslag, kan det ändå vara rimligt att anta att resandet i regionaltågen efterhand pandemin avvecklas fortsatt kommer vara omfattande och utvecklas.

Tabell: Resandet per år, totalt på linjerna Svealandsbanan, Nyköpingsbanan, UVEN, Sörmlandspilen, Upptåget, SJ:s Uppsalapendel, Mäljarbanan samt Ostpendeln.

Planeringsprinciper

Nedanstående principer beskriver den övergripande inriktningen för planeringen av regionaltågen.

Begrepp

Stomtrafik	<p>De tågavgångar som vanligen avgår en gång i timmen under större delen av trafikdygnet, om möjligt på samma klockslag varje timme.</p> <p>På vissa linjer med stort resandeunderlag kan stomtrafiken även ses omfatta halvtimmetrafik som bas under stora delar av dagen.</p> <p>Generellt eftersträvas timmetrafik mellan cirka 06 – 23, vardagar.</p>
Insatstrafik	<p>De tågavgångar utöver stomtågen som utförs i rusningstid morgon och eftermiddag/kväll i syfte att skapa ett tätare och därmed mer attraktivt trafikutbud och/eller för att skapa tillräcklig sittplatskapacitet.</p> <p>Generellt eftersträvas insatstrafik mellan stomtrafikens avgångar under cirka tre timmar morgon respektive eftermiddag, där stom- och insatstrafiken tillsammans skapar ett utbud med cirka en avgång varje halvtimme under perioden.</p>
Region Express	<p>De tågavgångar som på vissa linjer utförs utöver stom- och insatstrafik och som syftar till att skapa kortare restider mellan de större städerna i Mälardalen. Region Express stannar normalt enbart vid vissa större stationer/orter.</p>

Prioritering mellan Stomtrafik, Insatstrafik och Region Express

Generellt eftersträvas i första hand att stomtrafik etableras över hela trafikdygnet, därefter etableras insatstrafik och därefter etableras avgångar med Region Express.

På linjer eller delar av linjer där resande och ekonomi inte motiverar fullt utbud med stomtrafik hela trafikdygnet kan det ändå vara motiverat att tillskapa vissa kompletterande avgångar med insatstrafik. Det gör då i syfte att skapa en tätare trafik i rusningstid för att möta pendlarnas särskilda behov av större utbud.

Avgångar med Region Express förutsätter att det på samma sträcka och tid finns minst stomtrafik med uppehåll vid alla regionaltågsstationer.

Trafikutbud på helger

Generellt eftersträvas stomtrafik (timmetrafik) på helger. Initialt kommer dock trafikutbudet på de flesta sträckor och linjer vara lägre. Utbudet mellan de största städerna planeras dock vara något större än övriga delsträckor. För vissa relationer och delsträckor kan förbindelsen under helger innehålla tågbyten, till exempel Svealandsbanan till och från Örebro.

Därutöver behöver en anpassning av utbudet göras efter resandebehovet på helger, exempelvis genom senarelagda sista turer på kvällar/nätter mot lördag och söndag.

Trafiken inom Mälartågslinjerna

Trafiken inom Mälartågslinjerna ingår i trafikavtal med trafikutövare som planeras gälla under perioden december 2021 till december 2029. Till dessa linjer tillhandahåller Mälardalstrafik egna fordon. Nedanstående trafikutbud är beskrivningar av det trafikutbud som tidigare fastställt inom ramen för ägarnas beslut. Förutom förändringar i trafikutbudet jämfört med Etapp 1 är den största förändringen i Etapp 2 att Region Uppsalas trafiksystem Upptåget även ingår i Mälardalstrafiks tågssystem och trafikavtal, som därmed ansvarar för förvaltning av trafik och fordon.

Mälartåg
Linjekarta
Etapp 2

Örebro – Eskilstuna – Stockholm – Uppsala, "Svealandsbanan"

I Etapp 2 trafikeras linjen med timmestrafik vardagar på sträckan Arboga - Stockholm och vidare till och från Arlanda och Uppsala.

På delsträckan Eskilstuna - Stockholm kompletteras stomtrafiken av insatståg som ger halvtimmemestrafik i högtrafik i båda riktningarna. På delsträckan Uppsala-Stockholm kompletteras stomtrafiken med ett antal insatståg i högtrafik i rusningsriktningen för att öka sittplatskapaciteten. Dessa planeras att trafikeras via Märsta.

Morgon och eftermiddag/kväll förlängs timmestrafiken till och från Örebro. Den exakta omfattningen av trafiken till Örebro avgörs av resandebehoven sett till det totala trafikutbudet till Örebro och resandebehoven till och från Arlanda.

Helger trafikeras linjen med varannantimmestrafik på sträckan Arboga – Eskilstuna – Stockholm – Uppsala. Linjen trafikeras normalt inte Örebro och byte sker i Arboga under helger. Delsträckan Eskilstuna – Stockholm trafikeras med ytterligare ett antal avgångar i vardera riktningen som ger timmestrafik när efterfrågan är störst. Därutöver kompletteras trafiken med lokala avgångar mellan Uppsala-Stockholm som skapar timmestrafik under hela trafikdygnet.

På delsträckan Uppsala-Stockholm förutsätts också att regionaltågstrafiken inom Mälartågslinjerna kompletteras med annan regelbunden regionaltågstrafik inom avtal om Movingo, i syfte att klara det totala behovet av trafikutbud på sträckan samt trafikering av Märsta. Se vidare nedan under Movingo-avtal Stockholm – Uppsala.

Region Express-avgångar

För att korta restiderna mellan nodstäderna Örebro, Eskilstuna och Stockholm kompletteras utbudet av stomtrafik och insatståg med Region Express-avgångar. Utgångspunkten är att Region Express-

avgångar körs enkelriktat morgon till Stockholm och eftermiddag/kväll i riktning mot Örebro. Varken ekonomi eller spårkapacitet medger parallell trafik med stomtrafik och Region Express-tåg väster om Eskilstuna, varför Region Express-tågen i dessa tidslägen ersätter stomtågen på den delsträckan och också gör uppehåll i Arboga och Kungsör.

Som inriktning planeras för tre Region Express-avgångar i vardera riktningen morgon respektive eftermiddag, fördelat på en avgång per timme.

Svealandsbanan Etapp 2	Örebro – Arboga	Arboga – Eskilstuna	Eskilstuna – Stockholm	Stockholm – Uppsala
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	13/0	19/8	29/12	23/17

Anm.) Fredag och lördag kväll tillkommer vissa sena avgångar på vissa sträckor.

Hallsberg – Katrineholm – Stockholm, ”Sörmlandspilen”

I Etapp 2 trafikeras linjen med varannantimmemestrafik, förstärkt till timmestrafik morgon och eftermiddag/kväll. För att klara sittplatskapaciteten körs, förutsatt att spårkapaciteten medger, ett insatståg enkelriktat morgon i riktning mot Stockholm och eftermiddag/kväll i riktning från Stockholm.

Helger trafikeras linjen med varannantimmemestrafik mellan Vingåker/Katrineholm – Stockholm, med något färre avgångar till och från Hallsberg.

I Etapp 2 är utbudet något större mellan Vingåker – Katrineholm – Stockholm än till och från Hallsberg. Detta innebär inledningsvis att ett tågpar vardagar samt tre tågpar helger planeras för vändning i Vingåker. Spårkapaciteten är dock hårt belastad och marginalerna därmed små för dessa vändningar. Vändningar kan därför behöva göras både i Vingåker alternativt i Katrineholm samt med variationer mellan tågplaner.

Generellt är resandet och behovet av trafik större närmare Stockholm. Under perioden ska därför möjligheten prövas att utöka trafikutbudet Katrineholm – Stockholm, något som också möter ambitionerna enligt trafikeringsmål bilden för 2030 i senaste Systemanalysen.

Sörmlandspilen Etapp 2	Hallsberg – Vingåker	Vingåker – Stockholm
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	12/5 ¹⁾	13/8 ¹⁾

¹⁾Tillkommer 1 tur Katrineholm-Hallsberg vardagar.

Uppsala – Sala – Västerås – Eskilstuna – Linköping, ”UVEN”

I Etapp 2 slås trafiken inom UVEN och Upptåget tillsammans och linjen omfattar trafik på hela sträckan Uppsala – Sala – Västerås – Eskilstuna – Katrineholm – Norrköping – Linköping.

Linjen uppdelas i två strukturer som tillsammans skapar halvtimmemestrafik vardagar mellan Sala – Västerås – Eskilstuna, respektive timmestrafik helger:

- Timmestrafik vardagar Uppsala – Sala – Västerås – Eskilstuna
- Timmestrafik Sala – Västerås – Eskilstuna – Norrköping – Linköping

På delsträckan Uppsala – Sala, respektive Norrköping – Linköping något lägre utbud. Vissa tidpunkter bedrivs trafik varannan timme på vardagar på dessa delsträckor.

Vissa insatståg kompletterar timmestrafiken mellan Eskilstuna-Norrköping för att erbjuda halvtimmestrafik under någon timme i högtrafik.

Helger trafikeras linjen med varannantimmestrafik på ovanstående delsträckor, vilket tillsammans skapar timmestrafik Sala – Västerås – Eskilstuna.

UVEN Etapp 2	Linköping – Norrköping	Norrköping – Eskilstuna	Eskilstuna – Västerås	Västerås – Sala	Sala – Uppsala
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	14/7	19/7	31/15	31/15	14/8

Uppsala – Tierp – Gävle, "Upptåget"

I Etapp 2 ingår Upptåget som del i Mälartågslinjerna. Linjen trafikeras med timmestrafik både vardagar och helger på sträckan Uppsala – Tierp – Gävle.

Delsträckan Uppsala – Tierp trafikeras med halvtimmestrafik både vardagar och helger. I högtrafik på vardagar bedrivs även halvtimmestrafik till och från Gävle.

På sträckan finns skillnader i medelhastigheten mellan Upptåget och fjärrtåg. För att skapa en god framkomlighet för systemen kan det få till konsekvens att vissa insatståg mellan Tierp och Gävle har färre uppehåll. Ambitionen är uppehåll på alla stationer.

Upptåget Etapp 2	Uppsala – Tierp	Tierp – Gävle
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	39/34	26/19

Anm.) Fredag och lördag kväll tillkommer vissa sena avgångar på vissa delsträckor.

Norrköping – Nyköping – Stockholm "Nyköpingsbanan"

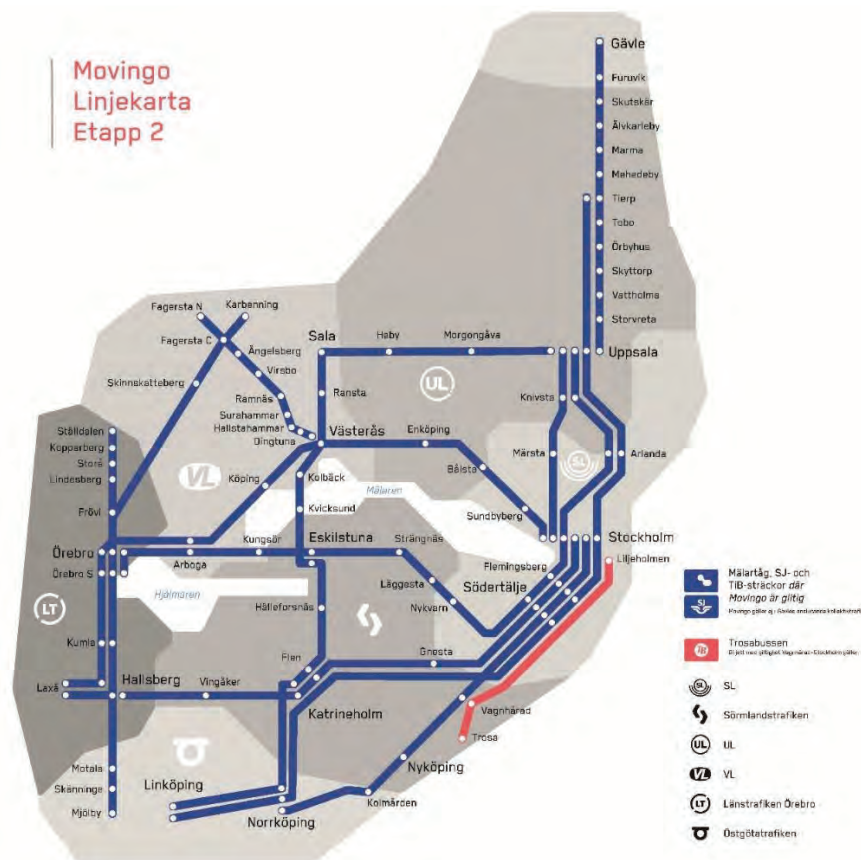
I Etapp 2 trafikeras linjen med timmestrafik vardagar på sträckan Norrköping – Nyköping – Stockholm.

På delsträckan Nyköping – Stockholm kompletteras stomtrafiken av insatståg som ger halvtimmestrafik i högtrafik i båda riktningarna.

Helger trafikeras linjen med varannantimmestrafik på sträckan Norrköping – Stockholm. Delsträckan Nyköping – Stockholm trafikeras med ytterligare ett antal avgångar i vardera riktningen som ger timmestrafik när efterfrågan är störst.

Nyköpingsbanan Etapp 2	Norrköping – Nyköping	Nyköping – Stockholm
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	18/8	23/12

Trafiken inom avtal för Movingo-giltighet

I Mälardalen bedrivs historiskt en regional tågstrafik som kan ses vara kommersiell och har inte haft behov av ekonomiskt stöd från regionen. Regional tågstrafiken bedrivs historiskt av SJ AB och ingår i det storregionala trafiksystemet och regleras inom ramen för Movingo-avtal. SJ har tillhandahållit avgångar och sittplatskapacitet för resenärer med Movingos periodkort och Mälardalstrafik har ersatt SJ för dessa resor.

Trafiken på dessa linjer bidrar till trafikförsörjningen i flera viktiga stråk och relationer. Dessa linjer täcker och knyter samman flera stora orter. Resandet är omfattande och bidrar därför också till att linjerna kunnat bedrivas utan ekonomiskt stöd.

Delar av trafiken antas även framöver kunna utföras kommersiellt och regleras därmed inom ramen för Movingo-avtal. Movingo-avtalen föreslås reglera, utöver giltighet för Movingo, att övriga regionala krav på trafiken uppfylls, exempelvis:

- *Trafikutbud, som antal turer, uppehållsmönster mm*
- *Fordonsprestanda, som tågens lämplighet för trafiken inklusive tillgänglighet för personer med funktionsvariationer, nödvändig sittplatskapacitet mm*
- *Process för löpande utveckling i takt med förändrade behov samt samverkan avseende trafikplanering, redovisning av statistik mm*

Stockholm – Enköping – Västerås – Örebro – Hallsberg – Laxå (Göteborg), ”Mäljarbanan”

I Etapp 2 är inriktningen att linjen trafikeras med timestrafik vardagar på sträckan Hallsberg – Örebro – Västerås – Stockholm.

På delsträckan Hallsberg-Laxå, bedrivs i huvudsak timestrafik under delar av dagen, men vissa tider varannan timme. Det är eftersträvansvärt att merparten av denna trafik även bedrivs vidare till och från Göteborg med uppehåll i Västra Götaland för att knyta ihop denna region med norra och västra delen av Mälardalen.

Delsträckan Västerås – Stockholm kompletteras stomtrafiken av insatståg som ger halvtimestrafik i högtrafik i båda riktningarna med uppehåll i Enköping, Bålsta och Sundbyberg.

För delsträckan Arboga – Köping – Västerås kompletteras timestrafiken med vissa insatståg som ger halvtimestrafik i högtrafik och i rusningsriktningen. Dessa avgångar eftersträvas vara genomgående till och från Stockholm.

Helger trafikeras linjen med timestrafik på sträckan Västerås – Stockholm under stor del av dagen, merparten av denna trafikerar även till och från Örebro och Hallsberg. På delsträckan Hallsberg – Laxå (Göteborg) eftersträvas trafik minst varannan timme.

Region Express-avgångar

För att korta restiderna mellan Västerås och Stockholm kan utbudet komma att kompletteras med ett antal Region Express-avgångar. Utgångspunkten är att Region Express-avgångar körs enkelriktat morgon i riktning mot Stockholm och eftermiddag/kväll i riktning mot Västerås. Behovet av Region Express-avgångar kan antas öka när Barkarby station tas i bruk och antalet stationsuppehåll ökar.

Barkarby station

Barkarby station kan komma att öppnas och trafikeras av regionaltåg under perioden. Framöver behöver det fastställas vilken del av trafikutbudet som ska planeras med uppehåll. Upphållet i Barkarby innebär att det skapas goda anslutningar till både pendeltåg och tunnelbana och bidrar därmed till en utveckling av resandet till och från bostäder samt många arbetsplatser i området.

Mäljarbanan Etapp 2	Stockholm – Västerås	Västerås – Arboga	Arboga – Örebro	Örebro – Hallsberg	Hallsberg – Laxå
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	29/17	20/14	18/14	18/14	14/7

Stockholm – Uppsala, ”Uppsalapendeln”

Tågtrafiken i stråket bedrivs i flera parallella regionala och interregionala system. Mellan Stockholm och Knivsta finns också alternativa vägar via Märsta respektive Arlanda.

Utgångspunkten är att den samlade trafiklösningen för Stockholm – Uppsala ska bedrivas på ett ekonomiskt effektivt sätt, säkerställa en grundtrygghet för den stora volymen pendling och övrigt vardagsresande i stråket samt uppfylla de regionala funktionella kraven.

Inom ramen för *Mälartågslinjerna* trafikeras stråket med linjen Uppsala – Arlanda – Stockholm – Eskilstuna – Örebro enligt tidigare beskrivning i detta dokument. Linjen trafikerar sträckan Stockholm – Uppsala med uppehåll i Arlanda och Knivsta med en systematisk timestrafik vardagar. För att klara det stora resandet i stråket kompletteras stomtrafiken med insatståg morgon och

eftermiddag/kväll. Insatstågen körs av *Mälartåg*, antingen som lokal trafik eller som en förlängning av genomgående linjer söderifrån, exempelvis insatståg eller avgångar med Region Express från Örebro och Eskilstuna. Insatstågen planeras att köras med uppehåll i Märsta och Knivsta. Helger bedrivs trafiken med Mälartåg med timmestrafik på delsträckan Uppsala – Stockholm, varav ungefär varannan är genomgående till Eskilstuna och Arboga. Avgångar med Mälartåg körs även under helger i huvudsak via Arlanda. Vissa lokala avgångar kan vid behov planeras via Märsta.

Därutöver behövs ytterligare lokal regionaltågstrafik för att möta upp det omfattande resandet på sträckan, som de senaste åren dessutom befunnit sig i en kraftig utveckling. Utgångspunkten i denna Trafikplan är att det bedrivs en kommersiell trafik, utöver ovan beskrivna trafik inom Mälartågslinjen, inom ramen för Movingo-avtal enligt nedanstående omfattning.

I Etapp 2 är inriktningen att den lokala linjen inom Movingo-avtal trafikeras med timmestrafik, med uppehåll i Märsta och Knivsta.

Inriktningen för de båda linjerna enligt beskrivningen ovan är att sträckan tillsammans trafikeras med en systematisk halvtimmestrafik vardagar samt stora delar av helgtrafiken. Varannan avgång via Arlanda och varannan via Märsta. Därutöver insatståg i högtrafik med Mälartåg som möter behovet av sittplatskapacitet.

Spårkapacitet på sträckan och inte minst avseende vändkapaciteten på Uppsala C är ansträngd. I avvaktan på framtida utbyggnader av spårkapaciteten kan trafiken mellan de olika linjerna och systemen på stråket behöva synkroniseras och anpassas till att möta den spårkapacitet som vid aktuell tågplan är gällande.

Uppsalapendeln Etapp 2		Stockholm – Uppsala via Arlanda	Stockholm – Uppsala via Märsta
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	<i>Lokalt utbud inom Movingoavtal</i>		18/17
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	<i>Svealandsbanan-Uppsala med Mälartåg</i>	18/17	5/0

Linköping – Stockholm – Tierp (Gävle), "Ostpendeln"

Ostpendeln kompletterar den ordinarie regionala tågtrafiken och erbjuder kortare restider framförallt i relationerna Östergötland – Stockholm samt Gävle/Tierp – Uppsala/Stockholm. På dessa sträckor ses linjen motsvara regionens behov av avgångar som Region Express, eftersom det parallellt med denna linje bedrivs olika regionala tågtrafiksystem med fler uppehåll. Därutöver skapar linjen direktförbindelse med Arlanda flygplats.

Ostpendeln ingår i det regionala trafiksystemet och omfattas av Movingos ordinarie regler. Tillsvidare ingår inte Gävle som tågdestination i Movingos ordinarie periodkort, dock ingår Gävle som del i Mälartågslinjen Upptåget.

För att möta behovet av en rimlig sittplatskapacitet för denna linje kan det dock finnas behov av någon form av Movingo-tillägg (motsvarande modell under Etapp 1) för lokala resor mellan Uppsala – Stockholm på denna linje.

I Etapp 2 är inriktningen att avtal tecknas om varannantimmestrafik vardagar på sträckan (Gävle)Tierp – Stockholm – Linköping.

Helger bedrivs trafik varannan timme under delar av dagen.

I Etapp 2 gör linjen uppehåll i Flemingsberg och bidrar därmed till att förbättra trafikutbudet och bidra till kortare restider för det lokala resandet inom Storstockholm, delen Södertälje – Flemingsberg – Stockholm C – Arlanda – Uppsala. Nämnda delsträcka ska i det sammanhanget ses verka tillsammans med Svealandsbanans utbud och skapar en till två avgångar i timmen under stora delar av vardagarna.

Ostpendeln Etapp 2	(Gävle) –Tierp – Stockholm	Stockholm – Linköping
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	7/5	8/7

Tåg i Bergslagen

Tåg i Bergslagen är ett bolag samägt av regionerna i Dalarna, Gävleborg, Västmanland och Örebro län. Bolagets uppgift är att planera, upphandla och genomföra tågtrafiken inom Tåg i Bergslagens trafikområde och ses samordna kollektivtrafikmyndigheternas behov av kollektivtrafik i form av tågtrafik.

Trafikutbudet i Tåg i Bergslagen upphandlas och regleras i trafikavtal mellan bolaget Tåg i Bergslagen och dess trafikutövare. Utbudet beskrivs därmed inte i Mälardalstrafiks Trafikplan.

Den tågtrafik som bedrivs inom Tåg i Bergslagen i de län som ingår i Mälardalstrafiks ägarkrets ingår också i Movingos periodkortssystem, dvs trafik inom Västmanland, Örebro och Östergötland.

Mälardalstrafik tecknar avtal om Movingo-giltighet direkt med Tåg i Bergslagens trafikutövare.

Trosabussen

Åkerbergs trafik bedriver sedan maj 2010 Trosabussen på sträckan Trosa – Vagnhärad – Liljeholmen (Stockholm). Busstrafiken kompletterar tågtrafiken på Nyköpingsbanan dels genom att nå en annan målpunkt i södra Stockholm, dels skapa bytesfri relation från Trosa. Busstrafiken bedrivs sedan ett antal år utan ekonomiskt stöd från regionen.

Trosabussen ses som ett viktigt komplement till Nyköpingsbanans tågtrafik och ingår därför i Movingo-systemet. Kunder med Movingo periodbiljett kan därmed resa både med tåg och på Trosabussen.

Trafiken förväntas bedrivas med minst nedanstående trafikutbud, som dock kan variera under året med hänsyn till en varierad efterfrågan.

Trosabussen Etapp 2	Buss Trosa – Vagnhärad – Liljeholmen
Antal turer vardera riktningen vardagar/helger	13/4

Övrig trafik som ingår i det storregionala trafiksystemet

I Mälardalen bedriver Region Stockholm pendeltåg i Stockholmsområdet, Östgötatrafiken bedriver Östgötapendeln.

Pendeltågen kan ses ha till syfte att vara trafiksystemet för det närliggande resandet framförallt inom respektive län eller till angränsande läns målpunkt. Pendeltågen gör generellt uppehåll på samtliga tågstationer. Inom Stockholm finns delar av trafiken där restiden kortas genom färre uppehåll.

Regionaltågen trafikerar hela Mälardalen och kan ses bidra till korta restider genom färre uppehåll.

Därutöver ingår anslutande och parallell kollektivtrafik i Movingo-systemets biljettgiltighet. framförallt den busstrafik som bedrivs inom ramen för ägarnas uppdrag. I detta finns även viss trafik med taxi och båttrafik, i Stockholm även tunnelbanan. Genom anslutningar skapas möjlighet till resa närmare bostad, arbetsplats och andra målpunkter.

Mellan pendeltåg, regionaltåg och fjärrtåg skapas anslutningar. Det totala trafiksystemet ses även vara viktigt för anslutning till flyg- och båttrafik.

Infrastruktur och stationer

Det storregionala tågsystemet bedrivs på merparten av järnvägsnätet i Stockholm – Mälardalen. På stora delar av järnvägsnätet bedrivs även annan tågtrafik såsom fjärrtåg och godståg. Regionaltågssystemet samsas med övrig tågtrafik och på flera banor är utnyttjandet av spårkapaciteten mycket högt.

Trots omfattande åtgärder i infrastrukturen de senaste åren i form av finansiering av och öppnande av Citybanan och till exempel invigning av dubbelspår Strängnäs-Härad är det fortsatt trångt på spåren. Fyra spår (Stockholm) Arlanda – Uppsala och öppnande av Ostlänken ligger långt bortom denna plans period. För att komma till start av Etapp 2 och nå målen för regionaltågstrafiken är det väsentligt att enkla och mer omfattande förbättringar i infrastrukturen genomförs. För järnvägsanläggningen generellt kan sägas att den är sliten och inte anpassad för efterfrågan. Under hela planperioden kommer det vara trångt på spåren.

Den regionala tågtrafiken och utvecklingen av densamma är i högsta grad beroende av en väl fungerande infrastruktur. Spårkapaciteten ska kunna möta den beslutade Trafikplanens behov av önskade tåglägen. Infrastrukturen måste även ha ett bra underhåll i syfte att hålla en hög robusthet så att trafiken kan bedrivas med en hög punktlighet och regularitet för att möta kundernas behov av hög kvalitet i tågtrafiken. Mälardalstrafik arbetar löpande för att påverka infrastrukturförvaltaren att underhålla och utveckla infrastrukturen samt dess trafikledning för att möta verksamhetens behov.

De behov av åtgärder i infrastrukturen som regionen utpekat är beskrivet i En Bättre Sits Storregional systemanalys för Stockholm – Mälardalen, uppdaterad oktober 2020. Systemanalysen innehåller beskrivningar av nuläge och utmaningar med strategier och åtgärder. Inte minst regionens prioriterade behov av åtgärder samt prioriterade funktioner kopplade till tillgängligheten i de storregionala stråken in mot Stockholm och Stockholms regionala stadskärnor, internationell tillgänglighet samt en effektiv godshantering och varuförsörjning.

Därutöver har Mälardalstrafik samverkansavtal med Trafikverkets region Stockholm samt region Östra. Inom denna samverkan finns ett Mälardalspaket som framförallt innehåller trimningsåtgärder som är nödvändiga för att regionaltågstrafiken ska kunna etableras, vidmakthållas och utvecklas över

tid. Genom löpande dialog med Trafikverket eftersträvas att åtgärder inarbetas i Trafikverkets verksamhetsplan och budget.

Trafikverkets tilldelningskriterier missgynnar lokal och regional tågtrafik. Mälardalstrafik fortsätter därför att verka för att prioriteringsreglerna förändras.

Stationsmiljöerna behöver utvecklas samtidigt som ansvaret för stationernas kundutrymmen idag delas mellan många aktörer. Mälardalstrafik idkar påverkan mot aktörerna, samt i samverkan med ägarna, i syfte att utveckla stationsmiljöerna för att hela resan ska bli attraktiv.

Regionaltågen gör uppehåll på de stationer som visas i de kartor som är infogade i denna trafikplan.

Fordon

Mälartåg

Mälartågslinjernas fordonsförsörjning beskrivs i separata dokument, bland annat bilaga E till Samverkansavtalet.

Inriktningen är att regionaltågstrafiken under Etapp 2 bedrivs med tågfordon med god kvalitet och komfort för resor upp mot två timmar. Fordonen ska ha en hög driftsäkerhet för att bidra till en hög punktlighet. Därtill eftersträvas att fordonen ska ha en hastighetsprestanda på 200 km/h för att bidra till korta restider samt underlätta framkomligheten på sträckor där regionaltågen samsas med interregional trafik och spårkapaciteten är ansträngd.

Tågfordonen ska i huvudsak vara anpassade för att tillgängligheten för alla kunder ska vara god. Det innefattar att på- respektive avstigning kan ske i plan mellan plattform och tågentré, i minst en av fordonens entréer. Dessutom tillräcklig sittplatskapacitet för att möta resandebehovet samt förutsättningar att anpassa för att bidra till utökat resande. Vidare eftersträvas att fordonen är försedda med klimatsystem för jämn och god luftkvalitet och temperatur ombord året runt. Därutöver toaletter, samt system för god wifi-uppkoppling och eluttag till merparten av sittplatserna samt bra system för trafikinformation. En utgångspunkt är också att fordonen ska kunna ta ombord cyklar (cirka 3 – 6 platser).

Mälardalstrafik tillhandahåller samtliga de fordon som behövs i Etapp 2 för Mälartågslinjerna. Mälartågslinjerna trafikeras av nya Stadler Dosto ER1 samt till en mindre del av Regina X50. För Etapp 2 ingår 53 ER1 samt 9 X50 i systemet, där X50 framförallt trafikerar UVEN. Sannolikt kommer fordonsbehovet att öka under Etapp 2 för att ta hänsyn till resandetillväxt, kvalitet samt stora underhållsrevisioner.

Tågfordon inom Movingolinjerna

För övriga tåglinjer ingående i Movingo-avtalen är utgångspunkten att trafikoperatören tillhandahåller egna för trafiken ändamålsenliga fordon, som i huvudsak ska svara mot bland annat ovanstående övergripande krav.

Under övergångsperiod kan det finnas vissa fordon som avviker mot de övergripande kraven, men dessa ska framförallt undvikas i den systematiska stomtrafiken och då prioriteras till kompletterande insatståg.

Trafikproduktion

Nedanstående tabell redovisar en grov beräkning av tågkilometer per linje och år med utgångspunkt i ovan redovisat trafikutbud. Hänsyn har inte fullt ut tagits till reduceringar för sommar och storhelger.

Linje	Örebro – Eskilstuna – Stockholm – Uppsala	Norrköping – Nyköping – Stockholm	Hallsberg – Katrineholm – Stockholm	Uppsala – Sala Västerås – Eskilstuna – Linköping	Uppsala – Tierp – Gävle (Upptåget)
Tågkm	3 850 000	2 100 000	1 600 000	3 800 000	2 500 000
Linje	Uppsala – Stockholm (inom Movingoavtal)	Stockholm – Västerås – Örebro – Laxå	Linköping – Stockholm – Tierp (Ostpendeln)		Total antal tågkm
Tågkm	840 000	3 700 000	1 850 000		20 200 000

Bilaga C - Finansiering

Principer

Principerna för finansiering ska:

- gå att förstå, vara enkel att hantera och vara rättvis - i den ordningen
- Styra mot ett effektivt resursutnyttjande
- fungera för kort- och långsiktig utveckling

Vidare ska principerna skapa förtroende mellan Mälardalstrafiks ägare och mellan Mälardalstrafik och ägarna och vara transparent, rättvis och spegla respektive läns nytta av verksamheten.

Principerna för finansiering utgår från följande fyra huvudpunkter:

1. Indelning görs i linjer och linjesträckor där respektive ägare bär kostnader och tilldelas intäkter för definierade linjesträckor.
2. Intäkter från försäljning av enkelbiljetter återförs fullt ut till ägarna utifrån den sträcka som biljetten har sålts i enlighet med punkt 1. För periodbiljetter återförs på motsvarande sätt 90 procent av intäkterna till den sträcka som biljetten har sålts medan 10 procent fördelas till ägarna utifrån en särskild pott som ska kompensera för att Movingo har giltighet inom respektive ägares lokala trafiksystem.
3. Mälardalstrafik kostnader ses som en helhet som fördelas fullt ut till de linjer som definieras som Mälartågslinjer. För de linjer som berör mer än en ägare fördelas därefter kostnader mellan ägarna utifrån indelning enligt punkt 1.
4. Undantaget från punkt 3 är kostnader för att köpa kapacitet av externa trafikutövare, så kallade Movingoavtal. Eventuella kostnader för dessa och eventuell fördelning mellan berörda ägare fördelas enligt särskilda överenskommelser.

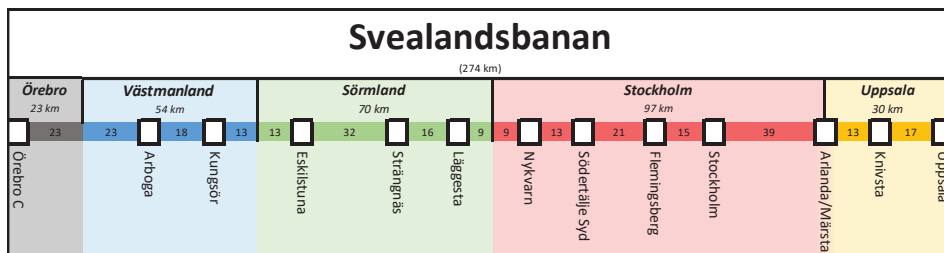
Princip 1 – indelning av linjer och linjesträckor

För samtliga linjer som trafikeras av Mälartåg samt Mäljarbanan definieras vilken del av respektive linje som tillhör respektive ägare vilka därefter i enlighet med princip 2 tilldelas intäkter och i enlighet med princip 3 bär kostnader för dessa.

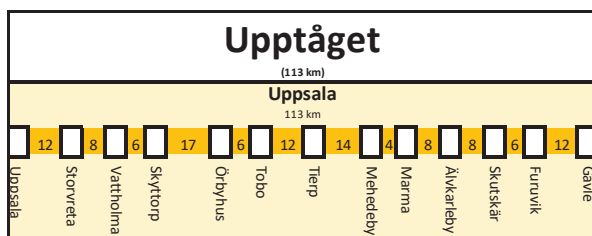
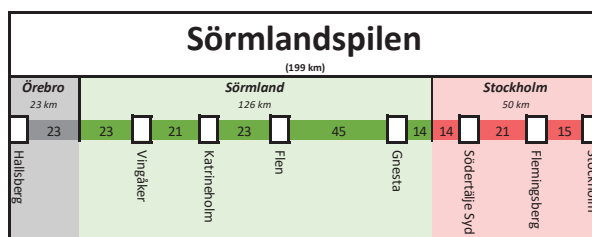
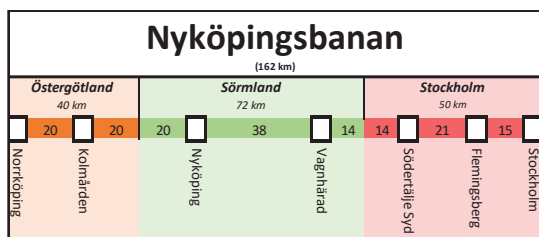
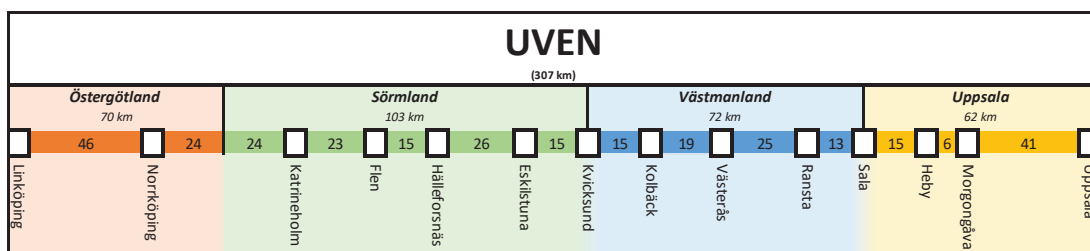
Grundregeln är att en sträcka som korsar länsgräns delas mellan berörda län. Undantag finns.

Indelning av linjer och linjesträckor

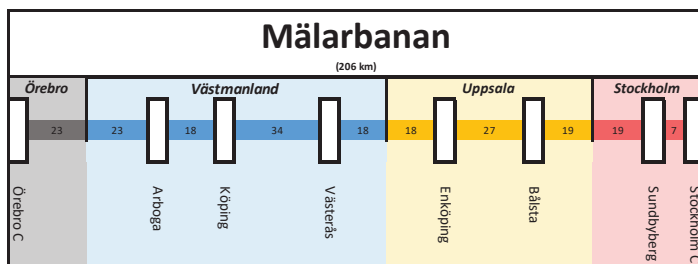
Mälartåg

Svealandsbanan antas för enkelhets skull utgå från Örebro C. Avståndet mellan Örebro S och Örebro C är 1 km.

Observera att hela linjen Upptåget räknas till Region Uppsala även om den trafikeras över länsgränsen till Region Gävleborg. Eventuell finansiering från Region Gävleborg räknas därmed som en egen affär mellan Region Uppsala och Region Gävleborg.

Mäljarbanan är endast aktuell för återföring av intäkter enligt princip 2. Linjen utgår i fördelning av intäkter från Örebro även om Mälardalstrafiks periodbiljetter kan säljas även från Laxå, Hallsberg och Kumla.

Princip 2 – Återföring av intäkter

Mälardalstrafik har försäljning av enkelbiljetter för sträckor som trafikeras med av Mälardalstrafik ägda fordon (Mälartåg) samt av periodkortsbiljetter som även kan ha giltighet för sträckor som trafikeras av andra trafikutövare samt inom länens trafiksystem.

Grundprincipen för såväl enkelbiljetter som periodbiljetter är att intäkten, exklusive moms och eventuell administrativ avgift, återförs, i enlighet med princip 1, till de linjer och linjesträckor för vilken biljetten har sålts (station till station). Denna princip gäller även för biljetter med tillägget ”Alla sträckor”.

För resor som sålts vilket omfattar mer än en linje återförs intäkterna till samtliga berörda linjer utifrån samma princip. Exempelvis återförs en enkelbiljett såld mellan Arboga-Flen till Svealandsbanan (Arboga-Eskilstuna) och UVEN (Eskilstuna-Flen).

Enkelbiljetter återförs fullt ut till respektive linje(r) och linjesträckor.

För periodbiljetter, som gäller mellan två stationer som korsar en länsgräns, avsätts 10 % av intäkten till en särskild pott för lokal giltighet som fördelas till ägarna. Denna pott ska kompensera för att biljetten används inom respektive läns lokala trafik. Inledningsvis fördelas potten enligt följande:

Region Stockholm:	50 procent
Region Uppsala:	28 procent
Region Sörmland:	7,5 procent
Region Östergötland:	3,5 procent
Region Örebro län:	2 procent
Region Västmanland:	9 procent

Ägarna är överens om att potten, när tekniska förutsättningar finns för detta hos samtliga ägare, istället ska fördelas utifrån faktiskt användning. Det vill säga andel valideringar inom respektive ägares lokala trafiksystem. Detta kan genomföras tidigast för budgetåret 2024 och uppdateras då årligen.

Resterande 90 procent fördelas på samma sätt som enkelbiljetter. För periodbiljett med giltighet i hela trafiksystemet ska det finnas en definierad huvudsträcka till vilken intäkten återförs.

För periodbiljett som endast är giltig inom en eller flera sträckor inom ett län återförs dock intäkten till 100 procent till berörd ägare (då biljetten enbart kan användas inom den aktuella ägarens trafik).

Intäkter kan även återföras till sträckor som inte trafikeras av Mälartåg, där kapacitet har köpts av extern trafikutövare. De sträckor där sådana intäkter återförs är följande:

Stockholm-Uppsala

Mäljarbanan: För periodbiljetter Örebro-Stockholm C respektive Arboga-Stockholm C fördelas intäkterna dessförinnan mellan Mäljarbanan och Svealandsbanan utifrån respektive linjes andel av utbud (antal avgångar).

Trosabussen: Första året återförs 50 procent av intäkterna för periodbiljetter Vagnhärad-Stockholm C till linje Trosabussen. Andelen intäkter som ska återföras till linje Trosabussen kalibreras årligen utifrån särskilda analyser av resandets fördelning men kan aldrig överstiga 50 procent.

Intäkter från linje Trosabussen återförs fullt ut till Region Sörmland.

Ostpendeln Östergötland-Stockholm: Första året återförs 80 procent av intäkter från periodbiljetter Linköping-Stockholm till Ostpendeln och två tredjedelar av intäkter från periodbiljetter Norrköping-Stockholm C till Ostpendeln. Andelen intäkter som ska återföras till linje Ostpendeln kalibreras årligen utifrån särskilda analyser av resandets fördelning men kan aldrig överstiga 80 respektive två tredjedelar.

Intäkter från linje Ostpendeln Östergötland-Stockholm återförs fullt ut till Region Östergötland.

För eventuella övriga sträckor/linjer med Movingoavtal görs ingen återföring av intäkter såvida inte samtliga ägare är överens om att så ska ske.

Princip 3 – Fördelning av kostnader

Mälardalstrafiks samlade kostnader för trafikavtal, depå, kansli, system, banavgifter etc. finansieras fullt ut av bolagets ägare och fördelas fullt ut mellan de linjer som trafikeras av Mälartåg.

Fördelningen mellan linjer görs utifrån andel sittplatskilometer som respektive linje står för. Med sittplatskilometer menas antal utbudskilometer x antal sittplatser.

Om en linje trafikeras över minst en länsgräns och således berör mer än ett län ska kostnaden för linjen fördelas mellan berörda ägare utifrån dels andel personkilometer (75 %), dels andel linjelängd (25 %) för den sträcka som respektive ägarlän ansvarar för i enlighet med princip 1. Med personkilometer avses det sammanlagda antalet km resenärer i ett fordon transporteras och tas fram i första hand genom system för automatisk passagerarräkning. Det innebär också att alla resenärer påverkar kostnaden oavsett om de reser med Mälardalstrafiks produkter eller länens egna produktsortiment. Därmed finns också automatiskt en kostnad för respektive ägare att ha giltighet för inomlansprodukter vilket innebär att någon ytterligare reglering kopplat till detta inte är nödvändig.

Princip 4 – Periodkortsavtal Movingo

För sträckor som inte trafikeras av Mälartåg men som bedöms vara en del av det storregionala trafiksystemet finns möjlighet för Mälardalstrafiks ägare att köpa kapacitet för att låta Mälardalstrafiks periodkortsprodukter (Movingo) vara giltiga i trafikutövers trafik.

Förutsättningar och affärsmodeller skiljer sig åt mellan dessa linjer. Kostnader för dessa trafikavtal hanteras av berörda ägare utanför den finansiering som omfattar denna bilaga.

Avslutning

Ovan nämnda principer utgår från det gemensamma åtagandet i enlighet med samverkansavtalet. Principernas effekt ska utvärderas efter ett helt trafikår, det vill säga efter utgången av T22.

Bilaga D - Principer för prissättning

Prissystemet för den regionala tågtrafiken ska utformas i syfte att bidra till att trafiken fungerar som ett över linjer, operatörer och trafikslag sammanhållet system.

Mälardalstrafik ska erbjuda och prissätta period- och enkelbiljetter mellan samtliga de stationer som omfattas av Mälardalstrafiks avtalade trafik under varumärket Mälartåg samt för periodbiljett även för de relationer som omfattas av så kallad Movingogiltighet.

För produkter i Mälardalstaxan ska prissättningen utformas utifrån nedanstående riktlinjer.

- Mälardalstaxan och prissättningen av dess produkter ska bidra till att trafiken uppfattas som ett länsövergripande och sammanhållet trafiksystem. Prissättningen ska vidare kunna uppfattas som lättbegriplig och logisk och prinsnivån i jämförbara relationer bör vara likartad.
- För att undvika oönskad överströmning mellan Mälardalstaxan och parternas egna prissystem ska priset på produkterna i Mälardalstaxan som lägst vara samma som priset för produkter i parternas trafik med motsvarande geografisk giltighet.

Övergripande resevillkor

Resenär med giltig biljett har rätt att ta med två barn upp till och med 6 år utan avgift.

Biljetterna i Mälardalstaxan har två prisnivåer, helt respektive reducerat pris.

Priset för biljetter till reducerat pris utgörs av 75 procent av priset för en biljett till helt pris.

Berättigade att köpa biljett för reducerat pris är barn/ungdom upp till och med 19 år samt studenter med minst 75 procent studietakt.

För åldersgränsen 19 år gäller datum för biljettens inköp. För att berättigas att resa till reducerat pris som student ska resenär vid aktuell resa kunna visa upp giltig studentlegitimation.

Enkelbiljett

Enkelbiljetter säljs mellan station och station för sträckor som trafikeras av Mälardalstrafiks upphandlade trafik. Enkelbiljetter är giltiga för definierad avgång och mellan två stationer. En enkelbiljett med Mälartåg kan omfatta en eller flera avgångar för att ta sig från punkt A till punkt B.

Vid resor där Mälardalstrafiks upphandlade trafik är en del av en resa men i övrigt sker med andra trafikutövare är biljetten att betrakta som en resplusbiljett och regleras inom ramen för de villkor som Samtrafiken sätter upp. I takt med den tekniska utvecklingen och i

samverkan mellan Mälardalstrafik och ägarlänerna kan överenskommelse träffas för hantering utanför resplus.

Periodbiljett

För arbets- och vardagsresande ska Mälardalstrafik erbjuda ett sortiment av periodbiljetter.

Periodbiljett säljs mellan station och station för sträckor som trafikeras av Mälardalstrafik upphandlad trafik, Mälartåg, samt, förutsatt att särskilda avtal har upprättats, även till, från och mellan stationer som kan trafikeras av andra trafikutövare.

Periodbiljett ska omfatta giltighet för resenären att inom geografiskt sammanhängande områden resa i Mälardalstrafiks ägarläns trafik som bedrivs under avtal om allmän trafik. I detta ingår både den av Mälardalstrafik avtalade regionala tågtrafiken för den sträcka som biljetten är giltig samt i ägarlänens lokala buss- och spårtrafik.

Geografisk giltighet periodbiljett:

1. **Periodbiljett Sträcka:** Gäller för resa mellan två stationer samt mellanliggande stationer. För varje relation finns en definierad tågsträcka för vilken biljetten är giltig. Vissa sträckor kan gälla för två alternativa vägar. Lokal giltighet i respektive läns lokala buss- och spårtrafik omgivande giltiga stationer ingår.
2. **Periodbiljett Alla Sträckor:** Samtliga sträckor som omfattas av periodbiljettsgiltighet samt samtliga ingående regioners lokala buss- och spårtrafik.

Om priset för en Movingo Sträcka uppnår takpris blir periodbiljetten automatiskt uppgraderad att gälla Alla sträckor.

Det är också möjligt att välja att köpa till giltighet för Alla sträckor, priset är då takpris minus priset för aktuell sträcka.

Tillägg för Arlanda C enligt punkt 4 krävs fortsatt för resor till/från Arlanda.

3. **Periodbiljett Län:** Giltig på alla sträckor inom ett län samt inom länets egna trafiksystem. Respektive län väljer om produkten ska erbjudas samt prisnivå. För att undvika barriäreffekter mellan län ska priset som lägst vara i nivå med golvpris. Vid införande av periodbiljett Län ersätter detta periodbiljett Sträcka enligt punkt 1 för relationer inom det aktuella länet.
4. **Arlandatillägg:** För resor till Arlanda C tas ett särskilt tillägg ut oavsett biljettyp som följd av den stationsavgift som tas ut av A-train.

Prissättning och sortiment

Grundprincip för prissättning av såväl enkelbiljetter som periodbiljetter är avståndsbaserad prissättning per km med grundavgift.

För relationer utanför centrala Stockholm har tåget en lägre konkurrenskraft gentemot bilen, där bilister slipper ta hänsyn till köer, trängselskatt och parkeringsproblem. Som följd av detta har alla biljetter som inte gäller för resor till/från Flemingsberg, Stockholm C och Sundbyberg ett avdrag på grundpriset motsvarande 50 procent.

För resor till/från Arlanda C tillkommer stationsavgift Arlanda C.

Produkt	Princip för prissättning för resor centrala Stockholm	Princip för prissättning för reserelationer utanför centrala Stockholm
Enkelbiljett	Grundavgift x kr + x kr/km	Grundavgift x kr/2 + x kr/km
Periodbiljett		
30-dagar	Grundavgift x kr + x kr/km	Grundavgift x kr/2 + x kr/km
90 dagar	Pris 30 dagar x 2,9	Pris 30 dagar x 2,9
365 dagar	Pris 30 dagar x 10,5	Pris 30 dagar x 10,5

Avsteg från prissättning

För enstaka reserelationer kan de län som direkt berörs av den intäkt som biljetten genererar komma överens om avsteg från grundprincip för prissättning.

Syftet med dessa avsteg ska vara att skapa exempelvis följsamhet gentemot länens prissättning för motsvarande sträcka eller att hantera att en sträcka som följd av att tågets sträckning innebär en omväg gentemot andra transportslag. Dessa avsteg behöver i huvudsak följa grundprincipen för prissättning.

Bilaga F - Planeringsprocess

Inledning

Denna bilaga behandlar relationen mellan Mälardalstrafik och dess ägare.

Mälardalstrafik är konstituerat utifrån Aktiebolagslagen (ABL). Bolagets ändamål är att bidra till ägarnas fullgörande av sina uppgifter som regionala kollektivtrafikmyndigheter. Intentionen med dess verksamhet är att utveckla trafiken och de trafikstödjande funktionerna genom att agera som ett samlat trafiksystem utan hinder för medborgarna att resa i systemet.

Planeringsprocess

Planeringsprocessen byggs kring Mälardalstrafiks verksamhetsplan- och budgetprocess som omfattar 1+3 år respektive uppföljningsprocessen som omfattar månad och år.

Samverkan

För att fullgöra uppdraget har bolaget ett samverkande arbetssätt med ägarna men även med andra parter såsom AB Transitio, Trafikverket, Samtrafiken, trafikföretag och andra leverantörer tillika samverkansparter t ex Mälardalsrådet. Frågor av principiell karaktär till exempel taxor samt frågor om fordonsanskaffning tillställs alltid, efter styrelsebehandling, ägarnas fullmäktige för godkännande.

Samverkansmodellen behandlar relationen mellan ägarna och Mälardalstrafik såväl i rollen som ägare som i rollen som resurs.

- För strategisk vägledning finns ett ägarråd som styrelsen kallar till och som sammanträder minst en gång per år i god tid före ordinarie årsstämma.
- För strategisk vägledning respektive beredning av ärenden finns tjänstemannaberedningen som sammanträder sex gånger per år, dels i januari/februari årligen samt i augusti/september årligen respektive tre veckor före varje styrelsesammanträde. Därutöver kan tjänstemannaberedningen inrätta arbetsgrupper för behandling av sakfrågor.

Bilaga G - Affärsplan Etapp 2

Denna bilaga beskriver affärsmodell/-plan för hur Mälardalstrafik ska ingå trafikavtal och periodkortsavtal Etapp 2.

Sedan tidigare har affärsmodell/-plan beslutats för Mälartåg Etapp 2 vilket innebär ett bruttoavtal kombinerat med incitament för exempelvis kvalitet och/eller resandeutveckling.

För periodkortsavtal Etapp 2 är kommande affärsmodell/-plan utformad efter varje linjes förutsättningar. Affärsmodell/-plan är i dessa fall antingen upphandling enligt LUF eller direkttilldelning.

Pris Vuxen (Arlandatillägget ingår)

	Gävle	Tierp	Uppsala C	Knivsta	Stockholm Arlanda C	Märsta	Flemingsbe Södertälje	Nykvarn	Eskilstuna (		
Gävle		75	150	170	240	310	180	255	270	285	360
Tierp	75		85	105	180	250	120	195	210	225	300
Uppsala C	150	85		50	105	175	50	120	135	150	225
Knivsta	170	105	50		80	175	50	100	115	130	205
Stockholm Central	240	180	105	80		195	65	50	65	80	160
Arlanda C	310	250	175	175	195		225	245	245	245	320
Märsta	180	120	50	50	65		85	100	100	115	190
Flemingsberg	255	195	120	100	50	210	85	50	50	65	140
Södertälje Syd	270	210	135	115	65	225	100	50	50	50	105
Nykvarn	285	225	150	130	80	245	115	65	50		90
Eskilstuna C	360	300	225	205	160	320	190	140	105	90	
Nyköping C	350	290	215	195	145	305	180	125	90	110	185
Vagnhärad	305	240	170	150	100	260	135	80	50	60	140
Gnesta	300	240	165	145	100	260	130	80	50	60	115
Flen	355	295	220	200	155	315	185	135	100	115	60
Katrineholm C	385	325	250	230	180	340	215	160	125	140	90
Vingåker	410	350	275	255	205	365	240	185	150	165	115
Läggesta	305	245	170	150	100	265	135	85	50	50	70
Strängnäs	325	265	190	170	120	280	155	100	65	50	50
Kvicksund	305	245	170	190	175	335	205	160	125	110	50
Hälleforsnäs	360	295	220	220	170	330	205	150	115	120	50
Västerås C	270	210	135	155	150	310	180	165	160	145	70
Kolbäck	290	230	155	175	170	320	190	175	140	125	50
Arboga	330	270	195	215	210	360	230	190	155	140	65
Kungsör	330	270	195	215	190	350	225	170	135	120	50
Sala	220	160	85	105	175	250	120	195	210	195	115
Ransta	240	180	105	125	165	265	140	185	195	175	100
Örebro C	385	325	250	270	265	425	285	250	210	195	120
Örebro Södra	385	325	250	270	265	425	285	250	210	195	120
Kumla	405	345	270	290	265	430	300	250	215	215	140
Hallsberg	415	355	280	300	260	420	295	240	205	220	150

Norrköping C	420	360	285	265	215	380	250	200	165	180	145
Linköping C	480	415	340	320	275	435	305	255	220	235	205
Kolmården	400	335	265	240	195	355	230	175	140	155	170

Pris Ungdom/Student (Arlandatillägget ingår)

	Gävle	Tierp	Uppsala C	Knivsta	Stockholm	Arlanda C	Märsta	Flemingsbe	Södertälje	Nykvarn	Eskilstuna (
Gävle		55	110	125	180	265	135	190	205	215	270
Tierp	55		65	80	135	220	90	145	160	170	225
Uppsala C	110	65		40	80	165	40	90	100	115	170
Knivsta	125	80	40		60	165	40	75	85	100	155
Stockholm Central	180	135	80	60		180	50	40	50	60	120
Arlanda C	265	220	165	165	180			190	200	215	275
Märsta	135	90	40	40	50			65	75	85	145
Flemingsberg	190	145	90	75	40	190	65		40	50	105
Södertälje Syd	205	160	100	85	50	200	75	40		40	80
Nykvarn	215	170	115	100	60	215	85	50	40		70
Eskilstuna C	270	225	170	155	120	275	145	105	80	70	
Nyköping C	265	215	160	145	110	260	135	95	70	80	140
Vagnhärad	230	180	125	110	75	230	100	60	40	45	105
Gnesta	225	180	125	110	75	230	100	60	40	45	85
Flen	270	220	165	150	115	265	140	100	75	85	45
Katrineholm C	290	245	185	170	135	290	160	120	95	105	70
Vingåker	310	260	205	190	155	305	180	140	115	125	85
Läggesta	230	185	130	115	75	230	105	65	40	40	50
Strängnäs	245	200	140	125	90	245	115	75	50	40	40
Kvicksund	230	185	130	145	135	285	155	120	95	80	40
Hälleforsnäs	270	225	165	165	130	280	155	115	90	90	40
Västerås C	205	155	100	115	110	265	135	125	120	110	55
Kolbäck	220	175	120	135	130	270	145	130	105	95	40
Arboga	250	205	150	165	160	300	175	145	120	105	50
Kungsör	250	205	145	160	145	295	170	130	105	90	40
Sala	165	120	65	80	135	220	90	145	160	145	90
Ransta	180	135	80	95	125	230	105	140	145	135	75

Örebro C	290	245	190	205	200	350	215	185	160	150	90
Örebro Södra	290	245	190	205	200	350	215	185	160	150	90
Kumla	305	260	205	220	200	355	225	190	160	165	105
Hallsberg	310	265	210	225	195	345	220	180	155	165	115
Norrköping C	315	270	215	200	165	315	190	150	125	135	110
Linköping C	360	315	255	240	205	360	230	190	165	175	155
Kolmården	300	255	200	180	145	300	170	135	105	120	130

	Nyköping C	Vagnhärad	Gnesta	Flen	Katrineholm	Vingåker	Läggesta	Strängnäs	Kvicksund	Hälleforsnä	Västerås C	Kolbäck	Arboga	Kungsör
350	305	300	355	385	410	305	325	305	360	270	290	330	330	
290	240	240	295	325	350	245	265	245	295	210	230	270	270	
215	170	165	220	250	275	170	190	170	220	135	155	195	195	
195	150	145	200	230	255	150	170	190	220	155	175	215	215	
145	100	100	155	180	205	100	120	175	170	150	170	210	190	
305	260	260	315	340	365	265	280	335	330	310	320	360	350	
180	135	130	185	215	240	135	155	205	205	180	190	230	225	
125	80	80	135	160	185	85	100	160	150	165	175	190	170	
90	50	50	100	125	150	50	65	125	115	160	140	155	135	
110	60	60	115	140	165	50	50	110	120	145	125	140	120	
185	140	115	60	90	115	70	50	50	50	70	50	65	50	
60	60	100	180	140	230	130	145	235	185	260	255	270	250	
100	55	55	110	135	160	85	100	155	125	195	175	210	170	
100	110	65	65	95	120	80	100	135	85	175	150	165	145	
180	135	95	50	50	65	115	100	80	50	120	95	115	90	
140	100	120	65	50	50	145	125	110	60	145	125	140	120	
230	160	120	65	50	170	170	150	130	85	170	150	150	145	
130	85	80	115	145	170	50	50	85	100	125	105	120	100	
145	100	100	100	125	150	50	70	70	80	110	85	105	80	
235	155	135	80	110	130	85	70	60	60	50	50	55	60	
185	125	85	50	60	85	100	80	60	100	100	80	95	75	
260	195	175	120	145	170	125	110	50	100	75	50	75	95	
255	175	150	95	125	150	105	85	50	80	50	95	95	80	
270	210	165	115	140	150	120	105	55	95	75	95	50	50	
250	170	145	90	120	145	100	80	60	75	95	80	50	50	
320	240	220	165	195	215	170	155	95	150	60	80	120	150	
305	225	205	150	175	200	155	140	80	130	50	65	105	130	
250	245	200	150	120	95	175	160	140	150	130	150	65	90	
250	245	200	150	120	95	175	160	140	150	130	150	65	90	
230	245	180	125	100	75	195	180	160	145	150	175	90	110	
220	245	170	120	90	65	205	185	170	135	160	180	95	120	

85	130	150	95	70	95	200	185	165	115	205	180	200	180
140	185	210	155	125	150	255	240	220	170	260	240	255	235
60	105	150	120	95	100	225	210	190	140	230	205	220	200
Nyköping C Vagnhärad Gnesta Flen Katrineholm Vingåker Läggesta Strängnäs Kvicksund Hälleforsnä Våsterås C Kolbäck Arboga Kungsör													
265	230	225	270	290	310	230	245	230	270	205	220	250	250
215	180	180	220	245	260	185	200	185	225	155	175	205	205
160	125	125	165	185	205	130	140	130	165	100	120	150	145
145	110	110	150	170	190	115	125	145	165	115	135	165	160
110	75	75	115	135	155	75	90	135	130	110	130	160	145
260	230	230	265	290	305	230	245	285	280	265	270	300	295
135	100	100	140	160	180	105	115	155	155	135	145	175	170
95	60	60	100	120	140	65	75	120	115	125	130	145	130
70	40	40	75	95	115	40	50	95	90	120	105	120	105
80	45	45	85	105	125	40	40	80	90	110	95	105	90
140	105	85	45	70	85	50	40	40	40	55	40	50	40
45	45	75	135	105	175	95	110	180	140	195	190	205	190
75	40	40	85	105	120	65	75	120	95	150	130	160	130
135	85	50	50	70	90	60	75	100	65	130	115	125	110
105	105	70	40	40	50	90	75	60	40	90	75	85	70
175	120	90	50	40	40	110	95	80	45	110	95	105	90
95	65	60	90	110	130	130	40	65	75	95	80	90	75
110	75	75	75	95	115	40		55	60	80	65	80	60
180	120	100	60	80	100	65	55		45	40	40	40	45
140	95	65	40	45	65	75	60	45		75	60	75	55
195	150	130	90	110	130	95	80	40	75		40	55	70
190	130	115	75	95	115	80	65	40	60	40		75	60
205	160	125	85	105	115	90	80	40	75	55	75		40
190	130	110	70	90	110	75	60	45	55	70	60	40	
240	180	165	125	145	165	130	115	75	110	45	60	90	110
230	170	155	115	135	150	120	105	60	100	40	50	80	100

190	185	150	115	90	75	130	120	105	115	100	115	50	70
190	185	150	115	90	75	130	120	105	115	100	115	50	70
170	185	135	95	75	55	150	135	120	110	115	130	70	85
165	185	130	90	70	50	155	140	125	105	120	135	75	90
65	100	115	75	55	70	150	140	125	85	155	135	150	135
105	140	155	115	95	115	195	180	165	130	195	180	190	175
45	80	115	90	70	75	170	155	140	105	170	155	165	150

Sala	Ransta	Örebro C	Örebro Söc Kumla	Hallsberg	Norrköping	Linköping C	Kolmården	
220	240	385	385	405	415	420	480	400
160	180	325	325	345	355	360	415	335
85	105	250	250	270	280	285	340	265
105	125	270	270	290	300	265	320	240
175	165	265	265	265	260	215	275	195
250	265	425	425	430	420	380	435	355
120	140	285	285	300	295	250	305	230
195	185	250	250	250	240	200	255	175
210	195	210	210	215	205	165	220	140
195	175	195	195	215	220	180	235	155
115	100	120	120	140	150	145	205	170
320	305	250	250	230	220	85	140	60
240	225	245	245	245	245	130	185	105
220	205	200	200	180	170	150	210	150
165	150	150	150	125	120	95	155	120
195	175	120	120	100	90	70	125	95
215	200	95	95	75	65	95	150	100
170	155	175	175	195	205	200	255	225
155	140	160	160	180	185	185	240	210
95	80	140	140	160	170	165	220	190
150	130	150	150	145	135	115	170	140
60	50	130	130	150	160	205	260	230
80	65	150	150	175	180	180	240	205
120	105	65	65	90	95	200	255	220
150	130	90	90	110	120	180	235	200
	50	175	175	195	205	250	305	275
50		160	160	180	190	235	290	260
175	160		50	50	50	180	235	200
175	160	50		50	50	180	235	200
195	180	50	50	50	50	155	170	180
205	190	50	50	50	50	150	165	170

250	235	180	180	180	155	150	70	50
305	290	235	235	235	170	165	70	90
275	260	200	200	200	180	170	50	90

Sala	Ransta	Örebro C	Örebro Söc	Kumla	Hallsberg	Norrköping	Linköping	C	Kolmården
165	180	290	290	305	310	315	360	300	300
120	135	245	245	260	265	270	315	255	255
65	80	190	190	205	210	215	255	200	200
80	95	205	205	220	225	200	240	180	180
135	125	200	200	200	195	165	205	145	145
220	230	350	350	355	345	315	360	300	300
90	105	215	215	225	220	190	230	170	170
145	140	185	185	190	180	150	190	135	135
160	145	160	160	160	155	125	165	105	105
145	135	150	150	165	165	135	175	120	120
90	75	90	90	105	115	110	155	130	130
240	230	190	190	170	165	65	105	45	45
180	170	185	185	185	185	100	140	80	80
165	155	150	150	135	130	115	155	115	115
125	115	115	115	95	90	75	115	90	90
145	135	90	90	75	70	55	95	70	70
165	150	75	75	55	50	70	115	75	75
130	120	130	130	150	155	150	195	170	170
115	105	120	120	135	140	140	180	155	155
75	60	105	105	120	125	125	165	140	140
110	100	115	115	110	105	85	130	105	105
45	40	100	100	115	120	155	195	170	170
60	50	115	115	130	135	135	180	155	155
90	80	50	50	70	75	150	190	165	165
110	100	70	70	85	90	135	175	150	150
40	40	130	130	150	155	190	230	205	205
40	120	120	120	135	145	175	220	195	195

32

Remissvar: SOU 2021:25

Struktur för ökad
motståndskraft

21RS2512

Tjänsteställe, handläggare
Regionkansliet, Niklas Tiedermann, Ola Ström

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2512

Organ
Regionstyrelsen

Remissvar: SOU 2021:25 Struktur för ökad motståndskraft

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar

att lämna svar på remissen i enlighet med vad som framgår av förslaget, samt

att paragrafen omedelbart justeras.

Sammanfattning

Regeringen beslutade i augusti 2018 att tillsätta en utredning som ska analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Utredningens slutsatser och förslag redovisas i Struktur för ökad motståndskraft SOU 2021:25 som överlämnades till regeringen i mars 2021. Region Örebro län har beretts möjlighet att ge synpunkter på utredningen. Remisstiden löper ut 11 juni 2021.

Utredningen föreslår bland annat att landet delas in i större geografiska områden för civil ledning och samordning, så kallade civilområden. Civilområdena ska följa samma gränser som nuvarande samverkansregioner (tidigare sjukvårdsregioner). Utredningen föreslår att civilområdeschefen med tillhörande kansli för Mellersta civilområdet placeras vid Länsstyrelsen i Örebro län. Region Örebro län tillstyrker utredningens förslag att Länsstyrelsen i Örebro län får detta ansvar. I Örebro län finns goda förutsättningar att bygga upp ett effektivt och väl fungerande nät i civilförsvaret för såväl Mellersta civilområdet som för landet som helhet. Region Örebro läns samlade remissvar framgår av bifogat förslag. Region Örebro län avstyrker däremot utredningens förslag avseende att civilområdeschefen ska ha befogenheter att fatta beslut om bistånd mellan regioner och omfördelning av sjukvårdsresurser mellan regioner inom civilområdet. Region Örebro län avstryker även förslaget om ny lag om kommuners och regioners beredskap.

Tjänsteställe, handläggare
Regionkansliet, Niklas Tiedermann, Ola Ström

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS2512

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Beslutet saknar konsekvenser ur dessa perspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet saknar ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen den 11 juni 2021

Svar på remiss

Utredningen Struktur för ökad motståndskraft

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Tjänsteställe, handläggare
Niklas Tiedermann
Ola Ström

Sammanträdesdatum
2021-06-11

Beteckning
Dnr: 21RS2512

Er beteckning

Regeringskansliet, Justitiedepartementet

Svar på remissen Struktur för ökad motståndskraft, SOU 2021:25

Region Örebro län tackar för möjlighet att yttra sig över utredningen. Svaret framgår nedan.

Geografiska områden

Region Örebro län delar utredningens uppfattning att det är av vikt att det finns en överensstämmande geografisk indelning för civilt och militärt försvar, vilket även försvarsberedningen menar i sin rapport. En bra utgångspunkt för dessa nya civilområden är de befintliga samverkansregionerna (sjukvårdsregionerna). Region Örebro län menar att det går att dra nytta av de väl inarbetade samarbetsytorna inom samverkansregionerna till gagn för civilförsvarets utveckling och effektivitet.

Utredningen föreslår att civilområdeschefen tillhörande kansli för Mellersta civilområdet förläggs till Länsstyrelsen i Örebro län. Region Örebro län instämmer i utredningens förslag att Örebro är en lämplig ort för denna lokalisering. En väl fungerande hälso- och sjukvård är en avgörande tillgång i fredstid men givetvis även under kris- eller krigssituation. Den högspecialiserade vården vid Universitetssjukhuset i Örebro (USÖ) är en viktig del av verksamheten och ambitionen är att ha en ledande position inom strategiska områden. Särskilt framgångsrik är hjärtsjukvård, cancersjukvård och ögonsjukvård. USÖ bedriver forskning tillsammans med Örebro universitet. Uppmärksam forskning finns inom infektion, tarmsjukdomar, smärtlindring och cancersjukdomar.

Örebro universitet är ett av världens 400 högst rankade universitet i Times Higher Educations senaste ranking. Universitetet har bland annat utbildningar inom juridik, samhällsvetenskap, humaniora, medicin, teknik, logistik och naturvetenskap. Universitetets Centrum för kriskommunikation (CCC), som syftar till att öppna nya perspektiv på kris- och riskkommunikation och ett nytt forskningscenter för hållbar logistik finns etablerat vid Örebro universitet. Sammantaget ger dessa utbildningar och forskningscentrum en bra möjlighet till kompetensförsörjning inom området civilt försvar.

Utöver dessa argument är viktigt att framhålla att genom Örebro län går Sveriges största transportleder för gods på väg och järnväg. Örebro län har därmed också ett strategiskt läge mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Oslo och Göteborg. Väg 50 har, tillsammans med Godsstråket genom Bergslagen, en viktig funktion då de knyter samman mellersta och norra delarna med de södra delarna av landet. Utredningar om en modern bana och en snabb tågförbindelse mellan Stockholm och Oslo pågår såväl i Norge som i Sverige. En sådan förbindelse skulle ytterligare accentuera Örebroregionens centrala roll för logistik och persontransporter. Hallsberg är en av Sveriges viktigaste knutpunkter för såväl passagerar- som godstågstrafik i alla geografiska riktningar. I Hallsberg finns också norra Europas största rangerbangård vilket gör det till landets viktigaste godsod på järnväg med stor betydelse även i ett internationellt perspektiv. Örebro Airport är Sveriges fjärde största fraktflygplats med en rullbana (landningsbana) om 3 300 meter och har därmed kapacitet att hantera de största fraktplanen. I Trafikverkets översyn av beredskapsflygplatserna föreslås Örebro som en av de tillkommande. Livsmedels- och dricksvattenförsörjningen är centralt i kristider och Region Örebro har en innovationsstrategi där en av två inriktningar handlar om livsmedel i skärningen mellan hållbarhet, hälsa, miljö och måltid. Länet har en stark partihandel med ett flertal centrallager för Sverige och Norden och en till dessa väl fungerande logistiksektor, vilket gör att det finns utvecklingsmöjligheter inom logistikutveckling kopplat till livsmedelssektorn.

Polisregion Bergslagen är en av landets sju polisregioner. Regionen består av Dalarnas, Värmlands och Örebro län med Örebro som huvudort. Polismyndigheten har en viktig roll för att stärka krisberedskapen och förmågan för civilt försvar. Räddningsregion Bergslagen (RRB) är en gemensam operativ ledningsorganisation för räddningstjänsten i 42 kommuner i Värmlands, Örebro, Dalarnas, Västra Götalands och Västmanlands län. Det operativa samarbetet på ledningsnivå har utökats och är en integrerad del av varje räddningstjänst. I Örebro byggs en ny larm- och ledningscentral som blir gemensam för polis, räddningstjänst och SOS Alarm. Den kommer även att ha en större gemensam samhällsfunktion för Försvarsmakten, Myndigheten för Samhällsskydd och

Beredskap (MSB), Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län. Målsättningen är att öka samverkan vid krissituationer och kunna hantera räddningsarbetet bättre.

Örebro län har ett antal militärregionala förutsättningar som är viktiga att beakta för det civila försvaret.

Försvarmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS) bildades 2016 och är placerat i Örebro. Förbundet säkerställer Försvarmaktens nationella och internationella förmåga att kommunicera och leda.

I Örebro län finns Villingsbergs skjutfält, i försvarspropositionen föreslås att artilleriutbildning ska etableras i Kristinehamn och Villingsberg med en etableringsstart perioden 2021–2025 och med full kapacitet innan år 2030.

Även andra för det militära försvaret viktiga funktioner finns i Örebro län.

I Örebroregionen finns en välutvecklad, avancerad tillverkningsindustri med försvarsindustrin kring Karlskoga, fordonsindustri i Örebro, Hallsberg och Lindesberg, stål- och metallindustrin i Hällefors och Degerfors samt en betydande livsmedelsindustri. För den finansiella beredskapen har Kommuninvest kompetens genom sitt huvudkontor som är placerat i Örebro. Kommuninvest är ett offentligt utvecklingskreditinstitut med näst intill alla kommuners och regioners upplåning idag ett för svensk ekonomi och utgör systemkritiskt institut.

Redan idag är regionerna ett betydande ansvar och beredskap för att hantera kriser för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, inte minst hälso- och sjukvården.

Civilområdeschefens befogenheter

Utredningen föreslår att civilområdeschefen ska ha befogenheter att fatta beslut om bistånd mellan regioner och omfördelning av sjukvårdsresurser mellan regioner inom civilområdet. Region Örebro län menar att civilområdeschefen inte bör ha dessa befogenheter, varken vid krisinsatser i fredstid och/eller vid höjd beredskap. I realiteten underminerar ett sådant förslag regionernas mandat att styra sin egen hälso- och sjukvård vid kris eller höjd beredskap. Region Örebro län menar att ansvarsprincipen bör vara vägledande även vid krishantering i fredstid och vid höjd beredskap.

Rapportering

Utredningen föreslår en utökad och omfattande rapporteringsplikt från regioner och kommuner till ansvariga statliga myndigheter. Även här måste beaktas att all form av rapporteringsplikt är personalintensiv och därmed innebär en utökad kostnad för regioner och kommuner. Det är också viktigt att noga överväga syftet med rapporteringen, så rapporteringen begränsas till vad som är rimligt. Resurstillskottet måste säkerställas om denna utökade rapporteringsplikt genomförs. Dessutom är även rapportering åt andra hållet – från ansvariga myndigheter till regioner och kommuner – lika viktig för att skapa en effektiv informationshantering.

Kontinuerlig rapportering och informationsutbyte finns redan idag i Örebro läns struktur för krisberedskap. Region Örebro län är en aktiv part i ett väl fungerande länsamarbete inom krishantering, kallat T-sam. Det är ett samarbetsforum som består av representanter för kommunerna i länet, länsstyrelsen, polismyndigheten, Region Örebro län och kommunala räddningstjänsterna i länet. T-sam syftar till att aktörerna i Örebro län samverkar gränsöverskridande med öppenhet och ömsesidigt utbyte mellan organisationerna. Detta relationsbyggande arbetssätt ger gott underlag för planering inom krisberedskap.

Ny lag om beredskap

Region Örebro län avstyrker förslaget till ny lag om kommuners och regioners beredskap. Det finns stora brister i hur lagen är utformad. Förslaget bidrar inte till en förtydligad ledningsförmåga hos kommuner och regioner. Region Örebro län anser att en ny lagstiftning för kommuners och regioners beredskap bör utredas i särskild ordning. Utgångspunkten bör vara att kommuner och regioner ska ha separata beredskapslagar.

Finansiering

Region Örebro län anser att kommuners och regioners arbete med civilt försvar utifrån uppgifterna i lagen om extraordinära händelser (LEH) är kraftigt underfinansierat. Det gäller även regionernas arbete med krisberedskap enligt uppgifterna i LEH. Utredningens förslag innebär inte att denna underfinansiering åtgärdas.

Utredningen föreslår flera nya uppgifter för kommuner och regioner som inte är finansierade. För att kommuner och regioner ska kunna genomföra de uppgifter inom krisberedskapen och uppbyggnaden av det civila försvaret som föreslås förutsätts en finansiering.

För Region Örebro län

Andreas Svahn
Ordförande i regionstyrelsen

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Till statsrådet Mikael Damberg

Regeringen beslutade den 16 augusti 2018 att tillsätta en utredning som ska analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå (dir. 2018:79). Till särskild utredare förordnades den 6 maj 2019 f.d. landshövding Barbro Holmberg.

Som sakkunniga förordnades den 10 september 2019 kansliråd Adrienne Coyet Folke (Försvarsdepartementet), kansliråd Henrik Engvall (Justitiedepartementet), kansliråd Fredrik Friberg (Finansdepartementet), ämnesråd Stefan Karlsson (Socialdepartementet), kansliråd Sofia Knapp (Infrastrukturdepartementet), kansliråd Karolina Lemoine (Justitiedepartementet), kansliråd Erik Lenntorp (Finansdepartementet), kansliråd Åsa Persson (Infrastrukturdepartementet) och ämnesråd Kierstin Petersson Grawé (Näringsdepartementet). Som sakkunniga förordnades ämnesråd Anita Wetterlöf Ajaxon (Infrastrukturdepartementet) fr.o.m. den 6 november 2019 och kansliråd Julia Hagberg (Finansdepartementet) fr.o.m. den 17 augusti 2020. Kanslirådet Kristina Bram (Justitiedepartementet) förordnades som sakkunnig fr.o.m. den 20 augusti 2020. Kansliråd Håkan Eriksson (Finansdepartementet) var förordnad som sakkunnig under perioden den 27 september 2019–10 maj 2020 och ämnesråd Sara Jendi Linder (Finansdepartementet) den 10 september 2019–26 maj 2020. Kansliråd Daniel Bergvall (Justitiedepartementet) var förordnad som sakkunnig under perioden den 10 september 2019–16 augusti 2020 och departementssekreterare Karolina Gustafsson (Finansdepartementet) den 11 maj 2020–29 oktober 2020.

Som experter i utredningen förordnades den 10 september 2019 avdelningschef Camilla Asp (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), sektionschef Ann-Sofie Eriksson (Sveriges kommuner

och regioner), landshövding Carl Fredrik Graf (Östergötlands län) och avdelningschef Gabor Nagy (Försvarsmakten).

Till referensgrupp förordnades den 10 september 2019 stf. krisberedskapschef Taha Alexandersson (Socialstyrelsen), enhetschef Joakim Evertson (Svenska kraftnät), avdelningschef Mikael Holmer (Finansinspektionen), enhetschef Catrin Molander (Jordbruksverket), kommissarie Göran Nyqvist (Säkerhetspolisen), nationell dricksvattensamordnare Per-Erik Nyström (Livsmedelsverket), projektledare Anna Wibom (Post- och telestyrelsen) och handläggare Åsa Åhlén Hagman (Energimyndigheten). Till referensgruppen förordnades polismästare Stefan Hector (Polismyndigheten) fr.o.m. den 7 november 2019 och avdelningschef Minna Nyman (Trafikverket) fr.o.m. den 27 maj 2020. Kommissarie Martin Lundin (Polismyndigheten) var förordnad till referensgruppen under perioden den 10 september 2019–6 november 2019 och tf. avdelningschef Christer Sandell (Trafikverket) den 10 september 2019–26 maj 2020.

F.d. hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt har medverkat i arbetet med rättsutredningen som i huvudsak gäller frågor om utredningens uppdrag och gränsdragningen till grundlagen.

Utredaren har biståtts av ett sekretariat. Som sekreterare i utredningen anställdes samordningsansvarige Magnus Dyberg-Ek från den 6 maj 2019, utvärderaren Liv Hammargren och föredraganden Maria Kaiser från den 12 augusti 2019 samt utskottshandläggaren Tommy Forsell från den 1 april 2020. Under perioden den 1 april 2020–31 oktober 2020 var f.d. länsexperten Leif Isberg anställd på deltid som sekreterare.

Den 12 december 2019 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv för utredningen vilket innebar att utredningstiden förlängdes till den 1 mars 2021 (dir. 2019:98).

Utredningen, som har antagit namnet Utredningen om civilt försvar, överlämnar härmed betänkandet Struktur för ökad motståndskraft.

Stockholm i februari 2021

Barbro Holmberg

/Liv Hammargren
Magnus Dyberg-Ek
Maria Kaiser
Leif Isberg
Tommy Forsell

Innehåll

Sammanfattning	23
1 Författningsförslag.....	39
1.1 Förslag till lag om kommuners och regioners beredskap.....	39
1.2 Förslag till förordning om kommuners och regioners beredskap.....	49
1.3 Förslag till beredskapsförordning.....	53
1.4 Förslag till förordning om ändring i beredskapsförordningen (0000:0000).....	67
1.5 Förslag till förordning om de länsstyrelser som är civilområdeschefer	69
1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	74
1.7 Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	75
1.8 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	76
1.9 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	80
1.10 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).....	81

1.11	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen.....	83
1.12	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig och krigsfara m.m.	85
1.13	Förslag till förordning om ändring i totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12)	87
1.14	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara.....	88
1.15	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:390) om förberedelser för leverans av varor och tjänster.....	89
1.16	Förslag till förordning om ändring i förordningen om (1993:243) om undanförelse och förstöring.....	91
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordning (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. rörande krigsfångar och andra skyddade personer	93
1.18	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation.....	95
1.19	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation.....	98
1.20	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.....	101
1.21	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet.....	103
1.22	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten	105

1.23	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten	107
1.24	Förslag till förordning om ändring i förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	108
1.25	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen	111
1.26	Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)	113
1.27	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:446) med instruktion för Finanspolitiska rådet	114
1.28	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:1020) med instruktion för Folkhälsomyndigheten	115
1.29	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.....	116
1.30	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:1053) om totalförvar och höjd beredskap	118
1.31	Förslag till förordning om ändring i förordningen om ändring i förordningen (2015:1053) om totalförvar och höjd beredskap	123
1.32	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:153) om instruktion för Bokföringsnämnden.....	124
1.33	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion	125
1.34	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap.....	126
1.35	Förslag till förordning om ändring i förordningen om ändring i förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.....	131

1.36	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1268) med instruktion för Klimatpolitiska rådet.....	133
1.37	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:57) med instruktion för Läkemedelsverket.....	134
2	Utredningens uppdrag och arbete	135
3	Civilt försvar då och nu.....	139
3.1	Det civila försvarets utveckling under hundra år.....	140
3.1.1	Det civila försvarets framväxt och utveckling	140
3.2	Planeringen av civilt försvar återupptas 2015	146
3.2.1	Underlag för en ny inriktning för totalförsvaret tas fram.....	146
3.2.2	Den försvarspolitiska propositionen 2015	147
3.2.3	Regeringsuppdrag som syftar till att återuppbygga det civila försvaret	148
3.2.4	Totalförsvarsövning 2020	152
3.3	Det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2020.....	152
3.3.1	Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret	155
3.3.2	Anvisningar för det civila försvaret samt samlad bedömning av förmågan inom det civila försvaret	155
4	Utgångspunkter	157
4.1	Försvarsberedningen	157
4.2	Den breddade hotbilden.....	158
4.3	Säkerhetsskydd – en grundbult i det civila försvaret.....	159
4.4	Krisberedskap och civilt försvar – ömsesidigt förstärkande	160
4.5	Den svenska förvaltningsmodellen.....	161
4.6	Ansvarsprincipen	162
4.7	Ledning och samordning inom civilt försvar.....	163

4.8	Säkerställande av statsledningens funktionalitet.....	164
5	Gällande rätt.....	167
5.1	Grundlag och riksdagsordningen.....	168
5.1.1	Skillnaden mellan normbeslut och rättskipnings- och förvaltningsavgöranden	169
5.1.2	Bestämmelser vid krig- och krigsfara - totalförsvaret.....	170
5.2	Centrala lagar och förordningar för utredningens analys och förslag	175
5.3	De rättsliga förutsättningarna för totalförsvaret – efter beslut om höjd beredskap.....	178
5.4	Samverkan mellan myndigheter och förvaltningsmyndigheternas mandat i förhållande till andra statliga förvaltningsmyndigheter	180
5.5	Analys av regeringens myndighetsstyrning och statliga förvaltningsmyndigheters mandat i förhållande till andra statliga förvaltningsmyndigheter	181
5.5.1	Regeringens myndighetsstyrning enligt regeringsformen.....	182
5.5.2	Förvaltningsmyndigheternas självständighet.....	185
5.5.3	En förvaltningsmyndighets möjlighet att få ta över annan myndighets beslutskompetens	190
6	Statliga myndigheters ansvar för krisberedskap och civilt försvar	199
6.1	Utvecklingen av det civila beredskapssystemet fram till 2002.....	199
6.1.1	Totalförsvaret före 1986.....	199
6.1.2	Statens indelning i funktioner 1986–2002.....	201
6.1.3	Samhällets beredskap omorienteras och funktionerna avvecklas.....	202
6.1.4	Samverkansområden ersätter funktionerna 2002	203

6.2	Den nu gällande indelningen av statliga myndigheter i samverkansområden	205
6.2.1	Strukturen för samverkansområdena för statliga myndigheter 2020.....	205
6.2.2	Delat ansvar för samverkan	206
6.2.3	Iakttagelser från arbetet samverkansområdena ...	207
6.3	Andra indelningar av samhället som är relevanta för arbetet med civilt försvar utöver samverkansområdena.....	210
6.3.1	Områden identifierade i regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025	210
6.3.2	Nödvändiga områden som identifierats av Försvarsberedningen.....	211
6.3.3	MSB:s indelning i elva samhällssektorer	212
6.3.4	MSB:s och Försvarsmaktens sju prioriterade områden	212
6.3.5	Utredningen om säkerhetsskyddslagen 2015.....	213
6.3.6	Regeringens uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter sommaren 2019	213
6.3.7	EU:s NIS-direktiv: Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.....	214
6.3.8	Natos sju civila förmågor.....	215
6.4	Regleringen av det statliga ansvaret för det civila försvaret och den fredstida krisberedskapen	215
6.4.1	Generell och specifik reglering.....	216
6.4.2	Risk- och sårbarhetsanalyser ger underlag för beredskapsplaneringen.....	217
6.4.3	Internationellt samarbete.....	219
7	Överväganden och förslag: En ny struktur för de statliga myndigheternas arbete med beredskap	221
7.1	Samverkansområdena avvecklas.....	221
7.2	Begreppet beredskapssektor införs	223
7.3	Bevakningsansvar ersätts av beredskapsansvar	223
7.4	En ny struktur med beredskapssektorer införs	224

7.4.1	Utredningens analys av de mest centrala samhällsviktiga verksamheterna och funktionerna	228
7.4.2	Beredskapssektorer inrättas	230
7.5	Beredskapssektorernas utformning	234
7.5.1	Ekonomisk säkerhet	235
7.5.2	Elektroniska kommunikationer och post	238
7.5.3	Energiförsörjning	242
7.5.4	Finansiella tjänster	246
7.5.5	Försörjning av grunddata	250
7.5.6	Hälsa, vård och omsorg	254
7.5.7	Livsmedelsförsörjning och dricksvatten	259
7.5.8	Ordning och säkerhet	265
7.5.9	Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen	267
7.5.10	Transporter	273
7.6	De tio beredskapssektorerna kompletteras med fyra särskilda beredskapsområden	275
7.6.1	Cybersäkerhet	277
7.6.2	Psykologiskt försvar	279
7.6.3	Skola och förskola	280
7.6.4	Migration	282
7.7	Farliga ämnen (CBRNE)	283
7.8	Personalförsörjning och försörjningsberedskap	284
7.9	Kompetensen behöver stärkas vid upphandlingar	286
7.10	Frivilliga försvarsorganisationer	287
7.11	Beredskapssektorerna ska samverka med varandra	289
8	Överväganden och förslag: Statliga myndigheters ansvar och uppgifter inför och under höjd beredskap samt för framtida krisberedskap	293
8.1	En beredskapsförordning ersätter krisberedskapsförordningen	294
8.2	Beredskapsmyndigheter	295

8.2.1	Till utredningen överlämnade ärenden	295
8.2.2	Kriterier för beredskapsmyndigheter	297
8.2.3	Förslag – beredskapsmyndigheter.....	299
8.2.4	Försvarsmaktens stödmyndigheter och deras relation till beredskapsmyndigheterna.....	304
8.2.5	Uppgiften att vara beredskapsmyndighet ska framgå av myndighetens instruktion	305
8.3	Samhällsviktig verksamhet definieras.....	306
8.4	Beredskapsuppgifter för samtliga statliga myndigheter.....	307
8.4.1	Identifiera samhällsviktig verksamhet och upprätthålla kontinuitet i denna.....	308
8.4.2	Risk- och sårbarhetsanalyser – ökat fokus på åtgärder	310
8.4.3	Information för lägesbilder vid fredstida krissituationer.....	315
8.4.4	Planering inför och vid höjd beredskap	316
8.5	Beredskapsmyndigheternas uppgifter	317
8.5.1	Rapportering av risk- och sårbarhetsbedömningar.....	317
8.5.2	Planering och åtgärder ska hållas samman från fredstida krissituationer till höjd beredskap.....	319
8.5.3	Uppgifter om krigsförberedelser m.m.....	321
8.5.4	Beredskapsmyndigheternas samverkan med civilområdeschefen och länsstyrelsen som geografiskt områdesansvariga aktörer.....	326
8.5.5	Förutsättningarna för att ge och ta emot internationellt stöd.....	327
8.5.6	Rapporteringen vid händelser ska omfatta fredstida krissituationer och höjd beredskap	328
8.6	Beredskapssektorer och särskilda beredskapsområden.....	330
8.7	De sektorsansvariga myndigheternas uppgifter	331
8.7.1	De sektorsansvariga myndigheternas ansvar för planering och förberedelser	333
8.7.2	De sektorsansvariga myndigheternas uppgifter under höjd beredskap.....	336

8.7.3	De sektorsansvariga myndigheternas uppgifter vid fredstida krissituationer	338
8.8	Samverkan med näringsliv och statliga bolag för ökad samordning i planering och förberedelser	339
8.8.1	Samverkan med näringslivet – Utredningen om totalförsvarets försörjningstrygghet	339
8.8.2	Statliga myndigheters samverkan med näringslivet	340
8.8.3	Statliga bolags ansvar	343
8.9	Följdändringar i författningar med anledning av den nya beredskapsförordningen	345
9	Geografisk indelning och ansvar för civil ledning och samordning på regional nivå	349
9.1	Länsstyrelsens roll i det regionala civila försvaret och den fredstida krisberedskapen	349
9.1.1	Utvecklingen av länsstyrelsens uppgifter fram till 2015	349
9.1.2	Länsstyrelsens uppgifter efter 2015	350
9.2	Civilbefälhavarna 1951–2000	352
9.2.1	CB – både person och myndighet	353
9.2.2	CB:s struktur och utveckling över tid	353
9.2.3	Avvecklingen av CB	355
9.3	Försvarmaktens geografiska indelning och regionala samverkan med det civila försvaret	356
9.4	Den regionala indelningen av Sverige	357
9.4.1	Den nuvarande geografiska indelningen av den statliga förvaltningen	357
9.4.2	Indelningskommitténs förslag	357
10	Överväganden och förslag: Civilområden och en högre regional ledning	359
10.1	Civilområden inrättas	360
10.2	En ledning för civilområdena inrättas	366

10.3	Organiseringen av den högre regionala ledningen	369
10.4	Civilområdeschefens uppgifter.....	372
10.4.1	Sammanfattning av uppgifterna	372
10.4.2	Civilområdeschefens generella uppgifter avseende planering och förberedelser för civilt försvar	374
10.4.3	Civilområdeschefens särskilda uppgifter avseende planering och förberedelser för civilt försvar	380
10.4.4	Civilområdeschefens roll vid krissituationer i fred.....	381
10.4.5	Civilområdeschefen ska verka för samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser för fredstida kriser.....	383
10.4.6	Civilområdeschefens generella uppgifter under höjd beredskap.....	384
10.4.7	Civilområdeschefens specifika uppgifter under höjd beredskap	386
10.4.8	Uppgifter inom hälso- och sjukvård.....	391
10.4.9	Civilområdeschefens roll om förbindelsen med regeringen bryts	395
10.5	Krigsorganisation.....	396
10.6	Var bör civilområdescheferna placeras?	398
10.6.1	Principer för placering	398
10.6.2	Placering av civilområdeschefer	400
10.7	Konsekvenser för länsstyrelserna av införande av civilområdeschefer.....	401
10.7.1	Ändringar i förordningen om länsstyrelsernas krisberedskap.....	401
10.7.2	De länsstyrelser som är civilområdeschefer ska kunna överta ansvaret för räddningstjänst	404
10.8	Civilområdeschefens geografiska områdesansvar i förhållande till länsstyrelsens geografiska områdesansvar.....	407

11	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – utveckling och verksamhet	411
11.1	Myndigheterna som föregått MSB.....	411
11.2	Reformen att inrätta MSB	413
11.2.1	Behov av samordning av händelser i hela hotskalan	413
11.2.2	Regeringens nationella områdesansvar.....	414
11.2.3	Utredningen om ett system med en krisledande myndighet läggs ned.....	415
11.2.4	Statskontorets myndighetsanalys av MSB 2011	416
11.3	MSB:s uppdrag	417
11.4	MSB:s organisation och verksamhet.....	422
12	Överväganden och förslag: Det nationella ansvaret för civilt försvar och krisberedskap	427
12.1	Planering av det civila försvaret.....	427
12.1.1	Sammanhängande planering för totalförsvaret	427
12.1.2	Underlag för beslut om finansiering av civilt försvar och krisberedskap	431
12.2	Ansvar och uppgifter vid krissituationer i fred	433
12.3	Ansvar och uppgifter inom det civila försvaret vid höjd beredskap och då ytterst krig	437
12.4	MSB:s roll och ansvar att stödja regeringen och myndigheterna	439
12.4.1	Vid fredstida krissituationer ska MSB stödja myndigheters operativa hantering av krisen	439
12.4.2	Under höjd beredskap ska MSB bistå regeringen i ledningen av det civila försvaret.....	441
12.4.3	Verksamhet som inte någon myndighet har ansvar för.....	446
12.4.4	MSB ska bevaka och ha ständig beredskap att larma	446
12.4.5	MSB ska bilda och upprätthålla ett centralt beredskapsråd	447

12.5	MSB ska förvalta och utveckla beredskapssystemet.....	450
12.6	Uppföljning, utvärdering och återrapportering.....	451
13	Beredskapsuppgifter för kommuner och regioner.....	453
13.1	Bakgrund till nuvarande uppgifter och reglering i lag.....	453
13.1.1	Överenskommelser mellan staten, kommuner och regioner.....	455
13.1.2	Lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting och lagen om civilt försvar (2003–2006).....	456
13.2	Nu gällande bestämmelser om kommuners och regioners beredskap.....	458
13.2.1	Grundlagen och kommunallagen.....	458
13.2.2	Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).....	459
13.3	Olika begrepp kopplat till krissituationer.....	461
14	Övervägande och förslag: Ledningsförmåga i kommuner och regioner.....	467
14.1	Verksamhetsansvaret är grunden.....	469
14.2	Resursfördelning och ledningsförmåga.....	470
14.3	Beredskapsuppgifter för kommuner och regioner.....	473
14.3.1	En ny lag.....	473
14.3.2	Den nya lagens syfte.....	474
14.3.3	Fredstida krissituation ersätter extraordinär händelse.....	475
14.4	Förberedelser inför fredstida krissituationer och höjd beredskap.....	478
14.4.1	Risk- och sårbarhetsanalyser.....	478
14.4.2	Kommunernas och regionernas arbete med beredskap.....	481
14.4.3	Förberedelser för höjd beredskap.....	483
14.4.4	Utbildning och övning.....	486
14.4.5	Rapportering av förberedelser.....	488

14.5	Ledning vid fredstida krissituationer samt under höjd beredskap.....	490
14.5.1	Krisledningsnämnd.....	490
14.5.2	När ska krisledningsnämnden träda i funktion?.....	493
14.5.3	Rapportering vid fredstida krissituationer samt under höjd beredskap	495
14.6	Kommunernas geografiska områdesansvar	497
14.7	Bistånd mellan kommuner och regioner	501
14.8	Statlig ersättning till kommuner och regioner	503
14.9	Bestämmelser som föreslås överföras i stort oförändrade från LEH och FEH till den nya lagen och förordningen	507
14.10	Ändringar med anledning av utredningens förslag om en ny lag och förordning om kommunernas och regionernas beredskap	511
14.10.1	Offentlighets- och sekretessförfattningarna	511
14.10.2	Följdändringar i övriga författningar	513
15	Om rapportering i en ny struktur	515
15.1	Rapportering från kommuner och regioner	516
15.2	Rapportering från beredskapsmyndigheter.....	517
15.3	Vissa myndigheters särskilda behov	519
15.4	Verkställighetsföreskrifter	519
16	Konsekvensanalys.....	521
16.1	Konsekvenser för statliga myndigheter.....	521
16.1.1	Alla myndigheter	521
16.1.2	Beredskapsmyndigheter	522
16.1.3	Länsstyrelsen	522
16.1.4	MSB	522
16.1.5	Försvarsmakten	523
16.2	Konsekvenser för näringslivet och företag.....	524

16.3	Konsekvenser för samhället	524
16.3.1	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	524
16.3.2	Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet	524
16.3.3	Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män	525
16.4	Konsekvenser för internationell handel med tredje land ...	525
16.5	Konsekvenser för kommuner och regioner	525
16.6	Ekonomiska konsekvenser av förslagen.....	526
16.6.1	Inledning.....	526
16.6.2	Höjt anslag till nya beredskapsmyndigheter	527
16.6.3	Höjt anslag till sektorsansvariga myndigheter	527
16.6.4	Totala kostnaden för det föreslagna beredskapssystemet.....	528
16.6.5	Ekonomiska konsekvenser för införandet av sex civilområdeschefer samt uppgifter för länsstyrelserna	529
16.6.6	Totala kostnaden för civilområden med civilområdeschefer och uppgifter för länsstyrelserna	535
16.6.7	Ersättning till kommuner och regioner	535
16.6.8	Finansiering av utredningens förslag	537
16.7	Ikraftträdande	538
17	Författningskommentarer.....	539
17.1	Förslag till lag om kommuners och regioners beredskap ..	539
17.2	Förslag till förordning om kommuners och regioners beredskap	555
17.3	Förslag till beredskapsförordning	561
17.4	Förslag till förordning om länsstyrelser som är civilområdeschefer.....	581
17.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna,	

förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	590
17.6 Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	590
17.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	591
17.8 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	592
17.9 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725) ...	593
17.10 Förslag till förordning om ändring i förordning (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen	593
17.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig och krigsfara m.m.	594
17.12 Förslag till förordning om ändring i totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12)	594
17.13 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara	595
17.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:390) om förberedelser för leverans av varor och tjänster	595
17.15 Förslag till förordning om ändring i förordningen om (1993:243) om undanförelse och förstöring	596
17.16 Förslag till förordning om ändring i förordning (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. rörande krigsfångar och andra skyddade personer....	597
17.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation	597

17.18 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.....	598
17.19 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet.....	599
17.20 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten	600
17.21 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten	600
17.22 Förslag till förordning om ändring i förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	601
17.23 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen	603
17.24 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).....	604
17.25 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:446) med instruktion för Finanspolitiska rådet	605
17.26 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:1020) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.....	605
17.27 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen	606
17.28 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap.....	606
17.29 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:153) om instruktion för Bokföringsnämnden	608
17.30 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.....	609

17.31 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap.....	610
17.32 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1268) med instruktion för Klimatpolitiska rådet	612
17.33 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:57) med instruktion för Läke­medelsverket	613
Särskilt yttrande av expert Ann-Sofie Eriksson	615
Referenser	617
Kommittédirektiv 2018:79	633
Kommittédirektiv 2019:98	651
Förteckning över samverkansområdena.....	653
Närmare om samhällsviktig verksamhet.....	655

Sammanfattning

Fram till kalla krigets slut bedrevs i Sverige ett omfattande arbete inom ramen för det civila försvaret. Som en konsekvens av det förbättrade säkerhetspolitiska läget i slutet av 1980-talet började det civila försvaret under 1990-talet att avvecklas liksom stora delar av planeringen för höjd beredskap och då ytterst krig. Resurser som tidigare lagts på det nationella försvaret omdirigerades till internationella fredsfrämjande och humanitära insatser och till att stärka förmågan att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.

I dag präglas det globala säkerhetsläget åter av instabilitet och oförutsägbarhet och det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har försämrats. Planeringen för totalförsvaret har därför sedan det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015 återupptagits och i Riksdagens beslut om inriktningen för totalförsvaret åren 2021–2025 betonas vikten av att arbetet med att stärka det civila försvaret vidareutvecklas.

En viktig del av att stärka det civila försvaret är att skapa tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att åstadkomma samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det civila och det militära försvaret. Detta betonades av Förvarsberedningen i rapporten Motståndskraft – inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66). I regeringens direktiv till utredningen gavs så uppdraget att lämna förslag på en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar. Denna struktur ska också stärka samhällets krisberedskap.

Enligt direktiven ska utredningen utgå från Förvarsberedningens rapport Motståndskraft där en rad brister i dagens struktur lyfts fram: De nuvarande samverkansområdena är alltför breda och omfattar så diversifierade verksamheter att det är svårt att hitta en gemensam bas för arbetet. Ingen myndighet har ett

utpekat ansvar för att hålla samman planeringen, utan ansvaret delas av myndigheterna. Till det kan läggas svårigheten att åstadkomma en effektiv samordning på den regionala nivån då statliga myndigheter med en regional organisation har olika geografiska indelningar. Försvarsberedningen pekar särskilt på det faktum att Försvarsmakten har fyra militärregioner medan länsstyrelserna, som är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive län, är 21 till antalet.

Utredningens utgångspunkter

Förutom Försvarsberedningen har ytterligare en utgångspunkt i utredningsarbetet varit att det civila försvaret så långt möjligt ska bygga på strukturer och processer som används inom krisberedskapen. Förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid ger en grundläggande förmåga att hantera situationer under höjd beredskap och då ytterst krig. Ett trovärdigt totalförsvar som är integrerat med den fredstida krisberedskapen är en viktig faktor som verkar både förebyggande och avhållande på en angripare.

I utredningens direktiv betonas vidare att utredningen inte får lämna förslag som innebär ändring av grundlagen. Utgångspunkten har således varit den svenska förvaltningsmodellen, med kommunalt självstyre och fristående myndigheter. Regeringen understryker också i direktiven vikten av att den så kallade ansvarsprincipen fortsatt ska gälla inom civilt försvar. Ansvarsprincipen innebär att strukturer och ansvarsförhållanden som gäller i fred så långt möjligt ska upprätthållas vid kris och under höjd beredskap och då ytterst krig. Det som är väl inarbetat i vardagen har de bästa förutsättningarna att också fungera under ansträngda förhållanden.

Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp, inklusive krigshandlingar på svenskt territorium. Enligt utredningens mening behövs därutöver en ökad förmåga och planering för att kunna hantera den breddade hotbilden från främmande makt. Säkerhetspolisen har konstaterat att hoten mot Sverige är mer omfattande än på flera år. Andra stater agerar i en gråzon mellan fred och väpnad konflikt och denna typ av säkerhetshotande verksamhet måste kunna hanteras av samhällets fredstids beredskap. En utgångspunkt för att skapa en struktur för

ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar har därmed även varit att beakta de krav som kan föräntas av en breddad hotbild.

Utredningens förslag i korthet

Utredningen föreslår att samverkansområdena avvecklas och ersätts av tio beredskapssektorer och fyra särskilda beredskapsområden. I dessa ingår myndigheter med ansvar för verksamheter och funktioner som är särskilt viktiga att upprätthålla under kris, höjd beredskap och ytterst i krig. En myndighet i varje beredskapssektor föreslås få ett mandat att inrikta och samordna arbetet inom sektorn, en sektorsansvarig myndighet.

Vidare föreslås att landet delas in i större geografiska områden för civil ledning och samordning, civilområden. Dessa ska ledas av en civilområdesansvarig länsstyrelse benämnd civilområdeschef. Civilområdena ska följa samma gränser som de nuvarande samverkansregionerna (tidigare sjukvårdsregionerna). För att skapa ökade förutsättningar för regional samordning mellan det civila och det militära försvaret föreslås också att Försvarmakten anpassar sin regionala organisation så att militärregionerna sammanfaller med civilområdena och att två nya militärområden och regionstaber därmed inrättas.

Vidare föreslår utredningen nya uppgifter för Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB) samt förtydliganden av MSB:s roll och fördelningen av ansvar och uppgifter inom civilt försvar och krisberedskap.

En ny lag, lagen om kommuners och regioners beredskap, föreslås ersätta den nuvarande lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

En ny struktur för statliga myndigheter

Utredningens definition av begreppet samhällsviktig verksamhet är att med detta avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Med stöd av definitionen har utredningen identifierat vilka

statliga myndigheter som ansvarar för samhällsviktig verksamhet och därefter klustrat myndigheter med ansvar inom samma samhällssektor. Utredningen föreslår att tio sådana beredskapssektorer inrättas med var sin sektorsansvarig myndighet:

- **Ekonomisk säkerhet** (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Statens servicecenter) med *Försäkringskassan* som sektorsansvarig myndighet.
- **Elektroniska kommunikationer och post** (Post- och telestyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Trafikverket, Svenska kraftnät) med *Post- och telestyrelsen* som sektorsansvarig myndighet.
- **Energiförsörjning** (Statens energimyndighet, Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen) med *Energimyndigheten* som sektorsansvarig myndighet.
- **Finansiella tjänster** (Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och där Riksbanken ingår som adjungerad) med *Finansinspektionen* som sektorsansvarig myndighet.
- **Försörjning av grunddata** (Skatteverket, Lantmäteriet, Myndigheten för digital förvaltning, Bolagsverket, Försäkringskassan) med *Skatteverket* som sektorsansvarig myndighet.
- **Hälsa, vård och omsorg** (Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Folkhälsomyndigheten, E-hälsomyndigheten) med *Socialstyrelsen* som sektorsansvarig myndighet.
- **Livsmedelsförsörjning och dricksvatten** (Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Länsstyrelsen, Naturvårdsverket) med *Livsmedelsverket* som sektorsansvarig myndighet.
- **Ordning och säkerhet** (Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Kriminalvården) med *Polismyndigheten* som sektorsansvarig myndighet.
- **Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen** (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, SMHI,

strålsäkerhetsmyndigheten, Länsstyrelsen) med *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* som sektorsansvarig myndighet.

- **Transporter** (Trafikverket, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket) med *Trafikverket* som sektorsansvarig myndighet.

Med en indelning av statliga myndigheter i sektorer skapas en organisatorisk plattform för såväl planering som operativ hantering av fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Arbetet i respektive beredskapssektor ska skapa förutsättningar för att kunna upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten under svåra påfrestningar och därigenom stärka samhällets säkerhet. Det gemensamma arbetet i sektorerna ska bidra till ökad försvarseffekt i händelse av ett väpnat angrepp och en god förmåga att hantera fredstida kriser.

Myndigheterna inom beredskapssektorerna ska arbeta tillsammans. Samtidigt betonar utredningen vikten av samverkan mellan sektorerna. Sektorerna är ömsesidigt beroende av varandra. I princip samtliga viktiga samhällsfunktioner är direkt beroende av el, vatten och elektroniska kommunikationer. På samma sätt är de flesta beroende av transporter och fungerande betalningssystem. Grundläggande är att såväl livsmedelsförsörjningen som ordning och säkerhet fungerar. Sektorerna ska således inte ses som isolerade enheter utan som delar av ett samlat system där samverkan är nödvändig för att kunna bidra till den samlade förmågan.

Vidare understryks vikten av sektorernas samverkan med andra aktörer. Sektorerna utgörs av statliga myndigheter. Samtidigt bedrivs mycket av den konkreta verksamheten av såväl kommuner och regioner som statliga bolag och privata företag. Sektorerna måste därför utveckla en strukturerad samverkan, knyta till sig andra aktörer med verksamhet inom sektorn och verka för samordning inom hela samhällssektorn.

Utöver de tio föreslagna sektorerna med sektorsansvariga myndigheter har utredningen identifierat fyra särskilda beredskapsområden som ska ses som en del av beredskapssystemet. Verksamheterna är av en sådan karaktär att de inte kan utgöra beredskapssektorer med en sektorsansvarig myndighet. Några av dessa områden omfattar enbart en myndighet och i några av verksamheterna ingår myndigheter utanför det civila försvaret,

såsom Försvarmakten och Försvarets radioanstalt (FRA). Samtidigt fyller dessa verksamheter en viktig funktion i beredskapssystemet som helhet:

- Cybersäkerhet (ett samarbete mellan Säkerhetspolisen, MSB, Försvarmakten och FRA)
- Psykologiskt försvar (ny planerad myndighet för psykologiskt försvar)
- Skola och förskola (Skolverket)
- Migration (Migrationsverket).

En ansvarstrappa

En ny förordning, beredskapsförordningen, ersätter förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Därmed finns bestämmelserna om statliga myndigheters ansvar och uppgifter för krisberedskap, inför och under höjd beredskap samlade i en förordning, med komplettering i förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap när det gäller länsstyrelserna. Förordningen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap renodlas och bör, enligt utredningens förslag, enbart innehålla bestämmelser om hur höjd beredskap tillkännages och åtgärder under höjd beredskap samt bestämmelser om säkra kryptografiska funktioner.

Den nya beredskapsförordningen ska på samma sätt som den nu gällande krisberedskapsförordningen gälla för samtliga statliga myndigheter under regeringen med undantag för Regeringskansliet, kommittéväsendet och Försvarmakten. Det ansvar som statliga myndigheter har, från förberedelse för kris till åtgärder vid höjd beredskap, kan beskrivas som en trappa.

På första trappsteget finns bestämmelser som gäller samtliga statliga myndigheter – oavsett vilken verksamhet som bedrivs. Alla statliga myndigheter ska identifiera samhällsviktig verksamhet och ansvara för att upprätthålla kontinuitet i den verksamheten. Varje myndighet ska vidare analysera om det finns sådan sårbarhet eller sådana hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som i fredstid eller under krig allvarligt kan hota eller skada verksamheten.

Detta ska sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys vartannat år som också ska redovisa vilka åtgärder som krävs för att minska sårbarheten. Vidare finns bestämmelser om rapportering av it-incidenter samt planering inför och vid höjd beredskap.

På andra trappsteget finns bestämmelser som gäller myndigheter med ansvar för verksamheter som är viktiga att upprätthålla vid kris, under höjd beredskap och ytterst i krig. Utredningen föreslår att dessa myndigheter, som i dag benämns bevakningsansvariga myndigheter, ska benämnas beredskapsmyndigheter. Samtliga myndigheter som i dag är bevakningsansvariga myndigheter föreslås bli beredskapsmyndigheter. Därutöver föreslår utredningen att också Energimarknadsinspektionen, Statens servicecenter, Arbetsförmedlingen, Åklagarmyndigheten, Myndigheter för digital förvaltning (DIGG), Bolagsverket, Lantmäteriet, Naturvårdsverket, SMHI, Kriminalvården och Skolverket blir beredskapsmyndigheter.

Samtliga dessa föreslagna beredskapsmyndigheter ingår i den struktur med sektorer och särskilda beredskapsområden som föreslås. Dessa har, förutom det grundansvar som alla myndigheter har, ansvar att planera, öva och utbilda personal för att under höjd beredskap kunna övergå till krigsorganisation. Beredskapsmyndigheterna ska också, utifrån risk- och sårbarhetsanalysen, göra en bedömning av vilka åtgärder och investeringar som krävs för att säkerställa den samhällsviktiga verksamheten. Vidare ska beredskapsmyndigheterna bidra till att övriga myndigheter, kommuner, regioner, näringsidkare och organisationer med verksamhet inom verksamhetsområdet har god förmåga att hantera såväl krissituationer som ett läge med höjd beredskap.

På tredje trappsteget återfinns de sektorsansvariga myndigheternas ansvar och uppgifter. Dessa myndigheter ska vara "motorn" inom beredskapssektorn; hålla ihop planeringen för höjd beredskap likväl som för fredstida kriser som kan drabba sektorn. I detta ingår också att sammanställa och lämna förslag på åtgärder och investeringar som behövs för att öka förmågan att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten inom sektorn. Den sektorsansvariga myndigheten ska vidare se till att det byggs upp en kapacitet inom sektorn för att operativt kunna hantera såväl krissituationer som höjd beredskap. Myndigheten ansvarar vidare för att samverka sker mellan sektorn och t.ex. Försvarsmakten, MSB, andra

sektorsansvariga myndigheter, civilområdescheferna och näringslivet. Den sektorsansvariga myndigheten får således en inriktande och ledande roll inom beredskapssektorn och föreslås under höjd beredskap få föreskriftsrätt i förhållande till andra myndigheter inom sektorn vad gäller prioriteringar och omfördelning av resurser.

Sex civilområden

Under planering och förberedelse inför höjd beredskap och ytterst i krig har Försvarmaktens militärregioner ett stort behov av att samordna det militära försvaret med civila aktörer regionalt. Behovet av att koordinera det militära och civila försvaret blir än större vid ett väpnat angrepp mot Sverige eller delar av Sverige. En omständighet som försvårar en effektiv samordning både inom det civila försvaret och mellan det civila och militära försvaret på regional nivå är att flertalet statliga myndigheter antingen saknar en regional organisation eller, om en sådan finns, att indelningen inte följer vare sig militärregionernas eller länens indelning. Länsstyrelserna är numera de enda statliga myndigheter som har länet som indelningsgrund.

Som inledningsvis nämnts är ytterligare en försvårade omständighet att länsstyrelserna är 21 till antalet medan antalet militärregioner uppgår till fyra. Det innebär att varje militärregion behöver samverka och samordna sin verksamhet med flera länsstyrelser parallellt, vilket är ineffektivt vid planering och förberedelser och kan utgöra ett betydande hinder vid koordinering under en väpnad konflikt. Även om enbart delar av Sverige blir angripet kommer med stor sannolikhet fler än ett av de 21 länen att beröras. Också när det gäller försörjningsfrågor, t.ex. avseende livsmedel, transporter samt bränsle och drivmedel, är många län för små geografiskt för att effektivt kunna planera för hur försörjningen ska upprätthållas under höjd beredskap. Flöden och noder har ofta en nationell, eller åtminstone länsöverskridande, funktion. En oljedepå, ett livsmedelslager, en flygplats eller hamn försörjer och tillhandahåller i de flesta fall tjänster för större regionala områden än län.

Utredningen föreslår att landet delas in i större geografiska områden för civil ledning och samordning, civilområden. Civilområdena föreslås följa samma gränser som de nuvarande samverkansregionerna (tidigare sjukvårdsregionerna) med undantag för Halland. I samverkansregionerna är Halland delat. Utredningen bedömer att länen bör hållas samman. Följande civilområden föreslås därmed inrättas:

- Norra civilområdet (Jämtlands län, Norrbottens län, Västerbottens län, Västernorrlands län)
- Mellersta civilområdet (Dalarnas län, Gävleborgs län, Uppsala län, Södermanlands län, Västmanlands län, Örebro län, Värmlands län)
- Östra civilområdet (Stockholms län, Gotlands län)
- Sydöstra civilområdet (Östergötlands län, Jönköpings län, Kalmar län)
- Västra civilområdet (Västra Götalands län, Hallands län)
- Södra civilområdet (Skåne län, Kronobergs län, Blekinge län).

Med en indelning som knyter an till regionernas indelning för den högspecialiserade vården skapas förutsättningar för en samverkan i sjukvårdsfrågor på en högre regional nivå. Avgörande för en effektiv planering och koordinering vid höjd beredskap är att civilområdena sammanfaller med militärregionernas indelning. Det betyder att Försvarsmaktens regionala indelning kommer att behöva förändras och att två nya militärregioner och regionstaber måste inrättas.

En högre regional ledning – civilområdeschef

I varje civilområde ska en av länsstyrelserna vara civilområdesansvarig och därmed civilområdeschef. Landshövdingen i de aktuella länen leder arbetet och ska stödjas av ett beredskapskansli som ska ledas av en kanslichef.

Civilområdeschefen – som ska ha geografiskt områdesansvar för sitt civilområde när det gäller civilt försvar – ska ansvara för att planeringen inför höjd beredskap är samordnad inom det civila försvaret samt mellan det militära försvaret och civila aktörer inom

civilområdet. Den verksamhet som drivs under fredstid ska syfta till att totalförsvaret får en enhetlig inriktning under höjd beredskap och då ytterst krig. Det innebär att olika verksamheter behöver prioriteras så att de på ett effektivt sätt bidrar till att försvara landet vid krig eller krigsfara.

Civilområdeschefen ska, utifrån sin samverkan med sin militära motsvarighet, ge länsstyrelserna inom civilområdet planeringsförutsättningar för arbetet på länsnivå. Tillsammans med Socialstyrelsen ska civilområdeschefen ta fram planeringsförutsättningar för regionerna inom civilområdet och förbereda civila aspekter av världlandsstöd.

Under höjd beredskap ska civilområdeschefen, som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom civilområdet, samordna de civila aktörerna och koordinera dessa i förhållande till Försvarsmakten. Vidare kan civilområdeschefen t.ex. fatta beslut om bistånd mellan regioner och (efter hörande av Socialstyrelsen) omfördelning av sjukvårdsresurser mellan regioner inom civilområdet. Civilområdeschefen ska således under höjd beredskap ha ett mandat att inrikta och samordna. Som stöd för detta föreslås civilområdeschefen få föreskriftsrätt i förhållanden till länsstyrelserna inom civilområdet.

Civilområdeschefen föreslås vidare verka för samordning av länsstyrelserna vid fredstida krissituationer. Det innebär att civilområdeschefen kan utgöra en gemensam funktion, ett samordningskansli, för stöd till länsstyrelsernas hantering av en kris som omfattar fler än ett län. Det kan också finnas skäl att hålla samman relationerna till MSB i gemensamma utvecklingsfrågor. Utredningen föreslår också att de länsstyrelser som är civilområdesansvariga ska kunna överta ansvaret för räddningstjänsten, dvs. att möjligheten för staten att vid vissa räddningsinsatser ta över kommunal räddningstjänst koncentreras till dessa länsstyrelser.

De länsstyrelser som föreslås bli civilområdesansvariga och därmed civilområdeschefer är länsstyrelsen i Norrbotten (Norra civilområdet), länsstyrelsen i Örebro län (Mellersta civilområdet), länsstyrelsen i Stockholm (Östra civilområdet), länsstyrelsen i Östergötlands län (Sydöstra civilområdet), länsstyrelsen i Västra Götalands län (Västra civilområdet) och länsstyrelsen i Skåne län (Södra civilområdet).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är en myndighet med ett brett uppdrag med ansvar för en lång rad frågor som rör skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Utredningen föreslår vissa nya uppgifter liksom förtydliganden av MSB:s roll i beredskapssystemet. Vissa förändringar sker som ett resultat av förslagen på en ny struktur.

Precis som i dag kommer MSB att ha uppgifter på i stort sett alla nivåer i det föreslagna beredskapssystemet. MSB ingår i det särskilda beredskapsområdet Cybersäkerhet och i beredskapssektorn Elektroniska kommunikationer. I sektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen har MSB rollen som sektorsansvarig myndighet, vilket innebär att myndigheten ansvarar för inriktning och samordning av planering av verksamheten inom sektorn, liksom operativ hantering av krissituationer som berör sektorn. Som sektorsansvarig myndighet kommer MSB under höjd beredskap att få föreskriftsrätt vad gäller prioriteringar och omfördelning av resurser i förhållande till andra myndigheter inom sektorn.

Parallellt med detta har MSB i dag, och kommer enligt utredningens förslag även i fortsättningen att ha, ett ansvar på en övergripande nivå. MSB:s funktion för nationell beredskap med uppgift att dygnet runt kunna ta fram en samlad lägesbild och larma andra är central för att samhället skyndsamt ska kunna hantera kriser och mobilisera resurser. Likaså ska MSB fortsätta att utveckla och förvalta beredskapssystemet och ha förmåga att tillhandahålla stöd till den sektorsövergripande samverkan. MSB:s roll kommer delvis att förändras när de sektorsansvariga myndigheterna får ett större ansvar inom respektive sektor och civilområdescheferna får ett samordnande uppdrag gentemot länsstyrelserna inom civilområdena. MSB:s roll blir att hålla samman helheten och se till att inte viktiga frågor faller mellan stolarna.

Utöver detta föreslås MSB:s ha en övergripande roll inom följande områden:

- *Övergripande ansvar för planeringen för civilt försvar.* Utredningen tydliggör MSB:s roll att tillsammans med Försvarsmakten utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret. I detta ingår att hålla ihop planeringen och precis som i dag samla ihop den sektorsvisa och områdesvisa

planeringen utifrån ett nationellt perspektiv, liksom att bevaka att nya frågor som ingen beredskapssektor har ansvar för tas om hand. Vidare ska MSB såväl sektorsvis som geografiskt områdesvis följa upp och utvärdera att vidtagna åtgärder inom området fått önskad effekt.

- *Ansvara för att sammanställa resursbehov inom civilt försvar och krisberedskap.* MSB ska enligt utredningens förslag, som ett underlag till regeringen i budgetprocessen, göra en helhetsbedömning av de resursbehov som finns inom civilt försvar och krisberedskap. Eftersom civilt försvar normalt är en liten verksamhet i förhållande till de övriga myndigheternas kärnverksamhet finns en risk att behov av olika satsningar inom civilt försvar inte värderas samlat. Om MSB tillsammans med myndigheterna inom sektorerna och civilområdescheferna tar fram ett samlat underlag kan regeringen bedöma helheten och få en uppfattning om hur olika behov ska vägas mot varandra. Denna process bör vara sammankopplad med den sammanhängande planeringen för totalförsvaret. Mot bakgrund av myndighetens olika roller i beredskapssystemet måste MSB utveckla en transparent och objektiv process för detta.
- *Stödja andra aktörer vid nationella kriser.* Utredningen tydliggör att ansvaret för den operativa hanteringen av kriser ska ligga på de myndigheter som krisen berör. Den sektorsansvariga myndigheten ansvarar för att den operativa krishanteringen samordnas inom sektorn. Det innebär att vid en pandemi så ansvarar myndigheter inom sektorn Hälsa, vård och omsorg för krishanteringen, vid en energikris är det myndigheterna inom sektorn Energiförsörjning och vid en finanskris är det sektorn Finansiella tjänster som är ansvariga. MSB:s roll är att stödja myndigheterna och detta stöd ska utgå från aktörernas behov, vilket förtydligas i MSB:s instruktion.
- *Stödja regeringen och myndigheterna vid höjd beredskap.* Vid höjd beredskap ska MSB ha förmåga att stödja regeringen och Regeringskansliet med samordningsuppgifter på central nivå. Utredningen har övervägt om MSB ska ges en mer samordnande roll under höjd beredskap med mandat att bestämma över andra myndigheters verksamhet. Det finns, som utredningen bedömer det, inte skäl för att MSB eller någon annan myndighet ska ha

denna uppgift så länge som regeringen kan fullgöra sina uppgifter och hantera händelseutvecklingen. I ett allvarligt läge kan det dock finnas ett behov av att delegera beslutsfattande och samordning till MSB. Vilket mandat MSB då skulle få i förhållande till andra myndigheter avgörs av regeringen. Sammanfattningsvis innebär utredningens förslag att MSB:s samordningsuppgifter under höjd beredskap i vissa delar förändras så att regeringen och Regeringskansliets behov av stöd i samordningen blir styrande för vilken roll som MSB ska ha.

- *Utökad föreskriftsrätt.* MSB får precis som i dag meddela föreskrifter som behövs för verkställigheten av arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Därtill ska MSB, enligt utredningen, få meddela föreskrifter för rapportering för beredskapsmyndigheter samt kommuner och regioner för att skapa tydlighet och enhetlighet. Vidare föreslås att MSB ska få meddela föreskrifter för verkställighet av vissa krigsförberedande uppgifter som gäller beredskapsmyndigheter.

Ett centralt beredskapsråd håller ihop systemet

Utredningen föreslår att regeringen ska ge MSB i uppdrag att bilda och administrera ett centralt beredskapsråd. I beredskapsrådet bör företrädare för de sektorsansvariga myndigheterna och civilområdescheferna ingå. Rådet ska ledas av MSB:s generaldirektör och Överbefälhavaren gemensamt. Även andra företrädare för myndigheter och organisationer med betydelse för totalförsvaret ska kunna adjungeras och vid behov delta i rådet.

Bakgrunden till förslaget är att utredningen bedömer att den struktur för ansvar, ledning och samordning som utredningen föreslår medför ett behov av ett samarbetsforum. I beredskapsrådet ska samarbete ske mellan de aktörer som föreslås få en inriktande och samordnande roll; de sektorsansvariga myndigheterna, civilområdescheferna, MSB och Försvarsmakten. Det centrala beredskapsrådet ska vara ett forum för information, dialog och samordning av gemensamma frågor. Med ett sådant forum skapas möjlighet att kontinuerligt stämma av pågående planering, beredskapsläget inom olika sektorer och civilområden. I rådet kan även eventuella målkonflikter som uppmärksammas i

planeringsarbetet tas upp för att se om samförstånd kan uppnås. Om inte, bör sådana frågor lyftas till regeringen för avdömning.

I rådet kan såväl samordning som utveckling av förmågor inom olika sektorer åstadkommas och blir på så sätt centralt för att hålla samman det föreslagna beredskapssystemet.

En ny lag för kommuners och regioners beredskap

Kommuner och regioner ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns där vi bor och för viktiga samhällsfunktioner. I kommunernas och regionernas grundläggande verksamhetsansvar ingår att hantera störningar och mindre kriser som inträffar. Det särskilda ansvar som rör beredskapen för mer allvarliga kriser har sin bakgrund i tidigare bestämmelser om kommuners och regioners uppgifter inom totalförsvaret.

Utredningen föreslår att en ny lag, lagen om kommuner och regioners beredskap, ska ersätta lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. En stor del av de nu gällande bestämmelserna överförs till den nya lagen men inordnas i en ny struktur. Syftet med den nya strukturen är att öka enhetligheten i arbetet med den fredstida krisberedskapen och det återupptagna arbetet med civilt försvar. Dessutom ersätter fredstida krissituationer begreppet extraordinär händelse, eftersom det finns brister i det nuvarande begreppet.

Flera av de nuvarande uppgifterna för kommuner och regioner förtydligas och utökas. Exempelvis gäller det arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser, rapportering samt kommunernas geografiska områdesansvar.

I kommuner och regioner ska det i dag finnas en krisledningsnämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid. Utredningens förslag är att kommunstyrelsen, respektive regionstyrelsen, i första hand ska fullgöra uppgiften som krisledningsnämnd. Därmed ökar enhetligheten mellan ledningen under fredstida krissituationer och ledningen under höjd beredskap då kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen leder verksamheten.

Den återupptagna planeringen för höjd beredskap innebär att kommuner och regioner åter ska vidta de förberedelser som behövs

för verksamheten under höjd beredskap. Utredningens förslag innebär att kommuner och regioner ska beakta totalförsvarets krav och att förberedelser ska genomföras i samverkan med berörda statliga myndigheter, andra kommuner och regioner. Därmed skapas enhetlighet i förhållande till de bestämmelser som gäller för statliga myndigheter.

Om rapportering i en ny struktur

För att en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar ska bli effektiv krävs en tydlighet i hur rapportering och informationsdelning mellan statliga myndigheter, kommuner och regioner ska fungera. Det handlar om rapportering av hur beredskapsförmågan ser ut (beredskapsläget), rapportering vid fredstida krissituationer samt rapportering under höjd beredskap och då ytterst krig. Hur information delas, rapporteras och aggregeras i lägesbilder för att kunna uppnå samordning och underlag för beslut är centralt både inom krisberedskap och för civilt försvar.

Med utgångspunkt i den nya struktur som utredningen föreslår handlar det om i första hand två förändringar i förhållande till nuvarande rapportering. Med införandet av en civilområdeschef kommer viss rapportering från länsstyrelsen att gå via civilområdeschefen och rapportering från regionerna ska i första hand gå till civilområdeschefen och Socialstyrelsen. För det andra innebär införandet av sektorsansvariga myndigheter att viss rapportering även ska eller kan ske till dessa från de myndigheter som ingår i beredskapssektorerna.

Utredningen föreslår också att MSB ska få meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av rapportering vid fredstida krissituationer och under höjd beredskap. Det finns skäl att hålla samman systemet för rapportering från lokal via regional till central nivå på samma sätt som för arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Erfarenheter från inträffade krissituationer, inklusive hanteringen av coronapandemin, och från övningar som rör totalförsvaret ska beaktas när sådana föreskrifter tas fram.

33

Svar på remiss av
delbetänkandet En stärkt
försörjnings-beredskap för
hälso- och sjukvården, SOU
2021:19.

21RS4067

Tjänsteställe, handläggare
Ärende- och utredningsenheten Hälsa- och
sjukvårdsförvaltning, Ted Rylander

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS4067

Organ
Regionstyrelsen

Svar på remiss av delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården, SOU 2021:19.

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar

att redovisat förslag till yttrande godkänns som Region Örebro läns yttrande till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Region Örebro län har inbjudits att lämna synpunkter på delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården, SOU 2021:19. Delbetänkandet gäller hur en försörjningsberedskap kan stärkas i samverkan för att även i fredstida kris och krig kunna säkerställa bedrivande av vård som inte kan anstå. Synpunkter önskas senast den 20 augusti 2021.

Region Örebro län är positiv till delbetänkandets intentioner med en nationell struktur med ökat statligt ansvar och ett mer effektivt resursnyttjande av de förnödenheter vi har tillgång till samt säkerställd distribution, inklusive lagerhållningsskyldighet även för kriser i fredstid.

Region Örebro län har dock reservationer gällande Socialstyrelsens roll och ansvar samt oklarheter gällande finansiering, vilket redovisas mer i detalj under respektive kapitelnummer med rubrik. I de fall kapitel inte nämns har Region Örebro län inga synpunkter.

Bedömning

Se bilagt yttrande.

Tjänsteställe, handläggare
Ärende- och utredningsenheten Hälso- och
sjukvårdsförvaltning, Ted Rylander

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS4067

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Beslutet saknar konsekvenser i dessa avseenden.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet saknar ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen 2021-06-11

Svar på remissen

Remissen

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Socialdepartementet

Tjänsteställe, handläggare
Ärende- och utredningsenheten Hälso- och
sjukvårdsförvaltning, Ted Rylander

Sammanträdesdatum
2021-06-11

Beteckning
Dnr: 21RS4067

Er beteckning
S2021/03085

Regeringskansliet

Svar på remiss av delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården, SOU 2021:19.

Region Örebro län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på en remiss av delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19). Delbetänkandet gäller hur en försörjningsberedskap kan stärkas i samverkan för att även i fredstida kris och krig kunna säkerställa bedrivande av vård som inte kan anstå.

Sammanfattning av Region Örebro läns synpunkter

Region Örebro län är positiv till delbetänkandets intentioner med en nationell struktur med ökat statligt ansvar och ett mer effektivt resursnyttjande av de förnödenheter vi har tillgång till samt säkerställd distribution, inklusive lagerhållningsskyldighet även för kriser i fredstid.

Region Örebro län har dock reservationer gällande Socialstyrelsens roll och ansvar samt oklarheter gällande finansiering, vilket redovisas mer i detalj under respektive kapitelnummer med rubrik. I de fall kapitel inte nämns har Region Örebro län inga synpunkter.

Kapitel 1: Författningsförslag

Region Örebro län hänvisar här till reservationer nedan under respektive kapitel.

Kapitel 3: Allmänt om krisberedskap och totalförsvaret i hälso- och sjukvården

3.1 Termer och begrepp

Region Örebro län vill betona vikten av att nationellt slå fast centrala termer och begrepp för att undvika missförstånd och förvirring i det fortsatta arbetet, inte minst i en kris- eller krigssituation. En samsyn måste finnas kring begrepp som ”vård som inte kan anstå”, ”extraordinära händelser” etcetera.

3.2 Krisberedskap

Region Örebro län bedömer det som nödvändigt att slå fast lägstanivåer för den hälso- och sjukvård som kan upprätthållas vid en kris för att målen för krisberedskapen ska kunna nås. Detta skulle ge bättre förutsättningar för att kunna bygga det civila försvaret som en fortsättning på krisberedskapen.

Kapitel 4: Allmänt om försörjning av sjukvårdsprodukter

4.5.4 Försörjning av läkemedel till hälso- och sjukvården

Region Örebro län föreslår att definitionen på Sjukhusapotek ändras från nuvarande antagna definition ”Den funktion eller de aktiviteter som tillgodoser läkemedelsförsörjningen till eller inom sjukhus.” (sid 187) till följande definition: ”Den funktion eller de aktiviteter som tillgodoser läkemedelsförsörjningen till eller inom vårdgivaren.” Detta är också i linje med pågående omställning till nära vård som innebär att vård flyttas ut från och inte längre bedrivs på sjukhusen.

Kapitel 5: Principer för en bättre försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården

5.4.2 Det införs en bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen om vård vid fredstida kriser och krig

Region Örebro län reserverar sig mot delar av detta förslag men ställer sig bakom utredningens intention där sjukvårdsmaterial inte ska utgöra en faktor vid avgörandet om vad som är *vård som inte kan anstå*. Tolkningssvårigheter uppstår här framför allt när det gäller begreppet *vård som inte kan anstå* och i den kommande propositions-texten bör de skäl som ligger till grund för lagkompletteringen redovisas.

Det är inte rimligt att i föreslagen lagtext använda skrivningen att ”hälso- och sjukvård vid fredstida kriser och krig *ska* ha kapacitet att utföra vård som inte kan anstå”. En sådan skrivning ställer orimligt höga krav på både kommuner och regioner. Lämpligt är istället att använda begreppet *bör* om regeringen väljer att arbeta vidare med detta förslag.

5.4.3 Ändrat bemyndigande att meddela föreskrifter om hälso- och sjukvård i krig

Region Örebro län reserverar sig mot förslaget att det införs en möjlighet för regeringen att delegera föreskrifträtten avseende hälso- och sjukvården i krig till Socialstyrelsen.

Region Örebro län ställer sig inte bakom förslaget om utökat bemyndigande, det vill säga att Socialstyrelsen får möjlighet att i fredstida kriser besluta om omfördelning av resurser mellan regioner. Detta är inte i linje med ansvarsprincipen och det kommunala självstyret.

Region Örebro län ser ett behov av nationell samordning och samlade lägesbilder vid dimensioneringar av värsta scenarios, och då med stöd av Socialstyrelsen, men ser inte att Socialstyrelsen kompetensmässigt kan bemyndigas ansvaret att leda detta arbete i fredstida kris och krig. Den relevanta kompetensen som krävs vid en höjd beredskap finns upparbetad under fredstid i regionerna och att Socialstyrelsen skulle kunna ta ansvar för dessa komplexa verksamheter bedöms som mindre realistiskt och inte heller ändamålsenligt.

5.5 Övergripande ansvar för försörjningsberedskapen på hälso- och sjukvårdsområdet

Region Örebro län bifaller förslaget att Socialstyrelsen ska få det fortlöpande statliga ansvaret för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdssektorn, vilket inkluderar att för statens räkning ingå avtal om nationell beredskap för tillverkning av läkemedel. Den löpande uppgiften att upprätthålla en katastrofmedicinsk beredskap lämpar sig, till skillnad mot omfördelning av resurser mellan regioner, för nationell samordning. Region Örebro län anser det också viktigt med utökad nordisk samverkan kring sjukvårdsmaterial vid kris och krig.

Kapitel 6: Beredskapslagring för hälso- och sjukvårdsändamål

6.4 Statliga beredskapslager och samordningsfrågor

Region Örebro län vill framhålla vikten av att Socialstyrelsen, vid ett förslaget huvudansvar för styrning och förvaltning av alla statliga beredskapslager, samverkar och samarbetar nära regionernas och kommunernas verksamhets- och lagerspecifika kompetenser.

Det måste även etableras en rutin för regionerna att vid extraordinära händelser, med extremt kort varsel kunna få tillgång till beredskapslagret.

Kapitel 7: Försörjning under normala förhållanden

7.1.1 Krav på tillgång till förnödenheter finns i flera lagar

Region Örebro län bedömer det som motsägelsefullt att det i 5 kap. 1 § lagen om handel med läkemedel anges att vårdgivarens ansvar att organisera läkemedelsförsörjningen är begränsat till sjukhus. Detta då det här ställs krav på att regionen ska lagerhålla läkemedel för vård som regionen erbjuder enligt HSL och att detta ansvar inte är begränsat till vård som erbjuds på sjukhus. Det bör vara rimligt att i samband med denna utredning lämna förslag till lag om ändring i lagen (2009:366) om handel med läkemedel.

7.1.3 Vårdgivarnas ansvar för tillgång till förnödenheter

Utredningen föreslår att den befintliga bestämmelsen i 5 kap. 2 § HSL förtydligas så att det framgår att där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas den personal, de lokaler, de läkemedel, de blodprodukter, de medicintekniska produkter och den övriga utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges.

Region Örebro län bedömer att detta förslag behöver förtydligas och detta även i lagförslag och i författningskommentarer. En lämplig avgränsning kan vara att ange ”de sjukvårdsprodukter och den övriga utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges **inom verksamhetens uppdrag.**”

7.1.4 Krav på kommuner och regioner att ha utökad lagerhållning

Region Örebro län ser positivt på förslaget om lagringsskyldighet men anser det nödvändigt att Socialstyrelsen samverkar med regioner och kommuner i arbetet med att ta fram underlag om innehållet och omfattningen av den föreslagna lagringsskyldigheten.

För att regionerna ska kunna åläggas lagringsskyldighet avseende läkemedel för vård som vi erbjuder enligt HSL behöver definitionen av sjukhusapotek ändras från nuvarande definition: ”den funktion eller de aktiviteter som tillgodoser läkemedelsförsörjning till eller inom ett sjukhus” till ”den funktion eller de aktiviteter som tillgodoser läkemedelsförsörjningen till eller inom vårdgivaren”. Då omfattas även den allt större nära vård som vi alla går emot.

Region Örebro län ser ett behov av att tydliggöra definitionen av begreppet ”god vård” i föreslagen ny bestämmelse i 8 kap. HSL som anger att regionen ska lagerhålla sjukvårdsprodukter för god vård som regionen ska erbjuda enligt denna lag. Utan en tydlig definition finns stor risk för olika tolkningar avseende den omfattande skyldighet som åläggs regioner och kommuner gällande lagerhållning för en månads normalförbrukning. Vilka marginaler krävs gällande personal, resurser produkter etcetera (se sid 86)? Här är det nödvändigt att Socialstyrelsen samverkar med regioner och kommuner i arbetet med att ta fram underlag om innehållet och omfattningen av den föreslagna lagringsskyldigheten. Det bör också av kostnadseffektiva skäl vara möjligt för regionerna att lagerhålla hos en distributör och för kommunerna att

lagerhålla hos tredjepartslogistik, inköpscentraler, eller hos annan region eller kommun.

7.2 Öppenvårdsapotekens lagerhållning

Region Örebro län anser att definitionen av en rimlig tillgång till minst en månads förbrukning bör specificeras.

7.3 Ökad hemberedskap

Region Örebro län vill lyfta behovet av att vidare utreda eventuella följder av och risker förknippade med förslaget att kroniskt sjuka med en stabil läkemedelsbehandling bör ha tillgång till läkemedel och andra sjukvårdsprodukter för minst en månads förbrukning i hemmet, förutsatt att detta inte medför patientsäkerhetsrisker.

Kapitel 9: Lagerhållningsskyldighet

9.2.4 Regeringen föreskriver om vilka omsättningsbara sjukvårdsprodukter som ska omfattas

Region Örebro län bedömer att det vid framtagandet av förteckningar över sjukvårdsprodukter, för lagringsskyldigheten omfattande sex månaders förbrukning, är nödvändigt att innehållet utgår från de produkter aktuell region använder sig av i vardagen. Om produkterna ska utgöras av ett omsättningslager behöver regionerna och kommunerna också kunna använda dem utan att frånga regioners- och kommuners ordinarie upphandlingar och avtal.

Ett införande behöver också ske under rimlig tid för att inte riskera att en uppbyggnad av omsättningslager i själva verket skapar en brist på de produkter som omfattas av lagerhållningsskyldighet.

9.3.1 Läkemedel

Region Örebro län tillstyrker förslaget gällande lagerhållande av läkemedel. Region Örebro län ser det som centralt att dels tydliggöra finansieringsfrågan, dels upprätta ekonomisk kontrollstation för att säkerställa att staten kompenserar regionerna på korrekt sätt.

9.3.2 Sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel

Region Örebro län tillstyrker förslaget att regioner och kommuner ska vara skyldiga att lagerhålla medicintekniska produkter, personlig skyddsutrustning och livsmedel för speciella medicinska ändamål, men vill betona att regioner och kommuner ska kunna överlåta åt någon annan att utföra själva lagerhållningen. Region Örebro län ser det som centralt att dels tydliggöra finansieringsfrågan, dels upprätta ekonomisk kontrollstation för att säkerställa att staten kompenserar regionerna på korrekt sätt.

Kapitel 11: Metoder för att få mer sjukvårdsprodukter i Sverige

11.3 Operativa inköp

Region Örebro län ställer sig tveksam till förslaget att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att skapa en nationell funktion för inköp av sjukvårdsprodukter som säkerställer hälso- och sjukvårdens behov i händelse av kris eller krig. Förslaget är inte i linje med ansvarsprincipen. Denna kompetens och erfarenhet samt god kunskap om gällande regelverk och leverantörskontakter finns redan idag hos regioner och kommuner. Socialstyrelsen bör istället stödja regioner och kommuner i arbetet med att förbättra förmågan att göra inköp under kris och krig.

Kapitel 12: Effektivare användning av de sjukvårdsprodukter som finns i Sverige

12.3 Nationell lägesbild över tillgången på läkemedel och medicintekniska produkter

Region Örebro län tillstyrker förslaget att det ska införas ett system för att ta fram nationella lägesbilder över tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter i Sverige men reserverar sig mot att uppgiftsskyldighet för regioner också ska avse läkemedel som finns i läkemedelsförråd hos kommunerna. Viktigt är då att skyldigheter och ansvar för rapportering och lagerhållning även gäller privata vårdgivare som bedriver offentlig vård.

Reservationer gäller finansieringsfrågan (se mer i kap 16) och behovet av att utreda behov av säkerhetsskydd. Den aggregerade informationen som utgör den nationella lägesbilden torde innebära höga skyddsvärden, där vilka som ska ha tillgång till lägesbilden, hur rapporteringen ska ske och på vilken nivå uppgifterna eventuellt blir säkerhetsskyddsklassificerade, behöver utredas vidare. Det bör övervägas om Läke-medelsverket ska kunna ha tillgång till helhetsbilden i varje ögonblick eller om det ska byggas ett system där de kan begära in uppgifter vid särskilda tidpunkter/händelser.

Kapitel 13: Säkerställd distribution i kris och krig

13.3 Beredskapsapotek

Region Örebro län ser positivt på förslaget men vill betona vikten av att både regioner och kommuner är delaktiga i framtagandet av underlag för beslut om placeringar av beredskapsapoteken. Frågan om apotekens samhällsansvar behöver utredas vidare, inte minst utifrån ekonomiska aspekter.

Kapitel 16: Konsekvenser av utredningens förslag

Region Örebro län bedömer sammanfattningsvis att finansieringsförslagen i kapitel 16 är bra men vill betona vikten av att införa ekonomiska kontrollstationer för att säkerställa att korrekt ersättning har utbetalats via generella statsbidrag. Här är det centralt att tydliggöra innehållet i sexmånadersupplägget och att Socialstyrelsen jobbar nära med specifik expertkompetens i regioner och kommuner.

16.6.1 Krav på vården Sammantagna kostnader och konsekvenser för regionerna av ett grundläggande förmågekrav

Region Örebro län ser positivt på förslaget att tillämpa finansieringsprincipen utifrån att förslaget med en månads lagerhållning innebär att staten gör en ambitionshöjning. Region Örebro län ser det som helt nödvändigt med en ekonomisk kontrollstation några år efter reformens ikraftträdande för att säkerställa att staten kompenserar regioner och kommuner, via det generella statsbidraget, på en korrekt nivå.

16.6.2 Sammantagna kostnader och konsekvenser för kommunerna av en förstärkt patientnära beredskap

Region Örebro län ser positivt på förslaget om finansiering via det generella statsbidraget men ser det som helt nödvändigt med en ekonomisk kontrollstation några år efter reformens ikraftträdande för att säkerställa att staten kompenserar kommunerna, via det generella statsbidraget, på en korrekt nivå.

16.6.3 Ökad hemberedskap

Kostnader för ökad hemberedskap innebär ökade kostnader för regioner och allmänhet

Utredningen bedömer att för regionerna innebär en ökad hemberedskap, för en månads buffert, höjda kostnader med i genomsnitt 225 miljoner kronor per år för läkemedel och omkring 47 miljoner i genomsnitt per år för förbrukningsartiklar under de första fem åren. Region Örebro län vill här framhålla att staten i sin tur ersätter regionerna för deras kostnader i förmånssystemet på statsbudgeten genom anslaget 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna. En del förbrukningsartiklar ligger emellertid utanför förmånssystemet. Detta behöver staten hantera genom att kompensera regionerna genom reglering i den så kallade ”övrigheten” som är en del i bidraget för läkemedelsförmånerna.

16.7.1 Omsättningslagring av läkemedel enligt lag Kompensation genom prishöjning ger de bästa förutsättningarna

Region Örebro län ser det som nödvändigt att regionerna fullt ut kompenseras för dessa kostnader av staten via statsbidraget för läkemedelsförmånen.

Utredningen har inte redogjort för hur regionerna ska kompenseras av staten för företagens tillkommande lagerhållningskostnader för läkemedel som köps in av regionerna (se sid 1114). Det behöver säkerställas att regionerna även i detta fall

ersätts fullt ut av staten för de lagerhållningskostnader som företagen kompenserar sig för. Här bör finansieringsprincipen tillämpas och även omfattas av kontrollstationen.

16.7.2 Omsättningslagring av licensläkemedel enligt lag

Region Örebro län bedömer det inte som klarlagt vilka ekonomiska konsekvenser som uppstår för regionerna vad gäller licensläkemedel. Detta förutsätter att merkostnader för dessa läkemedel som uppstår för regionerna ersätts fullt ut av staten, vilket behöver fastställas i den kommande propositionen.

16.7.3 Omsättningslagring av läkemedel enligt avtal

Region Örebro län önskar större tydlighet vad förslaget att en myndighet får i uppgift att genomföra upphandlingar av särskilda omsättningslager för läkemedel i PV-systemet (periodens vara) kan få för ekonomiska konsekvenser för regionerna.

16.7.5 Omsättningslager av sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel

Ersättning

Region Örebro län stöder förslaget att de kostnader som uppstår ska bottenfinansieras enligt finansieringsprincipen. Det finns dock stora svårigheter med att bedöma korrektheten i uppskattade kostnader. Det är här som nämnts tidigare nödvändigt att inrätta en ekonomisk kontrollstation för att säkerställa att staten kompenserar regionerna och kommunerna, via det generella statsbidraget, på en korrekt nivå.

16.10.3 Nationell lägesbild

Finansiering

Region Örebro län ser positivt på förslaget att staten lämnar ekonomiskt stöd, investeringsstöd för uppbyggnad av rapporteringssystem och ersättning via det generella statsbidragssystemet för driften av berörda system. Detta då regioner och kommuner i många fall saknar system för lagerhantering vilket påverkar möjligheterna att rapportera information till Läkemedelsverket. Den statliga finansieringen av även detta nya åtagande för regionerna och kommunerna behöver ingå som en del i den föreslagna ekonomiska kontrollstationen. Utredningens beräkningsunderlag är förknippat med osäkerhetsfaktorer.

Kapitel 17: Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser med mera

Region Örebro län vill betona vikten av att förslagen arbetas igenom ordentligt och att ett införande också behöver ske under rimlig tid för att inte äventyra redan komplexa processer. En förutsättning för att detta ska bli bra är en tät dialog med regioner och kommuner som besitter de relevanta specifika kompetenserna. Planen bör anpassas efterhand för att alla regioner och kommuner ska klara anpassningen utifrån sina specifika förutsättningar.

Övriga synpunkter

Region Örebro län vill lyfta behovet av att tydliggöra ansvar och skyldigheter gällande lagerhållning och rapportering för privata vårdgivare som bedriver offentlig vård. Upphandlade vårdgivare måste rimligen själva ha lagerskyldigheter.

Region Örebro län vill även lyfta behovet av att i det fortsatta arbetet specificera vilka rekommendationer, riktlinjer och lagar som ska gälla för lagerhållning avseende andra kritiska beroenden som hälso- och sjukvården är beroende av för att kunna upprätthålla god vård respektive vård som inte kan anstå. Exempel på detta är livsmedel, diesel, gas, vatten och elektricitet.

Region Örebro län vill avslutningsvis betona vikten av att i vidare arbete och i slutbetänkandet säkerställa att alla erfarenheter av de senaste årens allvarliga händelser i fredstid inklusive pågående coronapandemi tas till vara.

För Region Örebro län

Andreas Svahn
Regionstyrelsens ordförande

Rickard Simonsson
Regiondirektör

En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården

Del 1

DEL BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM
HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS BEREDSKAP

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2021:19

En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården

Del 1

*Delbetänkande av Utredningen om
hälso- och sjukvårdens beredskap*

Stockholm 2021

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2021:19

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2021

ISBN 978-91-525-0057-6

ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Socialdepartementet Lena Hallengren

Regeringen beslutade den 9 augusti 2018 att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av hälso- och sjukvårdens beredskap inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap samt lämna förslag på hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera denna typ av händelser långsiktigt bör utvecklas (dir. 2018:77).

Genom tilläggsdirektiv beslutade regeringen den 14 november 2019 att utvidga utredningens uppdrag till att även omfatta åtgärder som behövs för att förebygga och hantera situationer med brist på läkemedel och hälso- och sjukvårdsmateriel under förhållanden då inte någon allvarlig händelse i övrigt påverkar försörjningen. Utredningen fick även i uppdrag att analysera vissa frågor om hanteringen av jodtabletter inom ramen för kärnenergiberedskapen. Utredningen fick också i uppdrag att genom en delredovisning den 1 april 2020 lämna underlag till inriktningen för hälso- och sjukvården inom civilt försvar. Samtidigt förlängdes tiden för uppdraget till den 30 september 2021 (dir. 2019:83).

Den 20 augusti 2020 beslutade regeringen ytterligare tilläggsdirektiv till utredningen. Uppdraget utvidgades till att bl.a. även beakta erfarenheter från utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Utredningen fick i uppdrag att senast den 1 april 2021 redovisa alla försörjningsrelaterade aspekter av uppdragen i de tre direktiven. Tiden för slutredovisning av uppdraget ändrades till den 28 februari 2022 (dir. 2020:84).

Den 29 augusti 2018 förordnades kammaråklagaren Åsa Kullgren som särskild utredare. Som sakkunniga förordnades den 10 maj 2019 ämnesrådet Mikael Alenius, Förvarsdepartementet, ämnesrådet Stefan Karlsson, Socialdepartementet, departementssekreteraren Jonathan Larkeus, Finansdepartementet, ämnesrådet Sverker Lönnerholm,

Finansdepartementet, ämnesrådet Zandra Milton, Socialdepartementet och departementssekreteraren Lina Törner, Justitiedepartementet.

Som experter i utredningen förordnades den 10 maj 2019 ordföranden Karin Båtelson, Läkarförbundet, seniora juristen Marit Carlsson, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, medicinalrådet Lennart Christiansson, Socialstyrelsen, juristen Emilia Freij, Polismyndigheten, projektledaren Erica Hagblom, Läkemedelsverket, översten Claes Ivgren, Försvarsmakten, vice förbundsordföranden Ann Johansson, Vårdförbundet, handläggaren Hasse Knutsson, Sveriges Kommuner och Regioner, enhetschefen Anette Richardson, Folkhälsomyndigheten, länsöverdirektören Johan von Sydow, Länsstyrelsen Stockholm, avdelningschefen Magnus Thyberg, Region Stockholm, och strategen Charlott Thyrén, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Den 27 augusti 2019 entledigades Lina Törner och samtidigt förordnades kanslirådet Maria Pereswetoff-Morath, Justitiedepartementet, som sakkunnig. Den 26 september 2019 entledigades Jonathan Larkeus och samtidigt förordnades departementssekreteraren Elin Sundberg, Finansdepartementet, som sakkunnig. Den 3 december 2019 förordnades som experter verksamhetschefen Åsa Hessel, Region Sörmland, samordnaren Eva Sahlén, Sveriges Kommuner och Regioner, samt kundansvarige Lars Wallén, E-hälsomyndigheten. Från den 1 februari 2020 entledigades Lennart Christiansson. Den 1 februari 2021 förordnades ställföreträdande krisberedskapschefen Taha Alexandersson, Socialstyrelsen, som expert.

Som sekreterare i utredningen anställdes apotekaren Fredrik Ax från den 1 januari 2019, juristen Ulrika Ternby från den 21 januari 2019, ämnesrådet Hans Hagelin från den 1 april 2019, beredskapssamordnaren Eva Bengtsson på 60 procent från den 1 maj 2019, f.d. medicinalrådet Lennart Christiansson på 20 procent från den 1 februari 2020, hälsoekonomen Emin Ekström från den 10 augusti 2020 och utredningschefen Jessica Bylund på 20 procent från den 17 augusti 2020.

Utredningen, som har antagit namnet Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap, lämnade den 1 april 2020 delbetänkandet *Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning* (SOU 2020:23). Utredningen överlämnar härmed delbetänkandet *En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården* SOU 2021:19.

Stockholm i mars 2021

Åsa Kullgren

/Fredrik Ax
Eva Bengtsson
Jessica Bylund
Lennart Christiansson
Emin Ekström
Hans Hagelin
Ulrika Ternby

Innehåll

Sammanfattning	25
Färdplan	43
Summary	45
1 Författningsförslag.....	65
1.1 Förslag till lag om lagerhållningsskyldighet för sjukvårdsprodukter	65
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:366) om handel med läkemedel.....	77
1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	82
1.4 Förslag till lag om ändring i läkemedelslagen (2015:315)	84
1.5 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	86
1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen	90
1.7 Förslag till förordning om ändring i förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.....	91
1.8 Förslag till förordning om ändring i förordning (2020:57) med instruktion för Läkemedelsverket	93

2	Utredningens uppdrag och arbete	95
3	Allmänt om krisberedskap och totalförsvaret inom hälso- och sjukvården	99
3.1	Termer och begrepp	99
3.2	Krisberedskap	101
3.2.1	Lokal nivå.....	105
3.2.2	Regional nivå	108
3.2.3	Nationell nivå	113
3.3	Katastrofmedicinsk beredskap.....	124
3.4	Smittskydd och internationella hälsohot	127
3.5	Risk- och sårbarhetsanalyser.....	129
3.5.1	Kommuners och regioners arbete med RSA	130
3.5.2	Statliga myndigheters arbete med RSA	131
3.5.3	Oklarheter avseende RSA-arbete i kommuner och regioner.....	132
3.5.4	Kontinuitetsshantering.....	133
3.6	Krisberedskapen omfattar hälso- och sjukvårdens behov av produkter och tjänster	134
3.7	Totalförsvaret.....	136
4	Allmänt om försörjning av sjukvårdsprodukter	145
4.1	Inledning	145
4.2	Globala händelser som riskerat påverka försörjningen i Sverige	159
4.3	Tillverkning.....	163
4.3.1	Tillverkning i Europa	166
4.3.2	Tillverkning i Sverige	168
4.3.3	Utredningens iakttagelser.....	173
4.4	Svensk import och export	174
4.4.1	Parallellhandel	176
4.4.2	Utredningens iakttagelser.....	177

4.5	Försäljning och distribution.....	178
4.5.1	Omfattning av försäljning av sjukvårdsprodukter i Sverige.....	182
4.5.2	Elektronisk handel är en central del i regionernas inköp	184
4.5.3	Försörjning av sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel till hälso- och sjukvården	186
4.5.4	Försörjning av läkemedel till hälso- och sjukvården	187
4.5.5	Försörjning av sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel till enskilda.....	193
4.5.6	Försörjning av läkemedel till enskilda.....	194
4.5.7	Försvarsmaktens försörjning av sjukvårdsprodukter.....	200
4.5.8	Utredningens iakttagelser	200
4.6	Produktion och distribution av blod	202
4.6.1	Samverkan i blodregioner.....	203
4.6.2	Blodproduktionen behöver ständigt upprätthållas.....	204
4.6.3	Utredningens iakttagelser	204
4.7	Viss ytterligare reglering av särskild betydelse för läkemedelsförsörjningen.....	205
4.7.1	Bestämmelser för upprätthållande av kvaliteten vid distribution och annan hantering	205
4.7.2	Säkerhetsdetaljer.....	206
4.7.3	Leverans- och tillhandahållandeskyldighet	208
4.7.4	Utredningens iakttagelser	213
4.8	Lagerhållning.....	213
4.8.1	Lager hos tillverkare	215
4.8.2	Lager hos distributörer.....	215
4.8.3	Lager i hälso- och sjukvården	217
4.8.4	Lager på öppenvårdsapotek	221
4.8.5	Enskilda patienter	223
4.8.6	Utredningens iakttagelser	225

4.9	Försörjningens beroende av IKT.....	225
4.9.1	Kvalitetskrav inom det systematiska informations- och cybersäkerhetsarbetet	227
4.9.2	NIS-direktivet	228
4.9.3	Utredningens iakttagelser.....	229
4.10	Myndigheter med uppgifter av betydelse för försörjningen av sjukvårdsprodukter	230
4.11	Information om och hantering av bristande tillgång på sjukvårdsprodukter.....	234
4.11.1	Arbete med restnoteringar avseende läkemedel inom EU.....	235
4.11.2	Arbete med restnoteringar av läkemedel i Sverige.....	237
4.11.3	Utredningens iakttagelser.....	239
4.12	Särskilda regler för försörjning vid fredstida kriser och höjd beredskap.....	240
4.12.1	Läkemedelslagstiftningen	240
4.12.2	Ransoneringslagen	241
4.12.3	Prisregleringslagen	242
4.12.4	Förfogandelagen.....	243
4.12.5	Förordningen (1992:390) om förberedelser för leverans av varor och tjänster	244
4.12.6	Krigshandelslagen	244
4.12.7	Lag om undanförsel och förstörelse	245
4.12.8	Utredningens iakttagelser.....	245
4.13	Nordisk utblick avseende läkemedelsförsörjning	246
4.13.1	Finland	247
4.13.2	Norge	249
4.13.3	Utredningens iakttagelser.....	254
5	Principer för en bättre försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården	257
5.1	Identifierade problem och sårbarheter.....	260
5.1.1	Sårbar infrastruktur.....	260
5.1.2	Restnoteringar och bristsituationer	262

5.1.3	Det saknas en överblick över vilka sjukvårdsprodukter som tillverkas och lagerhålls i Sverige.....	263
5.1.4	Tillverkningsresurserna kan användas bättre i kris.....	265
5.1.5	Frågor om beredskapslager hålls inte ihop	265
5.1.6	Befintliga leverans- och tillhandahållandeskyldigheter är inte tillräckliga.....	266
5.1.7	Oklarheter kring prioritering av sjukvårdsprodukter vid bristsituationer	267
5.1.8	Det saknas rättsliga förutsättningar att flytta läkemedel direkt mellan olika vårdgivare och olika apotek.....	268
5.1.9	Det behöver vara tydligt vad som gäller vid tillverkning, distribution, försäljning och användning av sjukvårdsprodukter i kris och krig	269
5.1.10	Brister i sjukvårdens läkemedelsförsörjning	271
5.1.11	Det finns ingen skyldighet att hålla öppenvårdsapotek öppna	272
5.1.12	Tillgången till produkter är beroende av fungerande distribution	273
5.1.13	Blodverksamheten	273
5.2	Olika metoder för att stärka försörjningsberedskap	274
5.3	Ett system för att stärka försörjningsberedskapen	276
5.3.1	Översikt över utredningens förslag för en stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården	279
5.3.2	Ett system för ökad lagerhållning.....	280
5.4	Mål för hälso- och sjukvården i fredstida kriser och krig... ..	283
5.4.1	Beredskapsarbetet och lagerhållningen behöver utgå från vilken vård som ska bedrivas ..	284
5.4.2	Det införs en bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen om vård vid fredstida kriser och krig	285

5.4.3	Ändrat bemyndigande att meddela föreskrifter om hälso- och sjukvård i krig	290
5.5	Övergripande ansvar för försörjningsberedskapen på hälso- och sjukvårdsområdet	292
5.5.1	Tidigare förslag om en ny myndighet för försörjningsberedskapen.....	293
5.5.2	Utredningens överväganden.....	294
6	Beredskapslagring för hälso- och sjukvårdsändamål	299
6.1	Allmänt om beredskapslagring	299
6.1.1	Hur kan beredskapslager organiseras?	300
6.2	Historiskt om beredskapslagring av sjukvårdsprodukter ..	303
6.3	Dagens beredskapslagring.....	308
6.3.1	Folkhälsomyndigheten	308
6.3.2	Socialstyrelsen	311
6.3.3	Strålsäkerhetsmyndigheten.....	314
6.3.4	Europeisk beredskapslagring inom rescEU.....	315
6.3.5	Utredningens iakttagelser.....	316
6.4	Statliga beredskapslager och samordningsfrågor.....	318
6.4.1	Analys av de nuvarande beredskapslagrens utformning.....	319
6.4.2	Fristående nationella lager av antibiotika	326
7	Försörjning under normala förhållanden	329
7.1	Grundläggande förmågekrav på vården.....	330
7.1.1	Krav på tillgång till förnödenheter finns i flera lagar.....	332
7.1.2	Lagerhållningen under normala förhållanden behöver stärkas	341
7.1.3	Vårdgivarnas ansvar för tillgång till förnödenheter förtydligas	343
7.1.4	Krav på kommuner och regioner att ha utökad lagerhållning.....	344
7.1.5	Tillsyn över försörjning av sjukvårdsprodukter..	350

7.2	Öppenvårdsapotekens lagerhållning	353
7.2.1	Det finns inga krav på apotekens lagerhållning i dag	353
7.2.2	Apoteken har en tillhandahållandeskyldighet.....	355
7.2.3	Apotekens nuvarande lagerhållning	356
7.2.4	TLV har mätt direktexpeditionsgraden på apotek	358
7.2.5	God apotekssed ställer krav på viss lagerhållning.....	360
7.2.6	Det behöver införas krav på apoteken att ha en viss lagerhållning.....	360
7.3	Ökad hemberedskap	362
7.3.1	Receptfria läkemedel och andra icke- förordnade sjukvårdsprodukter	367
7.3.2	Gällande rätt vid förskrivning av läkemedel, förbrukningsartiklar och andra sjukvårdsprodukter.....	368
7.3.3	Det saknas information om dagens uthämtningsmönster	370
7.3.4	Patientsäkerheten är viktig.....	371
7.3.5	Patienter med dosdispenserade läkemedel är särskilt sårbara.....	372
8	Allmänna utgångspunkter för ett förslag om lagerhållningsskyldighet av sjukvårdsprodukter	375
8.1	Grundläggande förutsättningar för en lagerhållningsskyldighet	375
8.2	Läkemedelsbranschens synpunkter på en lagringsskyldighet.....	376
8.3	Medicinteknikbranschens synpunkter.....	381
8.4	Lagerhållningen av sjukvårdsprodukter i Sverige behöver öka	382
8.5	Längre hållbarhet är att föredra.....	386
8.6	EU-gemensamma lager kan inte fullt ut tillgodose Sveriges behov	391

8.7	Det allmänna måste kunna förfoga över lagren	399
8.8	Avtal eller lagreglering	404
8.9	Lagerhållningens omfattning	414
8.10	Omsättningslager behöver kompletteras med flera möjligheter till lagerhållning och tillverkning	420
8.10.1	Förberedelser för att föra in produkter i den ordinarie försörjningskedjan	421
8.11	Parallellhandel med sjukvårdsprodukter	423
8.12	Utmaningar med lagerhållning av läkemedel	428
8.12.1	Medicinska gaser	428
8.12.2	Antidoter	432
8.12.3	Systemet med periodens vara.....	434
8.12.4	Tillverkning och försäljning av lagerberedningar och andra extemporeberedningar	444
8.12.5	Läkemedel som inte är godkända för försäljning	445
8.12.6	Regionernas inköp och upphandlingar av läkemedel för sjukvårdens behov.....	448
8.13	Utmaningar med lagerhållning av övriga sjukvårdsprodukter.....	461
8.13.1	Medicinska nutritionsprodukter	461
8.13.2	Varaktiga sjukvårdsprodukter	465
9	Lagerhållningsskyldighet	469
9.1	En ny lag om lagerhållning av sjukvårdsprodukter för fredstida kriser och krig	470
9.1.1	Övergripande avgränsningar av vad som ska lagras	473
9.2	Sjukvårdsprodukter som ska omsättas	477
9.2.1	Läkemedel.....	477
9.2.2	Godkända läkemedel och licensläkemedel som inte ska omfattas.....	480
9.2.3	Sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel.....	485

9.2.4	Regeringen föreskriver om vilka omsättningsbara sjukvårdsprodukter som ska omfattas	491
9.2.5	Vissa fall då lagerhållningsskyldigheten för en sjukvårdsprodukt ska upphöra.....	493
9.2.6	Vissa uttryck i lagen	495
9.3	Ansvar för lager som ska omsättas	497
9.3.1	Läkemedel	498
9.3.2	Sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel.....	506
9.3.3	Situationer då lagerhållningsskyldigheten upphör eller övergår på annan.....	511
9.3.4	Möjlighet att överlåta lagerhållning.....	512
9.4	Hur storleken på lagerhållningen ska fastställas	513
9.4.1	Historisk försäljning – en av utgångspunkterna för lagerhållningsskyldighet...	514
9.4.2	Föreskrifter om anpassningar av lagerhållningen till vårdbehov	530
9.5	Ytterligare bestämmelser vid lagerhållning av omsättningsbara sjukvårdsprodukter	534
9.5.1	Lagerhållning ska ske i Sverige i utrymmen som kan tillsynas.....	535
9.5.2	Sjukvårdsprodukter ska lagerhållas och användas i enlighet med vad som föreskrivits eller beslutats	535
9.5.3	Uppgiftsskyldighet och frågor om personuppgiftsbehandling	536
9.6	Dispenser.....	539
9.7	Statliga säkerhetslager för sjukvårdsprodukter	545
9.7.1	Ansvar för statliga säkerhetslager samlas hos en myndighet.....	546
9.7.2	Anpassning av lagerhållningen.....	550
9.7.3	Kontroll av lagerhållningen.....	560
9.8	Användning av lagerhållna produkter och återuppbyggnad av lager	561
9.8.1	Användning av produkter som omsättningslagras	562

9.8.2	Användning av produkter i statliga säkerhetslager	566
9.8.3	Produkter ska i vissa fall inte få föras ut ur Sverige.....	572
9.8.4	Återuppbyggnad av lager och bemyndiganden ...	574
9.9	Tillsyn och sanktioner.....	575
9.9.1	Tillsyn	576
9.9.2	Läkemedelsverket ska i vissa fall få besluta om sanktionsavgift	579
9.9.3	Sanktionsavgiftens storlek.....	585
9.9.4	Frågor om hur avgiften ska bestämmas i det enskilda fallet.....	587
9.9.5	Situationer då sanktionsavgift inte får beslutas...	590
9.9.6	Frågor om betalning och verkställighet m.m.	593
9.10	Sekretess, handläggning och överklaganden	595
9.10.1	Sekretess	595
9.10.2	Handläggning och överklaganden.....	600
9.11	Lagerhållning av sjukvårdsprodukter enligt avtal.....	602
9.11.1	En avtalslösning anpassad till PV-systemet.....	603
9.11.2	En statlig myndighet bör ansvara för systemet...	616
9.12	Förvaltning av vilka sjukvårdsprodukter som bör omfattas av en försörjningsberedskap.....	619
9.12.1	Förvaltning av lista för sjukvårdsprodukter	620
9.12.2	Utredningens lista över läkemedel som kan omfattas av lagerhållningsskyldighet	628
9.12.3	Omfattning på lagerhållning	639

DEL 2

10	Tillverkningsberedskap	641
10.1	Utgångspunkter för tillverkningsberedskap.....	642
10.2	Europeiskt och nordiskt samarbete kring tillverkningsberedskap	645
10.2.1	Europeisk tillverkningsberedskap	646
10.2.2	Nordisk tillverkningsberedskap för sjukvårdsprodukter	647

10.3	Tillverkningskapacitet kan tillskapas på olika sätt	651
10.3.1	Tillverkning och försäljning av läkemedel – huvudregler och undantag.....	656
10.4	Kartläggning av världens behov som utgångspunkt för planeringen av tillverkningsberedskap.....	658
10.5	Kartläggning av basindustri.....	662
10.6	Företagsplanläggning och K-företag	669
10.7	Beredskap för tillverkning av läkemedel.....	674
10.7.1	Socialstyrelsen bör teckna avtal om tillverkning av läkemedel	674
10.7.2	Särskilt om tillverkning av vacciner.....	680
10.7.3	Särskilt om moderna terapier.....	684
10.7.4	APL bör kunna upprätthålla verksamheten i fredstida kriser och krig.....	686
10.7.5	Avtal om beredskapstillverkning av extemporeläkemedel	692
10.7.6	Finansieringsmodeller	695
10.8	Tillverkning av medicintekniska produkter och personlig skyddsutrustning.....	696
10.8.1	Varaktig utrustning	696
10.8.2	Sjukvårdsprodukter av förbrukningskaraktär	698
10.8.3	Omställning av produktion.....	699
10.8.4	Stöd för omställning av produktion	702
10.8.5	Upprätthållande av produktsäkerhet genom CE-märkning.....	706
10.9	Tillverkning av blodkomponenter och relaterade produkter.....	716
10.10	Lärosäten kan också bedriva viss tillverkning	718
11	Metoder för att få mer sjukvårdsprodukter i Sverige.....	721
11.1	Internationell handel.....	721
11.1.1	Översyn av internationella avtal	728
11.2	Stärkt förmåga till handläggning av handelsrelaterade frågor för läkemedel och medicintekniska produkter	729

11.3	Operativt inköp	732
11.3.1	Staten, regioner och kommuner genomför inköp i vardagen	732
11.3.2	Kommunala, privata, regionala och statliga aktörer behöver få tillgång till sjukvårdsprodukter	740
11.3.3	Erfarenheter av inköp av sjukvårdsprodukter under covid-19.....	742
11.3.4	Utgångspunkter för samordning av inköp i kris och krig.....	746
11.3.5	Statlig inköpsfunktion för nationellt samordnade inköp	747
11.4	EU-gemensamma upphandlingar	762
11.5	Exportpåverkande åtgärder	763
12	Effektivare användning av de sjukvårdsprodukter som finns i Sverige	769
12.1	Tillfälliga uppdrag under covid-19 – Omvärldsbevakning, behovsinventering, inköp och omfördelning.....	771
12.2	Det behövs en utpekad aktör med ansvar för omvärldsbevakning.....	774
12.2.1	Myndigheternas nuvarande uppgifter avseende tillgång till läkemedel och sjukvårdsmateriel.....	777
12.2.2	Det behövs en nationell funktion för omvärldsbevakning av tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter.....	781
12.2.3	Information i omvärldsbevakningen behöver kunna skyddas av sekretess, men även delas med relevanta aktörer.....	784
12.2.4	Det behöver finnas sanktioner mot företag som inte anmäler brister angående läkemedel	785
12.3	Nationell lägesbild över tillgången på läkemedel och medicintekniska produkter	789
12.3.1	Information om tillgång till läkemedel i befintliga system.....	792

12.3.2	Information om tillgång till medicintekniska produkter i befintliga system	798
12.3.3	Behov av nationell lägesbild under covid-19.....	800
12.3.4	System för nationella lägesbilder över tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter	803
12.4	Åtgärder för fördelning av sjukvårdsprodukter genom ransonering och omfördelning.....	818
12.4.1	Ransoneringslagen.....	822
12.4.2	Styrning genom rekommendationer	826
12.4.3	Begränsning av tillgång till läkemedel och sjukvårdsprodukter för enskilda via öppenvårdsapotek.....	828
12.4.4	Begränsning av tillgång till läkemedel och sjukvårdsprodukter i sjukvården	837
12.4.5	Begränsning av tillgången på läkemedel via partihandeln	839
12.4.6	Regeringen och Läkemedelsverket har vissa möjligheter att besluta om ransonering i lagstiftningen för läkemedel och medicinteknik	842
12.4.7	Möjlighet att genom försäljning omfördela läkemedel hos apotek och sjukvård	843
12.4.8	Möjlighet att genom försäljning omfördela sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel	850
12.4.9	Nationellt mandat att omfördela resurser inom hälso- och sjukvårdssektorn vid framtida kriser och höjd beredskap.....	852
12.5	Övriga åtgärder	856
12.5.1	Förfogande.....	856
12.5.2	Prisreglering.....	857
12.5.3	Företagsplanläggning och undanförsel	858
12.5.4	Användning av sjukvårdsprodukter med kort hållbarhetstid	860
12.5.5	Reprocessing av medicintekniska produkter ur ett beredskapsperspektiv	862
12.5.6	Regionernas ansvar för hela sjukvårdens försörjning	869

13	Säkerställd distribution i kris och krig.....	873
13.1	Utredningens uppdrag	874
13.2	Omregleringen av apoteksmarknaden – konsekvenser för beredskapen	874
13.2.1	Apotekets roll i totalförsvaret före omregleringen.....	875
13.2.2	Omregleringen av apoteksmarknaden	882
13.2.3	Regionerna fick ett större ansvar för läkemedelsförsörjningen.....	885
13.2.4	Apoteket och APL fick särskilda uppdrag	889
13.2.5	Utredningens iakttagelser.....	891
13.3	Beredskapsapotek	894
13.3.1	Tillgång till läkemedel via öppenvårdsapotek vid kris och krig bör säkerställas genom beredskapsapotek	894
13.3.2	Beredskapsapotekens uppgifter och förmåga.....	904
13.3.3	Hur ska beredskapsapoteken utses?	919
13.3.4	Var i landet bör det finnas beredskapsapotek?	952
13.3.5	Upprätthållande av handel kan kräva ytterligare åtgärder	954
13.4	Robust distribution	955
13.4.1	Partihandlarnas leveransskyldighet utökas.....	956
13.4.2	Krav på robust distribution	960
14	Jodtabletter inom kärnenergiBEREDSKAPEN.....	971
14.1	Jodtabletter i kärnenergiBEREDSKAPEN från år 1980 till i dag.....	972
14.1.1	Nuvarande ordning för inköp och distribution ..	974
14.1.2	Finansiering	974
14.1.3	Kommande förändringar på området.....	975
14.2	Vissa problem i hanteringen av jodtabletter	978
14.3	Framtida lagerhållning och distribution av jodtabletter	985
14.3.1	Förhandsutdelning av jodtabletter	986
14.3.2	Kompletterings- och extrautdelning av jodtabletter.....	989

14.3.3	Vidareutdelning av jodtabletter i Sverige	992
14.3.4	Länsstyrelsen ska rekommendera intag av jodtabletter i Sverige	993
14.3.5	En framtida ordning för upphandling och lagerhållning av jodtabletter.....	995
14.3.6	Konsekvenser av utredningens förslag.....	998
15	Förslagets förenlighet med grundlag och EU-rätt m.m.	1003
15.1	Förslaget till en ny lag om lagerhållningsskyldighet för sjukvårdsprodukter	1003
15.1.1	Förslagets förenlighet med EU-rätten.....	1012
15.1.2	Förslagets förenlighet med regeringsformen och Europakonventionen.....	1017
15.2	Förslag om utökad samhällsuppdrag till APL	1019
15.3	Förslag om samhällsuppdrag till RISE	1021
15.4	Förslagen om beredskapsapotek.....	1023
15.5	Dynamiska och statiska hänvisningar.....	1026
16	Konsekvenser av utredningens förslag	1029
16.1	Kostnader för brister i dagens försörjningsystem – utredningens nollalternativ.....	1030
16.1.1	Kostnader för restnoteringar av läkemedel.....	1031
16.1.2	Kostnader när leveranser av sjukvårdsprodukter uteblir.....	1040
16.1.3	Kostnader för kassation	1042
16.2	Finansiering av hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap	1044
16.2.1	Finansieringsansvaret för krisberedskapen är otydligt.....	1047
16.2.2	Regeringens nuvarande syn på finansiering	1052
16.2.3	Utredningens uppdrag omfattar försörjning för både kris och krig.....	1053

16.2.4	Utredningens bedömning hur försörjningsberedskapen i hälso- och sjukvården kan finansieras	1055
16.3	Allmänt om kostnader förknippade med lagerhållning av varor	1057
16.3.1	Termer och begrepp	1057
16.3.2	Tillskapande av lager kräver olika former av aktiviteter	1059
16.3.3	Lager är normalt en tillgång	1060
16.3.4	Beräkning av kostnader för utökad lagring	1062
16.3.5	Redovisning av kostnader för lagerhållning	1063
16.3.6	Sambandet mellan utgifter, kostnader och bidrag i det offentliga systemet	1063
16.3.7	Uppbyggnad av tabeller	1066
16.4	Konsekvenser av ett samlat statligt ansvar för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet	1067
16.5	Konsekvenser av ett mål för hälso- och sjukvården i fredstida kriser och krig	1069
16.6	Konsekvenser av grundläggande förmågekrav på vård, apotek och enskilda	1070
16.6.1	Krav på vården	1070
16.6.2	Krav på öppenvårdsapoteken	1091
16.6.3	Ökad hemberedskap	1092
16.7	Konsekvenser av en lagerhållningsskyldighet	1099
16.7.1	Omsättningslagring av läkemedel enligt lag	1099
16.7.2	Omsättningslagring av licensläkemedel enligt lag	1115
16.7.3	Omsättningslagring av läkemedel enligt avtal	1117
16.7.4	Särskilt om konsekvenser för parallellhandeln	1121
16.7.5	Omsättningslager av sjukvårdsprodukter som inte är läkemedel	1123
16.7.6	Statliga säkerhetslager	1129
16.7.7	En förvaltningsmodell för lagerhållning	1136
16.7.8	Övriga konsekvenser av förslaget	1139

16.8	Konsekvenser av en tillverkningsberedskap.....	1141
16.8.1	Kartläggning av vårdens behov och företagens förmåga.....	1142
16.8.2	APL bör kunna upprätthålla verksamheten i kris och krig	1144
16.8.3	Kostnader för beredskapstillverkning av sjukvårdsprodukter	1146
16.8.4	Förmåga till omställning av produktion och certifiering.....	1149
16.9	Konsekvenser av metoder att få mer läkemedel i Sverige.	1153
16.10	Konsekvenser av förslag om effektivare användning av de produkter som finns i Sverige.....	1155
16.10.1	Omvärldsbevakning.....	1155
16.10.2	Sanktioner mot företag som inte anmäler läkemedelsbrister	1156
16.10.3	Nationell lägesbild.....	1157
16.10.4	Nationellt mandat att omfördela resurser inom hälso- och sjukvårdssektorn vid frestdida kriser och höjd beredskap.....	1170
16.11	Konsekvenser av förslag kring säkerställd distribution i kris och krig.....	1171
16.11.1	Beredskapsapotek	1171
16.11.2	Partihandelns leveransskyldighet utökas	1177
16.11.3	Robust distribution	1178
16.12	Konsekvenser av förslag kring jodtabletter inom kärnenergiBEREDSKAPEN	1179
16.13	Övriga av konsekvenser och vissa sammanställningar av kostnader.....	1182
16.13.1	Konsekvenser för staten.....	1182
16.13.2	Konsekvenser för kommuner och regioner	1190
16.13.3	Konsekvenser för företagen.....	1196
16.13.4	Konsekvenser för miljön.....	1203
16.13.5	Konsekvenser för patienterna.....	1206
16.13.6	Jämställdhet mellan kvinnor och män	1207
16.13.7	Konsekvenser för barn	1208
16.13.8	Samhällsekonomiska konsekvenser.....	1209

16.13.9	Sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet	1211
16.13.10	Fördelningspolitiska effekter	1212
16.13.11	Konsekvenser för brottsligheten.....	1212
16.13.12	Konsekvenser för domstolarna	1212
16.14	Sammanställning av kostnader och finansieringsförslag ...	1213
17	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser m.m.	1227
17.1	Förslaget till lag om lagerhållningsskyldighet för sjukvårdsprodukter.....	1227
17.2	Övriga lagförslag.....	1231
18	Författningskommentar	1233
18.1	Förslag till lag om lagerhållningsskyldighet för sjukvårdsprodukter.....	1233
18.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:366) om handel med läkemedel.....	1277
18.3	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	1281
18.4	Förslag till lag om ändring i läkemedelslagen (2015:315) .	1283
18.5	Förslag till ändringar i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	1285
	Särskilt yttrande.....	1291
	Bilagor	
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2018:77.....	1293
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2019:83.....	1333
Bilaga 3	Kommittédirektiv 2020:84.....	1337
Bilaga 4	Utredningens referensgrupp.....	1345

Sammanfattning

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap har i uppdrag att göra en översyn av hälso- och sjukvårdens beredskap inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap samt lämna förslag på hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera denna typ av händelser långsiktigt bör utvecklas. Utredningen ska också överväga åtgärder för att förebygga och hantera situationer med brist på hälso- och sjukvårdsmaterial samt läkemedel när inte någon allvarlig händelse påverkar försörjningen. I detta delbetänkande redovisar utredningen de aspekter av utredningens uppdrag som berör försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet. Det omfattar hälso- och sjukvårdens försörjning av läkemedel och sjukvårdsmateriel i vardagen, vid allvarliga händelser i fredstid och vid höjd beredskap och krig.

Sjukvårdsprodukter betecknar en mängd olika produkter

Hälso- och sjukvården har behov av en mängd olika typer produkter och tjänster för att fungera. Det är produkter som andningsskydd, läkemedel, näringsdrycker, pacemakers och suturer men även exempelvis vatten, toalettpapper och ljuskällor. Många av de mest centrala produkterna för utförandet av vård tillhör särskilda kategorier som också är noga reglerade, det handlar framför allt om läkemedel, medicintekniska produkter, personlig skyddsutrustning och livsmedel för speciella medicinska ändamål. Utredningen har valt att benämna dessa särskilda kategorier sjukvårdsprodukter. Det är dessa produkter utredningen kopplar till uppdraget om försörjning med sjukvårdsmateriel och läkemedel.

Hälso- och sjukvården har också ett stort behov av olika tjänster. Många av dessa har tydlig koppling till försörjning. Utredningen har utifrån uppdraget fokuserat på sådana tjänster som har betydelse för försörjningen av sjukvårdsprodukter även om det är tydligt att det

finns ett stort behov av att i vården även trygga försörjningen av andra produkter och tjänster. Utredningen hoppas att även de som arbetar med dessa områden ska kunna finna viss vägledning i betänkandet.

Tillgång till sjukvårdsprodukter är nödvändigt för att kunna bedriva vård

Tillgången till sjukvårdsprodukter är av central betydelse för en fungerande hälso- och sjukvård. Viss vård, även livräddande sådan, kan i nödfall bedrivas under mycket primitiva förhållanden men det förutsätter tillgång till personal och nödvändiga sjukvårdsprodukter. Bristande tillgång till sådana produkter utgör ett reellt hot mot människors liv och hälsa.

Det finns brister i dagens försörjning

Utveckling, tillverkning och distribution av produkter har under årtionden genomgått en förändring som innebär att vi i dag har ett stort beroende till globala värdekedjor. Detta, tillsammans med ett effektivitetstänk som i stort innebär att verksamheterna inte ska ha mer i lager än vad som behövs till nästa leverans, har skapat sårbarheter i försörjningen. Hälso- och sjukvårdens förmåga att motstå störningar i försörjningsflödena är därmed begränsade. Om motståndskraften mot sådana störningar brister redan i vardagen innebär det också en sämre förmåga att hantera de utmaningar som kommer av fredstida kriser eller krig. Det bör därför vidtas åtgärder för att motverka detta.

Krisberedskapen bygger på ansvarsprincipen

Krisberedskap bygger på samhällets ordinarie verksamhet och är förmågan att genom planering, utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer. Exakt vad en kris är kan vara svårt att definiera och det kan vara olika för olika aktörer. Krisberedskapssystemet ryms inom ordinarie förvaltningsstruktur. Det finns i Sverige ingen ”krislag” som reglerar besluts-

fattandet på nationell nivå. Detta har blivit särskilt tydligt under hanteringen av utbrottet av covid-19 då det i vissa avseenden varit svårt att finna stöd i gällande lagstiftning för olika åtgärder som behövt vidtas med anledning av den pågående pandemin.

Förmågan till försörjning behöver öka

Säkerställandet av nödvändig försörjning av sjukvårdsprodukter är avgörande för att upprätthålla förmågan inom sjukvården i vardag, kris och krig. Tillgången till sjukvårdsprodukter behöver därför öka för att skapa uthållighet över tid. Planering och åtgärder som vidtas för hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap måste utföras med utgångspunkt i den vård som ska bedrivas vid fredstida kriser och i krig. Sådana åtgärder behöver även inkludera planering för smitta och hälsohot. För att uppnå målsättningen om säkerställd försörjning krävs bland annat utökad lagerhållning av sjukvårdsprodukter i Sverige.

Regeringen konstaterar i totalförsvarspropositionen att ett nationellt sammanhållet system för lagerhållning av läkemedel och sjukvårdsmateriel i Sverige för fredstida kriser och krig behöver tas fram. Sådan lagerhållning lämpar sig av effektivitetsskäl bäst nära slutanvändarna, i den ordinarie logistikkedjan. Ansvaret för sådan lagerhållning bör därför vila på de ordinarie aktörerna. Regionerna har enligt gällande lagstiftning ansvar för att det finns läkemedel och annan nödvändig utrustning för den vård de ska bedriva. Det behöver därför finnas en viss lagerhållning av sådana förnödenheter i regionerna för att minska sårbarheten i vardagen. Vissa regioner har redan påbörjat arbete med att se över sin lagerhållning. Det behöver också finnas utökade lager i andra delar av försörjningskedjan.

En målsättning för hälso- och sjukvården i kris och krig

Hälso- och sjukvårdslagens bestämmelser gäller även i kris och krig. För att skapa en tydlig målbild för planering och utförande av vård i kris och krig anser utredningen att det ska införas en ny bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen som anger en målsättning för hälso- och sjukvården i fredstida kriser och i krig. Där ska anges att vid fredstida kriser och i krig ska hälso- och sjukvården ha kapacitet att utföra sådan vård som inte kan anstå. Det bemyndigande som finns i hälso-

och sjukvårdslagen för regeringen att föreskriva om hälso- och sjukvården i krig förändras så att regeringen även kan bemyndiga Socialstyrelsen att meddela sådana föreskrifter. En tydlig målbild har stor betydelse för planering och inriktning av den vård som ska bedrivas i kriser och krig. Förslaget innebär att Socialstyrelsen på ett tydligare sätt kan samordna hälso- och sjukvårdens förberedelser inför höjd beredskap och krig. Det ger också stöd för myndigheten att skapa bättre vägledningar som stöd för regionernas planering. Ett sådant exempel är uppdaterade vägledningar för vårdprinciper i kris och krig.

Socialstyrelsen ska ha det statliga ansvaret för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvården

Det finns ett tydligt behov av att hålla ihop frågor som rör hälso- och sjukvårdens planering för att säkerställa tillgången till sjukvårdsprodukter. Vilka produkter som behöver finnas måste ta sin utgångspunkt i den vård som ska bedrivas. Utredningen anser därför att Socialstyrelsen ska få det statliga ansvaret för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet. Utredningen föreslår en ändring av myndighetens instruktion där den uppgift myndigheten har i dag att på regeringens uppdrag samordna förberedelserna för försörjningen med läkemedel och sjukvårdsmateriel inför höjd beredskap och för att upprätthålla en katastrofmedicinsk beredskap görs om till en löpande uppgift.

Försörjningsberedskapen skapas med hjälp av flera olika verktyg, men ska utgå från vilken vård som ska kunna bedrivas

En stärkt försörjningsberedskap inom hälso- och sjukvården skapas genom tillgång till flera olika verktyg. Utredningen utgår från tre principer i arbetet med att stärka försörjningsberedskapen. Det behöver finnas mer sjukvårdsprodukter i Sverige, ett effektivare resursutnyttjande av de sjukvårdsprodukter vi har och en säkerställd distribution av dessa. Inom ramen för försörjningssystemet är lagerhållning i Sverige ett viktigt verktyg för tillgången till större volymer av sjukvårdsprodukter och därmed möjligheten att köpa tid att med hjälp av andra verktyg under kris och krig mer långsiktigt säkerställa tillgången till sjukvårdsprodukter. Lagerhållningen ska utgå ifrån den

ovan angivna målsättningen som förs in i hälso- och sjukvårdslagen att hälso- och sjukvården i fredstida kriser och krig ska ha kapacitet att utföra sådan vård som inte kan anstå.

Utredningen föreslår ett system för ökad lagerhållning

Utredningen har redan i det tidigare delbetänkandet SOU 2020:23 föreslagit ett system för lagerhållning av sjukvårdsprodukter i Sverige indelat i fyra nivåer. Utredningen föreslår i detta delbetänkande ett genomförande av ett sådant system. Systemet vilar på att det i grunden finns en robust försörjning och lagerhållning i vardagen som bygger på sjukvårdshuvudmännens, öppenvårdsapotekens och patienternas eget ansvar att säkerställa en viss tillgång till sådana sjukvårdsprodukter man har behov av.

Utöver detta ser utredningen behov av en utökad lagerhållning av vissa sjukvårdsprodukter som krävs för sådan vård som inte kan anstå. Denna bör utformas som en lagerhållningsskyldighet reglerad i lag. En sådan lagerhållning bör ske genom omsättningslagring nära slutanvändarna i den ordinarie logistikkedjan. Utredningen ser dessutom ett visst behov av lagerhållning i statliga säkerhetslager för sådana produkter som inte kan omsättas i vardagen. Det handlar i huvudsak om sådana produkter som normalt inte används eller som i vissa situationer behövs i så stor mängd att de inte kan omsättas.

Utredningen ser också ett behov av att skapa en tillverkningsberedskap för vissa produkter eller produktkategorier. Det kan både handla om att tillförsäkra sig leveranser av sådana varor som tillverkas i Sverige i vardagen, men även att ställa om produktionen för tillverkning av vissa produkter eller produktgrupper. Sjukvårdsprodukter omfattas av många olika regelverk för att säkerställa patientsäkerheten och därför är det viktigt att sådan produktion så långt det är möjligt förbereds och att de stödprocesser som krävs finns på plats.

Förtydligade av krav på alla vårdgivare och huvudmän att ha tillgång till förnödenheter

Utredningen har bl.a. i uppdrag att överväga och analysera vilka åtgärder som behövs för att förebygga och hantera situationer med brist på hälso- och sjukvårdsmaterial under förhållanden då inte någon

allvarlig händelse i övrigt påverkar försörjningen. Under hösten 2019 uppstod problem med hälso- och sjukvårdens materialförsörjning i fem regioner i samband med att en ny leverantör, som hade upphandlats av regionerna gemensamt, övertog ansvaret för leveranser av förbrukningsmaterial. Den omfattande materialbristen medförde snabbt konsekvenser för vården. Motsvarande sårbarhet i hälso- och sjukvårdens försörjning av sjukvårdsprodukter har framkommit under utbrottet av covid-19. För att minska sårbarheten i hälso- och sjukvårdens försörjning av sjukvårdsprodukter och stärka förmågan att hantera störningar i försörjningskedjan behövs en grundläggande lagerhållning av sjukvårdsprodukter. Den grundläggande lagerhållningen är också grunden till hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera fredstida kriser och höjd beredskap.

Det finns redan i dag ett krav i 5 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen som gäller för alla vårdgivare som anger att där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas de lokaler, den personal och den utrustning som krävs för att bedriva god vård. Utredningen föreslår att den bestämmelsen förtydligas så att det framgår att med utrustning avses de läkemedel, det blod, den sjukvårdsmateriel eller den övriga utrustning som behövs för att bedriva god vård.

Därutöver föreslås att det i hälso- och sjukvårdslagen införs krav på kommuner och regioner i egenskap av huvudmän för hälso- och sjukvården att ha en utökad lagerhållning av i stort sett alla kategorier av sjukvårdsprodukter som används i verksamheten till vardags. Vad som ska lagerhållas och hur mycket får bestämmas av regeringen. Utredningen föreslår att omfattningen av denna lagerhållningsskyldighet inte får överstiga en månads normalförbrukning inom kommunens respektive regionens ansvarsområde. Denna skyldighet hindrar dock inte regioner och kommuner från att ha en lagerhållning som överstiger en månad. I lagerhållningen omfattas även den förbrukning som sker inom ramen för sådan offentligfinansierad vård som kommunen eller regionen genom avtal har överlåtit till privata aktörer. Staten ska ersätta kommuner och regioner för större delen av sådan lagerhållning.

Nytt krav på apotekens lagerhållning

En stor del av alla läkemedelsbehandlingar sker med receptförskrivna läkemedel som konsumenterna hämtar ut på apotek. Även vissa sjukvårdsprodukter i form av förbrukningsartiklar för egenkontroll, administrering av läkemedel och stomiprodukter samt vissa livsmedel för speciella medicinska ändamål förskrivs och tillhandahålls via öppenvårdsapotek. Det finns i dag inga bestämmelser om att öppenvårdsapotek ska ha någon viss lagerhållning. Det finns ett krav på apoteken att beställa hem receptförskrivna läkemedel och förbrukningsartiklar som efterfrågas av konsumenten, men inget krav på att ha dem i lager. Det finns ett så stort antal sjukvårdsprodukter på marknaden att det är orimligt att kräva att apoteken ska ha alla produkter i lager. Utredningen bedömer ändå att det är viktigt att apoteken har lokala lager för att minska sårbarheten i försörjningskedjan. Därför föreslås att apotekens grunduppdrag i lagen om handel med läkemedel ändras så att det även framgår att apotekens lagerhållning ska anpassas utifrån konsumenternas behov på den marknad som öppenvårdsapoteket verkar på så att så många kunder som möjligt ska kunna expedieras direkt.

Hemberedskap

Regeringen har i prop. 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 angett att enskilda individer som inte har ett omedelbart hjälpbehov vid en allvarlig händelse och som har förutsättningar och resurser att klara sig själva bör kunna ta ansvar för den egna försörjningen under en veckas tid och i solidaritet och samarbete med andra bistå varandra i den utsträckning det är möjligt. Även MSB har framhållit vikten av en god hemberedskap för att allmänheten ska kunna klara en viss tid av samhällsstörningar utan stöd från samhället. Utredningen anser att en viss hemberedskap är viktig även på hälso- och sjukvårdsområdet. Det innebär bl.a. att personer som står på en stabil läkemedelsbehandling bör hämta ut förskrivna läkemedel från apotek i god tid innan den förpackning som finns hemma tar slut. Inom ramen för nuvarande regelverk bedömer utredningen därför att kroniskt sjuka personer med en stabil läkemedelsbehandling bör ha tillgång till läkemedel för minst en månads förbrukning i hemmet, förutsatt att detta inte medför patientsäkerhetsrisker. Motsvarande bör gälla för andra sjukvårdsprodukter inklusive sådana receptfria läkemedel som patien-

ten behöver för egen behandling. Skriftlig information med rekommendationer om detta bör lämnas av hälso- och sjukvården till sådana patienter vid förskrivningstillfället samt av öppenvårdsapotek. Det bör också ingå som en del av informationen om hemberedskap från MSB. Utredningen anser att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att i samråd med Läkemedelsverket, TLV och MSB utforma sådan information.

En lag om lagerhållningsskyldighet

För att åstadkomma en utökad lagerhållning av sådana sjukvårdsprodukter som krävs i kris och krig för sådan vård som inte kan anstå föreslår utredningen en ny lag om lagerhållningsskyldighet. Lagen innebär att innehavare av tillstånd till försäljning av läkemedel samt de som importerar eller säljer licensläkemedel till apotek ska omfattas av en skyldighet att i Sverige ha en viss angiven lagerhållning. Vidare innehåller lagen en skyldighet för kommuner och regioner att säkerställa att det i Sverige lagerhålls andra sjukvårdsprodukter för sådan vård. Utredningen har föreslagit att lagerhållningen i grunden ska motsvara en nivå som motsvarar sex månaders normalomsättning men att regeringen ska kunna föreskriva om särskilda mängder för vissa produktområden. Utredningen anser att staten ska ersätta kommuner, regioner och berörda privata aktörer för sådana kostnader som lagerhållningen i form av omsättningslager är förknippad med.

Utredningen anser att det är regeringen som ska förfoga över lagren och bestämma om dess användning. Utredningen föreslår att Läkemedelsverket ska få fatta beslut om användning av enstaka produkter från sådana lager för att skydda liv och hälsa i vardagen.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att i samråd med övriga berörda aktörer, framför allt kommuner, regioner, Läkemedelsverket och Försvarmakten, ta fram sådana underlag som krävs för att regeringen ska kunna besluta om vilka sjukvårdsprodukter som ska lagerhållas. I ett sådant uppdrag ska också ingå att löpande bedöma om omfattningen av sortimentet bör ändras med hänsyn till Sveriges behov av beredskap eller den medicinska utvecklingen.

Genom denna lagstiftning anser utredningen att Sveriges beredskap vad avser sjukvårdsprodukter inför kris och krig kraftigt förbättras. Genom att lagerhållningen i huvudsak ordnas som en omsättnings-

lagring i den ordinarie försörjningskedjan minimeras riskerna för kassation och möjliggör att lagerhållningen kan anpassas efter den medicinska utvecklingen.

Inrättande av statliga säkerhetslager

Lagen om lagerhållningsskyldighet innehåller också bestämmelser om statliga säkerhetslager och att staten ska inrätta sådana lager för produkter som inte kan omsättas. Utredningen har analyserat dagens beredskapslagerhållning och kan konstatera att den baseras på ett flertal särskilda regeringsuppdrag och är spridd över flera myndigheter. Utredningen kan också konstatera att lagerhållningen är begränsad och i huvudsak fokuserad på sådana produkter som inte kan omsättas. Utredningen menar att de delar som är omsättningsbara bör kunna inrymmas inom ramen för den omsättningsbaserade lagerhållningsskyldigheten som föreslås ovan, medan staten bör behålla ansvaret för sådana produkter som inte kan omsättas eller av andra skäl inte bör redovisas öppet av säkerhetspolitiska skäl. Utredningen anser också att ansvaret för statliga säkerhetslager bör föras samman till en myndighet, Socialstyrelsen, för att säkerställa kompetens om marknadens funktion och de särskilda regelverk som den är omfattad av. Övriga expertmyndigheter bör stödja Socialstyrelsen avseende innehållet i lagren.

Tillverkningsberedskap behöver förberedas

Det behöver skapas en tillverkningsberedskap för vissa produkter eller produktkategorier. Det kan både handla om att tillförsäkra sig leveranser av sådana varor som tillverkas i Sverige i vardagen men även att ställa om produktionen för tillverkning av vissa produkter eller produktgrupper. Sjukvårdsprodukter omfattas av många olika regelverk för att säkerställa t.ex. patientsäkerheten och därför är det viktigt att sådan produktion så långt det är möjligt förbereds och att de stödprocesser som krävs finns på plats.

Utredningen föreslår att Läkemedelsverket ska få i uppdrag att kartlägga vilken produktion av läkemedel och medicintekniska produkter som sker i Sverige och vilka beroenden denna har avseende insatsvaror. Vidare anser utredningen att Socialstyrelsen ska få i uppdrag

att teckna kontrakt med sådana företag som bedöms relevanta för de produkter där tillverkningen behöver säkerställas. Detta kan innefatta både kontrakt med rättighetsinnehavare och kontraktstillverkare för att möjliggöra produktion.

Utredningen har noterat att det under utbrottet av covid-19 funnits en stor vilja att ställa om olika former av produktion för att tillgodose samhällets behov av sjukvårdsprodukter. Sjukvårdsprodukter omfattas av många olika regelverk som syftar till att upprätthålla patient säkerheten. För att möjliggöra sådan omställning krävs olika former av stödåtgärder. Utredningen föreslår därför att det statliga bolaget Research Institutes of Sweden (RISE) får i uppdrag dels att stödja industrins omställning i kris och krig genom till exempel användandet av nya tekniker samt att bolaget ska upprätthålla sådan förmåga som krävs för att certifiera sjukvårdsprodukter.

APL får utökat samhällsuppdrag

Det är inte bara tillgången på godkända läkemedel eller licensläkemedel som är av stor betydelse för liv och hälsa. Vissa läkemedel tillverkas på beställning för en enskild patient, s.k. extemporetillverkning. Vissa av dessa läkemedel är standardiserade, s.k. lagerberedningar, och tillverkas i något större volymer men inte i industriell skala. Dessa läkemedel fyller en funktion där redan godkända läkemedel eller licensläkemedel inte räcker till. Det kan gälla för speciella patientgrupper som till exempel barn där det inte finns läkemedel att tillgå i rätt styrka eller beredningsform.

Det statligt ägda bolaget Apotek Produktion & Laboratorier AB (APL) har ett samhällsuppdrag att tillverka extemporeläkemedel för enskilda patienter som inte kan få sina behov tillgodosedda med godkända läkemedel. Före omregleringen av apoteksmarknaden var APL en del av Apoteket AB och ingick därigenom i totalförsvarsplaneringen. Utredningen anser att APL behöver kunna upprätthålla sin verksamhet inom samhällsuppdraget i kris och krig. Utredningen föreslår därför att APL får ett utökat samhällsuppdrag som innebär att bolaget ska upprätthålla verksamheten inom samhällsuppdraget i hela hotskalan.

Samordning av åtgärder som främjar internationell handel

I händelse av globala eller säkerhetspolitiska kriser, internationella handelskonflikter eller krig förekommer att länder stänger sina gränser eller på andra sätt inför handelsrestriktioner eller försvårar internationell handel. Detta har blivit tydligt inte minst under utbrottet av covid-19. Utredningen anser därför att det behöver tydliggöras vem som har ansvaret för att säkerställa att den internationella handeln kan upprätthållas och att denna aktör behöver ha en löpande dialog med övriga berörda aktörer så att en korrekt lägesbild kan upprätthållas. Detta är ett viktigt instrument för att kunna vidta rätt åtgärder med de övriga verktyg som finns för att säkerställa en fungerande försörjning.

Nationell funktion för inköp i kris och krig

Inköp sköts bäst där de sker i vardagen, men det finns situationer när det uppstår sådan global brist att inköp måste samordnas och ske nationellt. Det bör därför skapas en nationell funktion för inköp av sjukvårdsprodukter som kan träda in och säkerställa hälso- och sjukvårdens behov av sådana produkter eller produktområden i händelse av globala bristsituationer eller andra fredstida kriser och krig. En sådan funktion ska agera för hela Sveriges räkning och behöver ha god kännedom om verksamheternas art och de krav som ställs på de produkter som köps in. Funktionen bör inordnas hos Socialstyrelsen och bemannas med kompetens från t.ex. regionerna. Genom att en statlig myndighet ansvarar för uppdraget sker inköpen för statens räkning och produkterna kan fördelas till olika aktörer utifrån behov. En sådan funktion ska inte ta över sådana inköp som fortsatt kan ske i ordinarie försörjningskanaler.

Det finns behov av omvärldsbevakning och förmåga att skapa en nationell lägesbild över tillgången till produkter i landet

Läkemedelsverket föreslås få i uppdrag att genomföra omvärldsbevakning i syfte att tidigt identifiera och analysera händelser på den nationella och globala arenan som påverkar eller riskerar att påverka tillgången på läkemedel och medicintekniska produkter. Om sådana

händelser inträffar ska effekterna på kort och på lång sikt bedömas i syfte att inom sektorn kunna vidta relevanta åtgärder för att förhindra negativa konsekvenser för befolkningen. Läkemedelsverket ska i detta arbete samverka med relevanta myndigheter, regionerna och läkemedelsindustrin.

Oavsett om det i Sverige finns mycket eller lite sjukvårdsprodukter behöver de resurser som finns kunna användas effektivt så att mesta möjliga samhällsnytta kan åstadkommas. För att åstadkomma detta behövs nationella lägesbilder över tillgången på sjukvårdsprodukter och regler som stödjer prioritering, ransonering och omfördelning av sjukvårdsprodukter. Läkemedelsverket föreslås även få i uppdrag att ta fram en nationell lägesbild över tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter i Sverige. För att kunna skapa en lägesbild över tillgången till sådana produkter i Sverige behöver de aktörer som lagerhåller produkter rapportera in sina lagernivåer. Det föreslås därför en utökad uppgiftsskyldighet i lagen om handel med läkemedel för den som bedriver partihandel med läkemedel och öppenvårdsapotek som innebär att dessa aktörer även ska lämna uppgifter om lagernivåer på sådana läkemedel som de förfogar över. Uppgifterna ska lämnas till E-hälsomyndigheten på motsvarande sätt som dessa aktörer redan i dag lämnar uppgift om försäljning av läkemedel. Det införs en motsvarande uppgiftsskyldighet för kommuner och regioner i hälso- och sjukvårdslagen att lämna uppgift om lagernivåer till E-hälsomyndigheten.

Åtgärder för fördelning av sjukvårdsprodukter

Det behövs verktyg för att kunna fördela tillgängliga resurser. Det finns verktyg i befintliga regelverk som kan användas för fördelning av sjukvårdsprodukter. Därutöver föreslår utredningen ett nytt mandat för omfördelning av resurser.

Ransoneringslagen kan användas men behöver ses över

Ransoneringslagen är den centrala lagstiftning som finns i Sverige för att besluta om begränsningar i försäljning och styra de befintliga produkterna till vissa prioriterade verksamheter. Det är av stort värde att det finns en allmän reglering som kan tillämpas för ransonering

inom olika sektorer, men med ransoneringslagens nuvarande utformning är den inte helt ändamålsenlig i fredstida bristsituationer. Utredningen bedömer att ransoneringslagen skulle behöva moderniseras och behoven ses över för att den ska kunna bli ett effektivt verktyg även vid fredstida krissituationer.

Det finns vissa verktyg för ransonering i befintliga regelverk för läkemedel

Olika verktyg kan användas för att styra användningen av befintliga produkter vid en bristsituation. Det kan ske genom mjuk styrning, t.ex. genom rekommendationer och branschöverenskommelser, eller genom hård styrning, som tex föreskrifter. Regeringen och Läke-medelsverket har vissa möjligheter att med stöd av läkemedelslagen, lagen om handel med läkemedel och den kommande nya lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om medicintekniska produkter meddela föreskrifter som behövs för att skydda människors hälsa. De bör kunna användas för att vid fredstida kriser och krig besluta om begränsningar i förskrivningsrätt och utlämnade från öppenvårdsapotek samt under vissa förhållanden möjligheter att bryta förpackningar eller att sälja läkemedel med kortare hållbarhet än normalt. De bör också kunna ligga till grund för beslut om att i fredstida kriser och krig styra försäljningen av sjukvårdsprodukter till vissa prioriterade aktörer, tex regioner, kommuner och Försvarsmakten.

Omfördelning av resurser

Vid resursbrist bör prioriteringar och omfördelningar av resurser i första hand hanteras på lokal och regional nivå samt på frivillig väg mellan regioner och andra aktörer. För de situationer när resursbristen blir så påtaglig att prioriteringar behöver göras på nationell nivå behöver det finnas mandat för en statlig myndighet att besluta om vilka verksamheter som ska prioriteras och vid behov om att tillgängliga produkter inom offentliga verksamheter ska omfördelas till sådana verksamheter. Vilka verksamheter och vilka aktörer som ska vara prioriterade vid resursfördelningen måste utgå från vilken vård som ska vara prioriterad. Den aktör som har bäst förutsätt-

ningar att besluta om sådana prioriteringar är därför Socialstyrelsen. Genom ett utökat bemyndigande i hälso- och sjukvårdslagen föreslås Socialstyrelsen få möjlighet att meddela föreskrifter om hälso- och sjukvården i fredstid om det vid fredstida kriser finns behov av andra nationellt samordnade åtgärder till skydd för enskildas hälsa.

Regelverket kring handel med läkemedel förhindrar normalt att läkemedel skickas mellan sjukhusapotek och öppenvårdsapotek. Utredningen föreslår att de tidsbegränsade föreskrifter som Läkemedelsverket har beslutat avseende omfördelning av läkemedel mellan öppenvårdsapotek och sjukhusapotek under covid-19 bör gälla tills vidare. På det sättet finns en fastlagd struktur för hur beslut om omfördelning av läkemedel ska hanteras vid allvarliga händelser i fredstid eller vid bristsituationer.

Distributionen av sjukvårdsprodukter behöver kunna upprätthållas

För att nödvändiga sjukvårdsprodukter ska finnas tillgängliga för patienter och sjukvårdshuvudmän krävs en fungerande distribution. Detta innebär att det måste finnas tillgång till apotek men även att de större distributörer som står för en stor del av försörjningen av både läkemedel och andra sjukvårdsprodukter måste fungera.

Allmänhetens tillgång till förskrivna sjukvårdsprodukter ska säkerställas genom beredskapsapotek

Före omregleringen av apoteksmarknaden hade Apoteket AB en central roll för läkemedelsförsörjningen både i fredstid och i krig. Verksamheten skulle upprätthållas så långt det var möjligt. Bolaget hade överblick över de läkemedel som fanns på landets alla apotek och förfogade över samtliga apotekslager. Bolaget hade i krig även ansvar för central- och distributörslager i Sverige. Apoteket AB var en integrerad del i ledningsstrukturen för totalförsvaret, på alla nivåer. Efter omregleringen finns det inte längre någon utpekad aktör med motsvarande beredskapsuppgifter på läkemedelsområdet. För apoteksaktörerna finns i dag inga motsvarande skyldigheter vare sig i författning eller genom avtal.

För att säkerställa allmänhetens tillgång till läkemedel via apotek även i fredstida kris och krig föreslår utredningen att det ska inrättas särskilda beredskapsapotek med en lämplig geografisk spridning över hela landet. Beredskapsapoteken ska vara skyldiga att hålla öppet och bedriva verksamhet vid fredstida kriser och krig och de ska bedriva sin verksamhet i lokaler som är lämpliga för de särskilda uppgifter som ska utföras under sådana förhållanden. För beredskapsapoteken ska det finnas särskilda krav om möjlighet till utökad lagerhållning och driftssäkerhet. Apoteket AB föreslås få ett samhällsuppdrag som innebär att Apoteket åläggs att inrätta beredskapsapotek. Eftersom Apoteket inte har verksamhet på alla platser där det kan finnas behov av beredskapsapotek ska Socialstyrelsen ansvara för kompletterande upphandling av beredskapsapotek. Om behovet av beredskapsapotek inte kan säkerställas genom upphandling, ska Apoteket åläggas ansvar att inrätta sådana.

Partihandlarnas leveransskyldighet ska även omfatta sjukhusapoteken

Den som bedriver partihandel med läkemedel har i dag både en allmän skyldighet att upprätthålla tillräckliga leveranser av läkemedel och en uttrycklig skyldighet att leverera läkemedel till öppenvårdsapotek. Öppenvårdsapotek är skyldiga att tillhandahålla läkemedel oavsett om det är till en enskild patient eller till sjukvården.

Efter omregleringen av apoteksmarknaden fick sjukvårdshuvudmännen möjlighet att själva välja hur de vill ordna försörjningen med läkemedel till sjukhus. Det finns dock i dag ingen skyldighet för partihandlare att tillhandahålla läkemedel till sjukvårdshuvudmän eller sjukhus. Utredningen föreslår därför att den skyldighet som den som bedriver partihandel med läkemedel i dag har att leverera läkemedel till öppenvårdsapotek utökas så att leveransskyldigheten även omfattar leveranser till sjukhusapotek.

De stora distributörernas verksamhet behöver upprätthållas i kris och krig

Både sjukvårdshuvudmännen, privata vårdgivare och öppenvårdsapotek behöver få fortlöpande leveranser av sjukvårdsprodukter. För att detta ska vara möjligt måste distributörerna på samma sätt som

sjukvården och öppenvårdsapoteken upprätthålla verksamheten. Utredningen föreslår därför att staten genom Socialstyrelsen bör avtala med de största distributörerna av läkemedel och andra sjukvårdsprodukter om deras medverkan i krisberedskapen och totalförsvaret. I avtalen bör anges krav på robusthet och kontinuitetshantering för att dessa verksamheter ska kunna upprätthållas vid olika samhällsstörningar. Kraven ska också omfatta förmågan att distribuera läkemedel och sjukvårdsmateriel i kriser och höjd beredskap, dvs. den transportorganisation som krävs för att verksamheten ska fungera.

Jodtabletter inom kärnenergiberedskapen

Utredningen har också haft i uppdrag att se över hanteringen av jodtabletter inom ramen för kärnenergiberedskapen. Jodtabletter ska intas som en förebyggande hälsoskyddsåtgärd i händelse av en radiologisk nödsituation vid en kärnteknisk anläggning. Utredningens uppdrag har varit att se över hur de ska distribueras och vem som kan rekommendera att de ska intas. Utredningen har i denna del konstaterat att länsstyrelserna som har ansvar för att planera för åtgärder inför och i samband med en radiologisk nödsituation kan låta förhandsutdela jodtabletter via öppenvårdsapotek. Även sådan kompletteringsutdelning som sker inför, och extrautdelning i samband med, en radiologisk nödsituation är uppgifter som öppenvårdsapotek kan utföra mot ersättning.

Vid en radiologisk nödsituation vid en kärnteknisk anläggning, när en behörig myndighet rekommenderat intag av jodtabletter, behöver arbetsgivare och andra juridiska personer kunna vidareutdela jodtabletter till anställda eller de som uppehåller sig i verksamheten. Utredningen föreslår att det i lagen om handel med läkemedel införs en bestämmelse som möjliggör sådan vidareutdelning.

Utredningen konstaterar också att det ankommer på länsstyrelserna att säkerställa att den befolkning som faktiskt berörs i händelse av en radiologisk nödsituation omedelbart underrättas om fakta om olyckan, de regler som gäller för befolkningen och de hälsoskyddsåtgärder som ska vidtas. Detta inbegriper även rekommendation om att ta jodtabletter. Om den radiologiska nödsituationen inträffar i utlandet bör utrikesdepartementet ansvara för rekommendationen vid händelser som påverkar svenskar i utlandet.

Vidare anser utredningen att Socialstyrelsen bör hålla samman uppdraget att upphandla och lagerhålla jodtabletter. Länsstyrelserna bör fortsatt ansvara för program för räddningstjänsten, planera för extrautdelning samt att tillhandahålla korrekta adressuppgifter för förhandsutdelningen. Ansvaret för den informationsfolder som ska distribueras med jodtablettorna bör ligga på länsstyrelserna i samverkan med MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten och Socialstyrelsen. Uppgifterna bör föras in i förordningen med länsstyrelseinstruktion.

Samarbete med andra nordiska länder

Utredningen har i flera olika delar identifierat att det finns möjligheter till, och fördelar med, gemensamma ansträngningar mellan de nordiska länderna vad gäller tillgången på sjukvårdsprodukter. Framför allt Finland, Norge och Sverige har ett geostrategisk läge som innebär att vi kan bli avskurna från kontinenten. Det är också sannolikt att länderna gemensamt blir drabbade av till exempel säkerhetspolitiska kriser. Det kan därför finnas skäl att där så är möjligt göra gemensamma ansträngningar. Det kan till exempel innebära att det är onödigt att bygga upp nationell produktion av sådant som redan tillverkas i något av våra grannländer. Moderna fabriker är dimensionerade för att försörja betydligt mycket mer än ett enskilt land. Sådana anläggningar är både kostsamma och avancerade. I dessa lägen kan tillgången till produkterna söka åstadkommas på annat sätt. Det finns även möjligheter till att utveckla samarbeten inom andra områden.

Konsekvenser av utredningens förslag

Ett genomförande av de åtgärder som presenteras i detta betänkande medför kostnader. Utgifterna för staten beräknas till totalt 16,6 miljarder kronor under tidsperioden 2022–2035. Förslagen berör hälso- och sjukvården inom det civila försvaret samt den grundläggande krisberedskapen. Av dessa medel utgör 10,1 miljarder kronor temporära satsningar för att uppnå önskad nivå av beredskap och 6,5 miljarder kronor som utgör långsiktiga löpande kostnader som kommer påverka budgetramarna över tid. Under tidsperioden 2022–2025 utgör 6,2 miljarder kronor temporära satsningar och 1,1 miljarder kronor rampåverkande kostnader. För nästkommande försvarsperioder under

åren 2026–2035 är fördelningen 3,9 miljarder i temporära satsningar respektive 5,4 miljarder i rampåverkande kostnader.

Utredningens fortsatta arbete

Regeringen har utöver de ursprungliga direktiven till utredningen beslutat två tilläggsdirektiv. Utredningen har därmed tre direktiv att arbeta utifrån parallellt. I detta delbetänkande redovisar utredningen de försörjningsrelaterade frågor som omfattas av utredningens uppdrag utifrån alla tre direktiven. Utredningens övriga uppdrag kommer att redovisas i slutbetänkandet som ska lämnas till regeringen senast den 28 februari 2022.

34

Anmälning- och
meddelandeärenden

21RS168

Anmälnings- och meddelandeärenden

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar

att godkänna redovisningen.

Sammanfattning

Anmälningsärenden:

1. Regiondirektören har fattat beslut om tillfällig samlokalisering av verksamheterna vid Varberga och Karla vårdcentraler under veckorna 25 – 31, 2021, 21RS4639.
2. Kanslichefen har undertecknat svar på Coronakommissionens frågor ställda i meddelande av den 30 april 2021.
3. Förvaltningschefen för Regionservice har fattat beslut om tillsvidareanställningar enligt sammanställning, 21RS979-5.
4. Områdescheferna inom Regionservice har fattat beslut om att bevilja bisysslor enligt sammanställning, 21RS1939-4.
4. Regiondirektören har undertecknat tilläggsavtal, inklusive bilagor, mellan Region Örebro län och TietoEvery AB om Vårdinformationssystem, 15RS4406.
5. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om åtgärder med anledning av covid-19, 20RS13268-16, 20.
6. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om åtgärd för att upprätthålla patientsäker verksamhet inom ANIVA och TIVA, 20RS13628-17, 25.
7. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om åtgärd för att upprätthålla patientsäker verksamhet inom akutmottagningen, USÖ, 20RS13628-18.

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, Kristina Berglund

Sammanträdesdatum
2021-06-11

FöredragningsPM
Dnr: 21RS168

8. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om åtgärder för att upprätthålla planerad verksamhet inför sommaren 2021 i Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, 20RS13628-19.
9. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om kompletterande åtgärder covid, 20RS13628-21.
10. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om reviderat dokument övertid första linjens chefer, 20RS13628-23.
11. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om reviderat dokument övertid läkare, 20RS13628-24.
12. Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat beslut om reviderat dokument angående covid-vård, 20RS13628-22.

Meddelandeärenden:

1. Protokoll
- Rådet för funktionshinderfrågor 2021-04-21.
2. Camilla Almgren är tillförordnad förvaltningschef under Mehmed Hasanbegovics semester 2021-07-26 – 2021-08-08.
3. Robert Kaivanto är tillförordnad förvaltningschef för Företagshälsa och tolkförmedling under Caroline Balkstedts semester 2021-06-08 – 2021-06-11 och 2021-07-26 – 2021-08-01.
4. Malin Sandberg är tillförordnad förvaltningschef för Företagshälsa och tolkförmedling under Caroline Balkstedts semester 2021-07-12 – 2021-07-25.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen 2021-06-11

Rickard Simonsson
Regiöndirektör

Skickas till:

(Ange vem/vilka beslutet ska skickas till)